

Klassivõitlus

№ 145-146

Juuli
August

1 9 3 2

«Külvaja» kirjastus

KLASSIVÕITLUS

№ 145-146

Juuli-August

1932

1. august — rahvusvaheline sõjavastane päev

Saksamaa, Prantsusmaa, Inglismaa, Tsheho-Slovakkia, Poola, Rumeenia, Itaalia ja P.-A. Ühisriikide komparteide üleskutse.

Kõigi maade töölistele! Klassivennad, linna ja maa töötavad mehed, naised ja noored!

14 aasta kestel, ilmasõja lõpust seniajani, pole uue ja veel suurema üleilmse verevalamise hädaoht kunagi nii suur olnud kui praegusel ajal. Kapitalism, kelle aluse üleilmne majanduskriis vankuma pannud, teeb meeletult katseid uues nii sise- kui välissõjas leida kriisist väljapääsu.

Sisesõda — see on kodusõda proletariaadi vastu! Kapitali pealetung, palgakäpimine, toetuse vähendamine, sotsiaalkindlustuse hävitamine, streigivõitluse mahasurumine, klassikohus, fashistline tapaterror — need on proletariaadile ja kogu töörahva hulkadele pealetungi ja juba alanud kodusõja meetodid. Tööliste, talupoegade, teenijate, noorproletaarlaste ja naiste võitlus endi näljasegi olemasolu eest surutakse kodanluse võimuaparaadi poolt kõige jõhkrama vägivallaga maha. Töötute näljakisa püüavad kapitalistlikud võimukandjad lämmatada vintpüsside kogupaukudega. Tervel real maadel veriselt valitsev fashism valmistab ette oma võimu maksma panema veel tervel real kapitalistlikel maadel.

Välissõda — see on imperialistiline sõda Hiinamaa vastu, oma rahvuslike vabastuse eest võitlevate rõhutatud rahvaste allasurumine, see on eestkätt sõja provotseerimine Nõukogude Liidu vastu, see on uue imperialistliku üleilmse veresauna vahenditu ettevalmistus! Jaapani imperialism valmistab palavikuliselt ette interventsiooni Nõukogude Liidu vastu ja saadab suuri sõjaväeosi meie sotsialistlike isamaa piirile. Mandshuuria on juba muudetud sõjatallermaaks.

Imperialistlikud riigid — Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Poola, Tsheho-Slovakkia ja P.-A. Ühisriigid varustavad määratul hulgal jaapani imperialismi relvadega ja sõjamoona Hiinamaa vastase röövsõja ja Nõukogude Liidu vastase interventsiooni otstarbeks. Sõjaväevarustuse vabrikandid teevad juba praegu ülihead äri ja lõõvad kõlisevat raha tapetud hiina tööliste ja talupoegade verest. Valgekaardlaste banded, kes kapitalistlike maade pealinnades kodanluse poolt lahket peavarju leiavad, asutavad kapitalistlike valitsuste toetusel ikka avalikumalt roimarlisi löök-salku Nõukogude Liidule kallale tungimiseks. Nad on veriste provokatsioonide ja kallale tungimise provotseerijad paljudel maadel, et tekitada sõda Nõuk. Liidu vastu.

Kapitalistlike valitsuste tsüüniline „väevähendamise“ ja „rahu“ konverentside pettemäng paljastab end kogu ilma töörahva ees ikka silmanähtavamalt, kui häbemata pettus. Rahvasteliidu niinimetatud „väevähendamise“ konverents talitas just nii, nagu seda ainult kommunistid ette ütlesid. Nõukogude Liidu tõsised väevähendamise ettepanekud lükati tagasi. **Väevähendamise asemel relvastavad kapitalistlikud maad endid palavikulise kiirusega; tehakse viimaseid ettevalmistusi uue imperialistliku ilmasõja algamiseks.**

Kõikidel kapitalistlikel maadel ühinevad tööliisklassi verivaenlased ühiseks tagurlikeks väerinnaks töörahvahulkade vastu. **Saksamaa seisab tänapäev vahenditult fashistliku diktatuuri maksmapaneku eel.** Sotstaaldemokraatide presidendikandidaadi Hindenburgi poolt ametisse kutsutud valitsus koosneb suurtöösturitest, mõisnikkudest ja kindralitest, kes esitavad äärmist tagurlust ja kes laialiste hulkade schovinistlike ning natsionalistlike uimastamise teel ja rahvussotsialismi toetusel kiirtempo ette valmistavad uut imperialistlik sõda saksa kodanluse krii-

sist päästmiseks. Ühel ajal interventsioonisõja, poliitilise ja sõjatehnilise ettevalmistusega kõvendatakse Nõukogude Liidu vastast kihutustööd.

Nõukogude Liidu ja kogu ilma revolutsioonilise proletariaadi vastu sihitud kihutustöö ja laimulevitamise eesrinnas seisavad II ja Amsterdami Internatsionaali juhid. II Internatsionaali silmakirjaline üleskutse, kus mõnede kõlavate sõnakõlksudega sõja ja interventsiooni hädaohu vastu räägitakse, on tõepoolest vaid Vanderwelde, Blumi, Adleri, Hendersoni, Welsi ja Ko Nõukogude Liidu vastase sõja ettevalmistamisest osavõtmise maskeerimine.

On võimata võidelda imperialistilise sõja vastu, kui samal ajal nõus ollakse imperialismile relvastusvahendite muretsemisega! On võimata pidada võitlust Jaapani imperialismile relvade ja sõjamoona saatmise vastu, kui samal ajal räägitakse, et „sõjavarustuse valmistamise seismajätmine tööpuudust paratamata suurendaks“ (Smethurst, inglise masinaehitustöölise ajakirjas), kui samal ajal töölishulke uue rahvaste tapatalgu vastu võitlemisest tagasi hoitakse roimarlise hüüdsõnaga: „Sõda toob tööd!“ On võimata kaitsta Nõukogude Liitu, kui väidetakse, et „Nõukogude Liit Hiinamaa suhtes samuti imperialistiline riik on kui Jaapangi“ („Vorwärts“, 10. veebr. 1932.).

Just selles peavad praeguses vahenditus sõja ja interventsiooni hädaohu olukorras eestkäit sotsiaaldemokraatlikud töölised teadlikud olema.

Võitlust imperialistilise sõja vastu ei saa mitte pidada paberliste resolutsioonidega ega pidulikkude, silmakirjaliste rahulabadustega, vaid ainult kogu ilma rõhutatud rahvastega sidemes oleva proletariaadi revolutsioonilise tegevuse abil. Poola sadamatöölise streik Gdõnjas, hiina madruste streik Rotterdamis ja Hamburgis, keemiatöölise streik Kesk-Saksamaal, Dünkircheni sadamatöölise streik, saksa mere-meeste streik, prantsuse sõdatite rahutused, rahutused inglise sõjalaevastikus, revolutsiooniliste soldatite ja tööliste vapper vastupanu Schanghaiis Jaapani interventsioonivägedele, soldatite ülestõusud Jaapani vägedes — need on imperialistilise tapatalguvastase algava aktiivse võitluse esimesed tähised.

Võidukaks võitluseks sõja vastu ja Nõukogude Liidu kaitseks on tungivalt vajalik kogu töörahva ühine revolutsiooniline võitlusväerind.

Siia allkirjutanud kommunistlikud parteid kutsuvad kõikide kapitalistlike, asuja poolasumaade töörahvahulke üles kõikidest takistustest hoolimata looma seda ühist võitluse väerinda. Nad pööravad eriti sotsiaaldemokraatlike tööliste poole ja kutsuvad neid üles ühisele käsikäes võitlusele sõja vastu, Nõukogude Liidu kaitseks. Nad hüüavad sotsiaaldemokraatlikele tööliste:

Klassivennad! Linna ja maa töörahvas!

Nõukogude Liidu kaitsmisega imperialistlike rõõvlite ja nende fashistlike palgaliste eest kaitsete te iseendi elulisi huvisid, võitlete imperialistilise sõja vastu!

1. august peab mõõduma kurnatavate ja rõhutute võiduka ühise väerinna tähe all, ühises võitluses fashismi ja tagurluse vastu, võitluses sõjahädaohu vastu, võitluses Nõukogude Liidu kaitsmise eest!

Igas ettevõttes ja töökohas, igas töötute registreerimise punktis, igas linna ja maa viletsuse kolkas liituge kokku revolutsiooniliseks massivõitluseks:

Kapitali pealetungi vastu, ühinemisevabaduse rõõvimise ja streigimurdmise vastu!

Fashismi ja talle teetasandajate — sotsiaaldemokraatlike ja reformistlike juhtide vastu!

Imperialistilise sõjaõhutajate vastu!

Kõikide töötajate eluliste huvide kaitsmise eest!

Kõikide rõhutatud rahvaste sotsaalse ja rahvuslise vabastuse eest!

Kõvendage massivõitlust sõjavarustuse valmistamise vastu, relvade ja sõjamoona veo vastu!

Looge revolutsiooniline ühine väerind nälja ja viletsuse, fashismi ning sõja vastu! Võidelite sotsialismi võidu eest!

Saksamaa Kommunistilise Partei, Prantsusmaa Kommunistilise Partei, Inglismaa Kommunistilise Partei, Tšecho-Slovakkia Kommunistilise Partei, Poola Kommunistilise Partei, Rumeenia Kommunistilise Partei, Itaalia Kommunistilise Partei, P.-A. Ühisriikide Partei

Keskkomiteed.

1. juulil, 1932. a.

Riigikogu valimistest Eestis

1. Majanduslise kriisi süvenemine

Viienda riigikogu valimised Eestis sündisid ennenägemata sügava majanduslise kriisi, kodanluse jõhkra pealetungimise, valge terrori ja metsiku provokatsiooni õhkkonnas. Arenedes esialgu võrdlemisi pikaliselt, hakkas kriis Eestis süvenema eriti kiirete tempodega just 1931. a. Nii oli see tööstuses, põllumajanduses, samuti ka rahanduses.

Kriisi süvenemine tööstuses väljendub terve rea ettevõtete pankrottijäämise, produktiooni järsu langemise, tööliste arvu vähenemise, nädala tööpäevade arvu piiramise näol. Toome mõned arvud, mis seda kriisi kiiretempolist süvenemist 1931. aastast alates näitavad.

Töötundide arvu aluseks võttes oli suurtööstuse indeks viimase viie aasta jooksul järgmine (1927. aasta esimene pool on võetud 100):

	1927. a.		1928. a.		1929. a.		1930. a.		1931. a.	
	1. pool	2. pool	1. pool	2. pool	1. pool	2. pool	1. pool	2. pool	1. pool	2. pool
Paberit. . .	100	102	106	120	103	103	107	114	90	91
Põlevkt. . .	100	89	90	99	99	112	92	105	99	95
Metsat. . .	100	85	117	89	84	67	85	60	62	60
Tikut. . .	100	77	61	59	44	49	33	40	22	21
Metallit. . .	100	115	111	119	106	119	111	118	110	106
Tekstiilt. . .	100	106	114	115	109	115	108	103	91	79
Tsemendit. . .	100	113	107	119	112	109	87	78	65	67
Üldine . . .	100	106	110	115	106	113	106	105	94	91

Nägu sellest tabelist näha, algab pööre kriisi teravnemises 1931. aastast. Kuni 1931. aastani läks kriisi arengine pikalisemalt. Teiseks paistab siit silma, et kõige suurem produktiooni langus haarab tiku-, tekstiil-, tsemendi- ja metsatööstust, s.o. peaausjalikult seda tööstuse osa, mis töötab väljaveo jaoks. 1931. a. oli töötundide indeks paberitööstuses langenud võrreldes 1928. a. 25 prots., metsatööstuses — 30—55 prots., tikutööstuses — 60—65 prots., tekstiiltööstuses — 20—36 prots., tsemenditööstuses — 40—45 prots. jne. Töötundide arvu langus ei näita veel muidugi seda, kui suur oli tõeline produktiooni langus, mida kodanlised majandusteadlased ja statistikud oma väljaarvamistes kinni määtsida püüavad, tuues ette andmeid, et üldine tööstuse aktiivsuse langus on kriisiaja jooksul olnud 15—20 prots., missugust arvu aga kaugetki täpseks ei saa pidada.

Keskmine aastane tööliste arv suurtööstuse ettevõtetes näitab järgmist langust (1923. aasta võetud 100 prots. eest):

Aasta	Tuhat	Prots.
1923	30,4	100
1924	29,0	95
1925	28,8	99
1926	30,9	101
1927	30,1	99
1928	31,6	104
1929	32,3	106
1930	31,1	102
1931	28,4	93
1. mail 1932	26,0	85

Nii viisi räägivad Eesti statistika keskbüroo ametlikud andmed. Kuid need andmed, mis näitavad, et järsk langus tööliste arvus suurtööstuses algab 1931. aastast, ei anna üldisest seisukorrast tõelist pilti, sest nad ei arvesta neid töölisi, kes küll ettevõtete nimekirjades seisavad, kuid kes töötavad ainult osa päevi nädalas. Niisuguste tööliste arv, kes töötavad ainult 3—4 päeva nädalas, hakkas kiiresti kasvama samuti just 1931. aastast alates. 1932. a. läheb aga tööliste arvu vähenemine veelgi kiirema tempoga. „Päevaleht“ 20. maist s. a. toob järgmised suurtööstuse tööliste arvu indeksid (1. jaanuar 1927. a. on võetud 100 prots.):

	1929. a.	1930. a.	1931. a.	1932. a.
1. jaanuar . . .	108	108	102	93
1. veebruar . . .	111	107	103	93
1. märts . . .	113	110	102	94
1. aprill . . .	114	113	103	93

Iseloomustav 1932. a. kohta on see, et isegi kevadekuud ei anna enam hooajalist tõusu, nagu seda näha on eelmiste aastate kohta. Kodanlise ja sotsiaal-demokraatlise ajakirjanduse ettekuulutused, et kevadel nõrgeneb tööpuudus ühenduses tavalise hooajalise „õitsenguga“, läksid seega täiesti märgist mööda. Kevad ei annud mingit tõusu, töötatööliste arv ei vähenenud. Võrreldes 1931. ja 1932. a. esimesi kuid, selgub, et tööliste arv on suurtööstuses selle aja jooksul vähenenud 10 punkti võrd. Samast „Päevalehe“ nr. selgub, et hooajalise „õitsengu“ asemel

oli kevadekuudel koguni tööliste arvu vähenemine. „Päevaleht“ kirjutab:

„Käesoleva aasta 1. aprilliks muutus olukord halvemaks, 1. märtsiga võrreldes, mitmes ettevõttes. Sellistena esinevad murdude ja kaevanduste rühma kuuluvad ettevõtted, kus töötajate arv vähenes märtsi kestes 8,1 prots., keemiatööstuses — 3,6 prots., paberitööstuses — 9,1 prots. Vähenemine oli ka trüki-, toidu-, jookide-, maitseainete-, kehakatte- ja ehitustööstuses ning gaasivabrikutes ja elektrijaamades. Viimasena mainitud tööstusharudes on töötajate arv vähenenud märtsis 2–3 prots., vahest isegi vähem.

Murdude ja kaevanduste rühmas vähendas tegevust põlevkivitööstus 160 inimese võrd. Seisma jäi a.-s. Port-Kunda tsemendivabriku Ubja põlevkivikaevandus 107 töölisega. Paberitööstuses Türi paberivabrik vähendas märtsis tööliste arvu 151 inimese võrd — 226 töölisest jäi tööle 1. aprilliks ainult 75 töolist. Kõige raskem on seisukord tekstiiltööstuses. Tööliste arvu on seal tublisti vähendatud, nagu seda näeme järgmistest arvudest

1. aprillil		Prots.
1927	7945	100
1928	8891	112
1929	9081	114
1930	9009	113
1931	7524	95
1932	7013	88

Osa tööliste seisukorra teeb eriti raskeks asjaolu, et töö vähesuse tõttu osa töölolevatest ei tööta täie koormatusega. Tekstiiltööstuses eriti raskes seisukorras on puuvillatööstus, kus ligi $\frac{1}{3}$ töötab poole koormatusega.“ („Päevaleht“, 20. mail 1932. a.)

„Päevalehe“ kirjutust võiks täiendada andmetega igast tööstusharust. Lutheri vineeritehas laskis näiteks lahti 323 töolist ja läks üle 3–4-päevalehele töönaalale, Krulli masinaehituse tehas laskis lahti 375 töolist, jäi seisma klaasivabrik Meleskis jne.

Üksikute ettevõtete pankrottijäämine, produktsiooni langus, töölistearvu vähendamine tööstuses näitavad kriisi süvenemist kiirendatud tempodega.

Põllumajandus. Põllumajanduse alal näeme samasugust nähtust, et 1931. aasta toob suure pöörde kriisi teravnemise poole põllumajanduses. Kriisi süvenemine põllumajanduses väljendub produktsiooni väärtuse ja hindade langemise näol, põl-

lumajanduse saaduste tarvitamise langes näol sisemaal, väljaveo vähenemise näol. Põllumajanduse produktsiooni väärtuse langust näitavad järgmised arvud (1922-23. aasta on võetud 100 prots.):

Aasta	milj. krooni	Prots.
1922-23	154	100
1923-24	169	109,7
1924-25	198,9	129,2
1925-26	233,6	151,7
1926-27	202,4	131,4
1927-28	213,9	138,9
1928-29	220,8	143,4
1929-30	222,8	144,7
1930-31	194,0	126,0
1931-32	140,0	90,9

Nagu neist andmetest selgub, on põllumajandusliku produktsiooni väärtus langenud madalamale, kui ta kunagi on olnud viimase kümne aasta jooksul. See langus on eriti terav olnud 1931. aastal, mil põllumajanduse produktsiooni väärtus on langenud eelmise aastaga võrreldes 54 miljoni krooni ehk 36 prots. See on üks näitaja, mis räägib majanduslike kriisi järjust teravnemisest just viimase aasta jooksul.

Sedasama tõendab ka põllumajanduse saaduste hindade indeks (1922-23. a. — 100):

Aasta	Prots.	Aasta	Prots.
1922-23	100	1927-28	118,6
1923-24	111,8	1928-29	136,2
1924-25	126,1	1929-30	143,5
1925-26	128,7	1930-31	103,5
1926-27	113,6	1931-32	81,1

Hindades algab terav langus juba 1930. a., aasta jooksul tervelt 40 protsenti. 1931. aastal oli see langus 22 prots. Hindade järsu langemisega 1930. a. on ka seletatav see oksjonite laine, mis siis algas ja mille tagajärjel tuhanded asunikud, kehvikud ja keskmikud oma kohtadelt sundoksjonitega välja kihutati ehk inventarist ja loomadest paljaks tehti.

Järsk langus tuleb ilmsiks ka põllumajanduse produktsiooni tarvitamise sisemaal. Kui 1929-30. aastal tarvitati sisemaal põllumajanduse produkte 63 miljoni krooni väärtuses, siis 1930-31. aastal oli see arv 62 miljoni kr. ja 1931-32. aastal ainult 39 milj. krooni. Väljaveo alal näeme samasugust nähtust. 1929-30. aastal veeti välja 50 milj. krooni väärtuses, 1930 31. a. 39 ja 1931-32. aastal 33 milj. krooni väärtuses.

Kuigi meil puuduvad andmed selle kohta, kui suur on sisemaa tarvituse ja väljaveo langus natuuras, mida väärtuse lan-

gus hindade languse tõttu täpselt ei näita, siiski peab aila kriipsutama, et töötavate hulkade ostujõu määratu langemise ja välisturgude kokkukuivamise tõttu see langus ka natuuras õige suur on.

Kuna meie käesolevas kirjatükis ei sea ülesandeks eesti majanduslise kriisi uurimist, vaid tahame ainult mõne joonega näidata kriisi süvenemist viimase aasta jooksul, mis mitte ei jätnud mõju avaldamata riigikogu valimiste hoogtöö, kodanluse kriisist väljapääsu programmi jne peale, siis ei hakka me üksikasjalikumalt peatuma põllumajanduse (niisama nagu ka tööstuse, rahanduse jne) kriisi kõikide näitajate juures, vaid juhtume veel tähelepanu kas või selle tõsiasja peale, et Petserimaal ei suuda kodanliste lehtede teadetel kuni 50 protsenti talupoegi tänava oma põldusid täis külvata. Puudub seeme ja hobused. Seeme söödi näljaga talvel ära, kuna hobused toiduainete puudusel maha müüdi. Kõige selle tagajärjel hakkab Petserimaal praegu nälg levinema.

Rahaasjandus. Viimase aasta jooksul teravnesid ka rahanduslised raskused. Langes kokku rida pankasid. Ühenduses valutatukatastroofiga Inglismaal 1931. aasta septembris, elas raskuseid läbi kõige suurem Eesti pank, mis väliskapitaliga tiheidalt seotud oli ja on, nimelt Scheeli pank. Ennem seda läksid pankrotti Diskontopank, Kommertspank. Kommertspank polnud mitte väike ja kõrvalise tähtsusega, vaid asus Eesti aktsiapankade hulgas kolmandal kohal. Kommertspankast olid suuremad ainult Krediidipank ja Scheeli pank. 1931. aastal läks pankrotti ka Tartu põldumeeste pank, käesoleval aastal aga Paide pank. Krooni kurss on osaliselt langenud, kuigi valitsus mitmesuguste abinõude varal seda kunstlikult üleval katsub hoida (sisseveo piiramine, valuuta väljaveo keeld, pankadel õigus päeva jooksul ainult nii palju valuutat välja anda, kui palju päeva jooksul panka sisse on tulnud jne). Rahanduse kriisi teravnemisest signaliseerib terve rida tõsiasju. Näiteks protesteeritud vekslite arvu kasv. „Kaja“ kirjutab:

„Protesteeritud vekslite arv on tõusnud kahe aastaga kahekordseks. 1930. a. on protestitud 92.275 vekslit. Vekslite järele nõutav summa ulatas ligi 20 miljoni kroonini või 2 miljardi sendini. Eelmisel 1929. a. oli protestitud vekslisi 83.788, kogusummas 18.986.718 kr. Kaks aastat tagasi, s.o. 1928. a., oli meil protestitud vekslisi 45.155, kogusummas 10.335.083 krooni väärtusega.“

Riigipanga välisvaluuta kattevarad vähenavad. Ühenduses sellega väheneb järjekindlalt ka eesti krooni kindlustamise protsent. Hoiusummad vähenevad. „Päevaleht“ (24. juunist) kirjutab:

„Võrreldes pankade käesoleva aasta seisukorda eelmise kahe aasta mai algul, võib näha, missuguse kokkutõmbamise tähe all pangad juba kolmandat aastat töötavad.“

Tuues ära pankade bilansisummad 1. maiks s.a., jätkab „Päevaleht“:

„Nagu sellest näha, on peale kolme ametlikult likvideerimisel oleva panga veel nähtavasti kaks teist panka tegelikult likvidatsioonis. . . Mis puutub võrdlusesse eelmiste aastatega, siis ei ole ühispangad nähtavasti suutnud oma laenusid kokku tõmmata ja hoiusummade kahanemine 5,1 miljoni Ekr. suurusel on tasutud kassaressursidest (aktiiva korrespondendid ja jooksvad arved teistes pankades) ning rediskonto ja võlgade suurendamise abil. . . Pankade teenimisvõimalused on järsult kahanenud mitte üksi aktiivide kahanemise, vaid ka laenuprotsentide alanemise tagajärjel. Silmas pidades protestivekslite summat ja muid võimalikke mahakirjutusi, töötavad pangad praegu vaevalt ülejääkidega.“

Vaatamata selle peale, et kodanlus alaliselt töörahvale uusi makse peale laob, otsekoheseid ja kaudseid makse krubib, langeb siiski riigikassa sissetulek maksudest. Seda sissetulekute vähenemist maksudest näitavad järgmised arvud. Riiklistest maksudest tuli sisse:

Aasta	Milj. krooni	Prots.
1928-29	54,6	100
1929-30	53,7	98
1930-31	50,4	92
1931-32	48,1	88

Niiviisi näeme, et rahanduse kriisi süvenemine väljendub rahakursi langemise, raha kättevara vähenemise, pankade pankrottide, hoiusummade vähenemise, riigikassa sissetulekute kokkukuivamise jne näol.

Väliskaubandus. Eesti kodanlus on katsunud kõikide abinõudega alal hoida väliskaubanduse aktiivsust. Selles mõttes on ta läinud suurejoonelisele sisseveo kokkutõmbamisele, katsudes seega väliskaubanduse aktiivsust saavutada. Kuid langevas joones on läinud kogu aeg ka väljavedu. Tagajärjeks on väliskaubanduse kõverjoone üldine langus. Seda lan-

gust näitavad järgmised arvud. Sisse- ja väljavedu oli viimasel neljal aastal (tuh. kroonides):

	1928.	1929.	1930.	1931.
Sissevedu	131.373	122.967	98.370	61.224
Väljavedu	127.109	117.471	96.434	71.073

Nagu neist arvudest näha, on väliskaubanduse tasakaal saavutatud ainult sisseveo järjekindla, miljonitesse kroonidesse ulatava, kokkutõmbamisega.

1932. aasta algusest peale läheb kriis väliskaubanduse alal järsult teravamaks. Jaanuaris ületas sissevedu väljaveo 1,1 miljoni krooni väärtuses. Väljavedu aga vähenes eelmise aasta jaanuariga võrreldes 50 prots. 1932. aasta esimese viie kuu väliskaubandus andis eelmiste aastatega võrreldes järgmised arvud:

Aasta	Sissevedu milj. krooni	Väljavedu milj. krooni	Bilans
1930	43,0	35,6	-7,7
1931	25,3	25,6	0,3
1932	15,7	15,5	-0,2

Nagu neist andmetest näha, algab väliskaubanduse suur langus 1930. aastast. Sellega on ka seletatav, et sel ajal algasid mitmesuguste väljaveo äride pankrotid. 1930. aastast alates on väliskaubanduse langus iga aasta 35—40%. Ja kuigi arviliselt nii sisse- kui ka väljavedu õige madalale on langenud, ei muutü see languse protsent, vaid näitab isegi tõusu. Väljaveo iseloomustamiseks võib ära märkida, et 1931. a. ei olnud enam üldse elusloomade väljavedu, samuti ka 1932. a. esimesel kuuel kuul. Toiduainete ja maitseainete väljavedu, mis Eesti väljaveos tähtsama koha omandas, on 1932. a. esimese viie kuu jooksul, eelmise aastaga võrreldes, tervelt kolmandiku võrra vähenenud. Toorainete väljavedu ligi poole võrra. Munade väljavedu, kui üksikuid väljaveo artiklisi eriti võtta, poole võrra, paber kahe kolmandiku võrra, tselluloos kolmandiku võrra, vineer ühe neljandiku võrra jne.

Iseloomustava pildi annab ka metsamaterjalide väljavedu, mis samuti Eesti väliskaubanduses silmapaistvat osa etendas. 1928. a. veeti metsamaterjale välja 21,5 miljoni krooni väärtuses, 1929. a. 14,7 miljoni krooni väärtuses, 1930. a. 9,5 miljoni krooni väärtuses ja 1931. a. ainult 5,7 milj. krooni väärtuses.

„Päevaleht“ (1. juulist) kirjutab:

„Praegu on meie metsamaterjalide väljaveo alal peaaegu täieline vaikus. Maailmaturul valitsevate äärmiselt depressiivsete metsamaterjalide hin-

dade tõttu väljavedu on äärmiselt raskendatud. Kutgi metsamaterjalide väljaveo hooaeg alles ees, juba käesoleva aasta esimese viie kuu andmed näitavad, et väljavedu on kahanenud, võrreldes näiteks 1929. aastaga, ümar- gusest 80%.“

Suureulatusline sisse- ja väljaveo langus, eestkätt tähtsamate Eesti väljaveo ainetel langus näitavad kriisi süvenemist väliskaubanduse alal.

Tööpuudus ja palgad. Kriisi süvenemisest räägib ka tööpuuduse kasv. Eel- pool tõime meie andmed, mis näitavad tööliste arvu vähenemisest suurtööstuses. Üldine töötatöölise arv ulatab kodanliste lehtede ja kodanlise statistika teatel lin- nades 17—18 tuhandeni. Seda arvu ei saa aga kaugeltki õigena võtta. Kõige- pealt on siin arvestus tehtud tööstus- andmete järele. Tööstörsides ei regist- reeri aga ennast kõik töötud. Teiseks, pole arvestatud siin pooltöötud, s.o. need töölised, kes kusagil juhuslikult tööd leiavad ehk ettevõtetes pool või veerand aega töötavad.

Seisukorra iseloomustamiseks olgu tä- hendatud, et suurtööstuses oli 1931. a. juba vähem töölisi, kui 1924. a. 1. det- sülestõusu eel, mil Eesti majandus teravat kriisi üle elas.

Maal ulatab töötatöölise (põllutöölised; poolproletaarlased, kes ülespidamise saa- vad välistel töödel käimisest jne) arv hoo- ajati 80.000—100.000. Seega tõuseb käes- oleva kriisi praegusel ajajärgul tööpuudus Eestis kõrgemale, kui ta kunagi n.n. ise- seisvuse ajal on olnud.

Ühenduses kodanluse pealetungimisega, ühenduses katsetega tööliste arvel ette- võtteid kriisist päästa on viimaste aastate jooksul teostatud ennenägemata laiaula- tuslist palkade alandamist.

Suurtööstuses langesid 1931. a. amet- likkude andmete järele meestöölise pal- gad 13,5%, naistöölise palgad 22,2%. Neid arvusid ei saa aga ligilähedaltki õigeteks pidada. Tegelikult on palkade alandamise protsent palju suurem. Amet- lik statistika saadab tööliste palkade ar- vestamise alal suuri võltsimisi korda. Palgad arvatakse ametlikus statistikas väi- kese arvu tööliste keskmise palga järele välja. Selle juures võetakse aluseks aga paremini maksetavad harud või paremini maksetavad tööliste grupid, enam kvali- fitseeritud töölised jne. Sel teel saadud keskmine ei anna mingit tõelist pilti pal- kade tegelikust seisukorrast. Kui võtta kõige laiemaid tööliste kihte suurtööstu-

ses, siis ulatab nende palkade alandamine 1931. a. 20—25% -ni, naistööliliste oma aga 30% -ni.

1932. a. kevadel algas aga uus, veel suureulatuslikum palkade alandamise laine. Aasta algul panid suurem osa ettevõtjaid ette alandada palkasid 20—25% võrra. Selle alusel tekkisid mitmed palgavõitlused, näiteks Narva linavabrikus, kus töölised palgaalandamise vastu välja astusid ja ettevõtjate pealetungi seekord tagasi löid. Samasugune streik oli tekkimas ka Kreenholmi vabrikus, kuid jäi sellepärast tulemata, et ettevõtjad, tööliliste kindlat vastupanekutahet nähes, palgaalandamise ettepaneku seekord tagasi olid sunnitud võtma. Mujal viidi aga ülevalnimetatud protsendi ulatuses palgaalandamine läbi. Kuid see ei ole veel kõik. Praegu valmistab kodanlus ette uusi plaanisid palkade alandamiseks. Uue valitsuse kavas moodustab see ühe tähtsama punkti.

Märksa laiaulatuslisem palkade alandamine, kui tööstuses, viidi viimaste aastate jooksul läbi maal põllutööliliste suhtes. Ametlikkude andmete järele on põllutööliliste palgaindeks järgmiselt liikunud: 1928. a. — 100%, 1929. a. — 109,1%, 1930. a. — 96,3%, 1931. a. — 80,0%, 1932. a. — 40%. Ka neid ametlikke andmeid ei saa tõelikkudena võtta. Ka siin on ametlik statistika suuri võltsimisi „sooritanud“.

Kõigepealt, palk on välja arvatud väikse grupi põllutööliliste palkade alusel. Selleks on võetud kas kõige tööjõulised madalad grupid (25—40-aastased põllutöölised), või on arvatud põllutööliliste hulka mitmesugused põllumajanduslikud oskustöölised (aiatöölised, karjaravitsejad jne) või suuremate põllumajandusliste ettevõtete töölised (riigi- ja muude mõisate töölised), kus palgad kõrgemad. 25 kuni 40 aasta vanuseid töölisi on kõigepealt põllutöös kõige vähem, ehk kui neid on, siis maksetakse neile paremat palka, kui tugevamatele ja tööjõulisematele töölilistele. Põllutöös tarvitatakse väga palju noori ja naistöölisi.

Kui neist väljarehkenudustest välja minna, siis on põllutöölilise palkade alanemise protsent veel palju suurem. Ja see on ka arusaadav. Kõnel viimasel aastal (1931. ja 1932.) viisid hallparunid otse võistluse selle kohta läbi, kes alandab kõige rohkem põllutööliliste palkasid. Kutsuti kokku ülevallalised hallparunite koosolekud, kes siis üksteise võidu ära määrasid põllutööliliste palga ülemäära. Niisugused koosolekud kutsuti mõnes vallas

isegi mitu korda kevade jooksul kokku, et ennemalt kindlaks määratud ülemäära veelgi vähendada. Kuna sotsiaalfaschistid, kelle käes on maatööliliste ametiühisused, kõik tegid, et põllutööliliste vastupanekut hallparunite pealetungimisele maha suruda, valitsusse astudes hallparunite juhtidega maatööliliste palkade alandamise kohta erilise kokkuleppe sõlmisid jne, siis oli hallparunitel kerge niisugust organiseeritud palkade alandamist läbi viia.

Teravnev kriis tööstuses ja põllumajanduses, valmistuse langus, külvipinna vähenemine, tööpuuduse kasv, hindade langus, tarviduse vähenemine, rahaasjanduse kriis, väliskaupade kokkukuivamine jne räägivad sellest, et majanduslikes mõtetes on kätte jõudnud lõpp osalisele ajutisele stabilisatsioonile, mis Eestis püsis 1925—29. aastani.

2. Suurkodanluse kriisist välja- pääsu programm

Niisuguses teravneva kriisi olukorras tuli kodanlusel ja sotsiaalfaschistidel käesolevatest valimistest osa võtta. On selge, et nad selles olukorras olid sunnitud küsimusele vastust andma, missuguste abinõudega nad tahavad kapitalistilisel teel kriisist välja pääseda.

Muidugi ei jätnud kodanlus selle peale vastust võlgu. Ta katsus üles seada programmi, mis peab kodanluse kapitalistilisel teel kriisist välja aitama.

Teravneva kriisi ja töölisklassi pahemalepoole mineku tingimustes katsus kodanlus kõigepealt oma klassijõudusid viimase võimaluseni kontsentreerida, koondata. Suurkodanlik-hallparuniline põllumeeste kogu ja hallparuniline asunikkuude koondus ühinesid ühtseks parteiks, faschiseeruva kodanluse parteiks. Rahvaerakond, kristlik rahvaerakond, tööerakond ja majaomanikkude rühm ühinesid ühtseks rahvuslikeks keskerakonnaks, mis samuti enesele terve rea faschistilisi ülesandeid ette seab.

Need parteilised ümbergrupeerimised ei ole kaugelki juhuslikud, vaid nende aluseks on terve rida klassilisi nihkumisi. Need parteilised ümbergrupeerimised räägivad sellest, et klassivõitlus läheb teravamaks, et klassivahekorrad muutuvad selgemaks. Kodanlus nõuab avalikumalt kui kunagi enne oma klassihuvide otsekohesest avalikku teostamist töötavate palkade arvel. Kuid sellega ei saa hakkama vanad kodanlikud parteid, kes neile klas-

silistele nihkumistele ja teravnevale klassivõitlusele nii ruttu järele ei jõua, kes ehitatud vanadele lodevatele organisatsioonilistele põhimõtetele, missugused organisatsioonilised põhimõtted pole kõlblikud kodanluse diktatuuri teostamiseks tema fashistlikes vormis, pole kõlblikud selle diktatuuri hoidmiseks, mis nõuab sõjakat distsiplineeritud löögiorganisatsiooni (parteid). Sellest — vanade kodanliste parteide (rahvaerakond, kristlik rahvaerakond, tööerakond) kiire lagunemine Eestis ja kriis nende ridades.

Nende kolme vana kodanlise partei jaoks oli ühinemine katseks ennast kriisist päästa ja uutele klassivõitluse tingimustele ümber korraldada. Teisest küljest põhjustab nende vanade kodanliste parteide lagunemist ja kriisi ka see, et väikekodanlised kihid hakkavad klassivõitluse teravnemise tagajärjel kiiremini differentseeruma. Osa neist läheb kaasa kodanluse fashistlike demagoogiaga ja hakkab ootama pääsemist fashistiliselt diktatuurilt, teine osa hakkab kalduma pahemale poole.

Vanadel kodanlistel parteidel, kes nende väikekodanliste olluste huvisid katsusid ühendada suurokodanluse huvidega, ei lähe see enam uues teravneva klassivõitluse olukorras seniste meetoditega korda. Kodanluse manööverdamise võimalused on vähenenud. Et end lõpulikult lagunemisest ja põhjavajumisest päästa, asuvad need parteid ennast kiiresti ümber korraldama, et fashiseeruva kodanluse ja teravneva klassivõitluse uutele nõudmistele kohaneda.

Linna- ja maakodanluse fashiseerumisega ning klassivõitluse teravnemisega ja siit järgnevate uute ülesannetega on seletatav ka põllumeestekogude ja asunikkude erakondade ümbergrupeerimised ja ühinemine. Siin ei sünni aga see ühinemine nende parteide kriisi ja põhjavajumise kartusel, nagu meie seda nägime rahvaerakonna, kristliku rahvaerakonna ja tööerakonna juures, vaid fashiseeruva linna- ja maakodanluse jõudude tõelise koondamise püüete alusel. Nende ühinemine räägib ühtlasi ka sellest, et teravneva klassivõitluse tingimustes on võimata seniste meetoditega valitseda. Põllumeestekogud on pangakapitalistide, suur-töösturite, maasuurokodanluse ja hallparunite partei. Asunikkude koondus on maareformi tagajärjel tekkinud uute küla-kurnajate (ristirüütelite) partei, mis demagoogiliste hüüdsõnade abil püüdis oma

mõju all hoida kehvikuid ja keskmikke asunikkude ridadest.

Ühinenud partei püüab sinna poole, et täita fashiseeruva kodanluse ülesandeid. Põllumeestekogusid tõukas asunikkude koondusega ühinema tarvidus laiendada oma mõju asunikkude koonduse järel minevate väikekodanliste kihtide peale, et neid väikekodanlisi hulkasid ära kasutada fashistlike ülesannete teostamiseks. See küla kodanluse osa, kes moodustab asunikkude koonduse kandejõu, nõuab terava kriisi ja teravnenud klassivõitluse tingimustes samuti veel otsustavamalt pealetungimist töötavatele hulkadele ning fashistlike ülesannete teostamist. Seega langes selle küla kodanluse osa püüdeid ühte kogupõllumeeste partei ülesannetega. Siit tema püüd ühinemisele põllumeestekoguga, kes oma poolt muidugi kõik tegi, et fashiseeruva kodanluse jõudusid oma lipu alla koondada ja neid ülesandeid täita, mida ta finanskapitali teenistuses seistes täitma peab. Seega sisaldab ühinenud kogupõllumeeste ja asunikkude koonduse partei eneses tendentsi hulgalise fashistlike partei ülesannete täitmiseks. Ta katsub selles sihis ümber korraldada oma hüüdsõnu ja organisatsioonilist tööd. Ta katsub luua kindlasti oma mõju all olevat sõjariistus löögi jõudu (kaitseliit). Ta sihib sinna poole, et enesest kujundada kapitali poolsõjalist organisatsiooni, mis oleks kohandatud kodusõja eesmärkidele.

Kuid need kõik on alles tendentsid, mitte aga väljakujunenud organisatsiooniline vorm.

Kodanluse fashiseerumise, klassivõitluse teravnemise ja avaliku fashistlike diktatuuri maksmapanemise tarviduse tingimustes ei ole ühtlasi ka võimata, et finanskapital ei loo hulgalist fashistlike parteid väikekodanliste hulkade rahulolematuse kinnipüüdmiseks ning selle rahulolematuse juhtimiseks finanskapitali teenistusse.

Nisuguse uue hulgalise fashistlike parteina katsub ennast esitada niinimetatud Eesti vabadussõjalaste liit, mis katsub oma tegevust rajada Eesti oludele kohandatud saksa fashismi (natsionaalsotsialistide) põhimõtetele, töömeetoditele ja organisatsioonilistele võtetele. „Vabadussõjalaste“ liidu ümber koonduvad radikaalsed fashiseeruvad ollused sõjaväest (rida kindraleid), kaitseliidust, siis akadeemilised rahvuslised noorsoo klubid, lahinguvendade klubid jne. Muidugi, hulgalise radikaalse fashistlike partei asutamine on

Eestis alles katsetamiste ajajärgus. Kuid sellepärast ei tohi mingil tingimusel selle hulgalise faschistlike partei loomiskatseid alla hinnata.

See organisatsioon pole seni, peale oma demagoogiliste loosungite ülesseadmise ja propageerimise, suuri avalikke väljaastumisi korraldanud. Ta ei esinenud iseseisvalt ka riigikogu valimistel. Esineda tahab ta eelseisvatel rahvahääletustel, lubades vastu hääletada, kuna ta kodanliste erakondade poolt esitatud põhiseaduse muutmise eelnõuga nõus pole.*)

Finanskapital hoiab seda organisatsiooni praegu peaaegult reservis seks puhuks, kui kriisi tagajärjel rahulolematuse väikekodanlikes hulkades veelgi suureneb ning teravam tarvidus tekib neid rahulolematuid hulke radikaalse faschistlike demagoogia abil kodanluse sõjduvette juhtida. Tingimused niisuguse hulgalise radikaalse faschistlike partei loomiseks on seega olemas. Nad seisavad järgmises:

Esitaks, teravnev majandusline kriis, mille sügavuspunkt alles ees seisab, tõukab kodanlust ikka radikaalsema ja järsuma tegevuse teele, et kõiki kriisi raskuseid töötavate hulkade turjale laduda, faschistlike diktatuuri abil kriisist välja pääseda ning nõukogudevastaseks sõjaks valmis olla. Faschism on üks kapitali pealetungimise vormidest, mille abil kodanlus tahab kriisist välja pääseda kapitalistlike teel. Et kapitali pealetungimist kõvendada ja laiendada, selleks tekib eesti kodanlusel ikka järsum tarvidus avaliku faschistlike diktatuuri järele. Siit ka tarvidus niisuguse partei järele, kes seda teostaks.

Teiseks, osa väikekodanlistest ollustest, keda kriis metsikult pigistab ning kes sellepärast valmis on kõige meeletikumateks sammudeks, on — kui revolutsiooniline töolisteklass ei suuda neid küllalt otsustavalt oma mõju alla tõmmata — parajaks materjaliks uuele faschistlike parteile, kes lubab tegutseda radikaalsemate abinõudega, kui senised kodanlised parteid ning kes sellepärast nende väikekodanliste olluste poolt toetust võib leida.

Kodanlus saab väga hästi aru, et avaliku faschistlike diktatuuri maksmapanemine Eestis pole kaugelki nii kerge ning sellepärast on tal just nimelt tarvis väikekodanlasi hulkasid oma demagoogiaga kaasa tõmmata ning neid faschistlike dik-

*) Käesolev artikkel oli kirjutatud enne neid suuremaid väljaastumisi, mida „vabadussõjalaste“ liit viimase ajal korraldas. Toim.

tatuuri teostamise tõstekangideks muuta. Sellepärast ongi eesti finanskodanlusel vaja hulgalist faschistlike liikumist välja kutsuda ja sõjakat faschistlike organisatsiooni luua, sest organisatsiooniliselt lodevad, peaaegult valimiste kihutustöö jaoks määratud vanad kodanlised parteid (kuigi nad nüüd eneste ümberkorraldamisele on asunud), ei suuda niisuguse sõjaka organisatsiooni ülesannet täita.

„Monopolistlike kapitalism vahetab vana poliitiliste parteide süsteemi kapitali pool-sõjaliste ja sõjaliste terroristlike organisatsioonidega nimetatud ühise faschistlike partei näol, mis on kohandatud kodu-sõja eesmärkidele.“ (Manuilski aruanne Kominterni 11. täiskogus.)

Selles seisavad uue hulgalise faschistlike partei loomise võimalused ja eeldused ning tema tarvidus finanskapitali seisukohalt.

Niisuguste ühendatud klassijõududega läks kodanlus käesolevatele valimistele ja niisuguseid tendentse sisaldavad eneses need parteipoliitilised ümbergruppimised, mida ta enne valimisi ette võttis.

Milles seisab suurkodanluse kriisist väljapääsu programm?

Suurkodanluse-hallparunlike põllumeestekogude ja asunikude koonduse ühinenud partei programm käesolevatel valimistel, mida ta reklameeris kui kapitalistlike kriisist väljapääsu programmi, seisab kolmest põhipunktist:

Esitaks, suurkapitalistlike ja hallparunlike otsekohene majandusline ja poliitiline toetamine riigi arvel, s.o. töörahva arvel, sest niisugune toetus peab tulema otsekohe töörahva taskust.

Teiseks, otsekohene majandusline ja poliitiline pealetungimine töolisteklassile ja kogu töörahvale.

Kõmandaks, nõukogudevastase interventsiooni otsekohene ettevalmistamine ja aktiivne osavõtmine sellest, interventsioonist.

Tähendab, see programm seisab selles, et kodanlus katsub kriisist tekkinud teravaid vastolusid lahendada vägivaldsete sise- ja välispoliitiliste abinõudega.

Suurkapitalistlike ja külasuurkodanluse otsekohene majandusline ja poliitiline toetamine riigi abil. See peab sündima otsekoheste riiklike toetuste jagamise näol suurkapitalistlikele ja külakurajatele, krediitide ja peekonipreemiade andmise näol, „juurelõigete“ andmise näol hallparunlikele. See peab sündima maksude vähendamise näol kapitalistlikele ja hallparunlikele jne.

Ühte osa sellest programmist vormuleeris hallparunite parlament — põllutöökoda käesoleva aasta veebruaris. Põllutöökoda nõudmistest hulgas loeme: „Ühispankadele (loe hallparunite ettevõtetele) tuleb kevadeks nõutada suuremaid krediite, et selle tõttu võiks anda põllupidajatele (loe hallparunitele ja teistele külasuurnikkudele, mitte aga kehvikutele ja keskmikkudele) laenu kevadel loomade ostmiseks.“ Taludel (muidugi hallparunite omadel) lasuvaid makse tuleb vähendada, vastavad asutused peavad esitama sellekohased seadused.“ Lühiajalised laenud tulevad muuta pikaajalisteks (muidugi hallparunite jaoks) ja seemnevilja laenude sissenõudmist tuleb pikendada ühe aasta võrra.“ Hallparunite „pilmaühisuste võlaprotsenti tuleb alandada ja vahekasud riigi kanda võtta“. Riik peab hoolitsema, et alaneksid nende tarbainete hinnad, mida hallparunid „taludesse ostavad“. Et hallparunid võiksid kruvida saaduste hindasid, selleks tuleb „teravilja saaduste sissevedu täielikult seisma panna.“ Suhkru, tee, kohvi ja teiste laialiseks tarvitamiseks minevate tarbainete tollide tõstmisest saavad tollid kasutada hallparunitele „juuremaksimiseks peekoni ja või eest“. Et hallparuneid paremini toetada, selleks „tapaloomade pealt igasugune maks ära kaotada“.

See programm on leidnud täiendavat vormuleerimist ka kogude-koonduse valitsuse deklaratsioonides. Põllumeestekogude viimastes nõudmistest nõutakse eelmiste aastate eeskujul veel suuremaulatuslikult rükki ja nisu kokkuostmist riigi rahaga hallparunitelt, kõikide abinõude tarvituselevõtmist, et riikliste summade jagamist suurkapitalistidele ja hallparunitele suurendada, kusjuures see sünnib hüüdsõna all: „kiires korras tarvilikke samme astuda, et ka eramajapidamised saaks oma kulud tuludega tasakaalu viia“, või jälle, et „tuleb abinõusid leida rökemaks raha maale juhtimiseks.“ Hallparunite võlad kustutada jne.

Nagu sellest programmist näha, tahab suurkoodanlus pankasid, vabrikuid ja hallparunite talusid kriisist päästa, esiteks kõige otsekohesema riiklike toetuse, krediitide, preemiade, tollide, juurdemaksimiste, kehvikutelt ja keskmikkudelt oksjonite teel äravõetud maade juurdeandmise („juurelõigete“) jne teel. Kuid need riiklised summad peavad muidugi tulema otsekohene töörahva taskust, mida riik igasuguste otsekoheste ja kaudsete maksude,

kohustuste jne näol töörahva taskust välja pumpab.

Kõige selle juures propageerib ja teostab suurkoodanlus oma programmi niinimetatud „maahuvide kaitsmise“ sildi all. Ta teeb laialist demagoogiat „maa ja linna huvidest“, seab esimest teisele vastu, kiisendab „maahuvide“ kaitsmisest „linna huvide“ vastu. Tegelikult on siin tegemist fashiseeruva kodanluse manöövriga. Põllumeestekogude ja suurasunikude partei ei seisa koos ligilähedaltki ainult „maameestest“, nagu ta demagoogiliselt räägib, ega esita mingil tingimusel ainult hallparunite ja suurasunikudest hallparunite huvisid.

Selle partei ridades etendavad juhtivat osa pankiirid, suurtöösturid, suuraktsionärid, suurmajapidajad. Ei ole võimalik, et see partei ära unustaks oma pankiiridest ja suurtöösturitest ning suuraktsionäridest juhtide huvid. Kisa absoluutsest „maahuvide“ kaitsmisest on ainult selleks tarvilik, et taluraha hulksid oma programmi toetamiseks mobiliseerida. Sellepärast oleks ekslik, kui meie endid sellest nähtavast välispidisest propagandast eksitada laseksime ning asja niiviisi kujutaks, et kogupõllumeeste partei on „maahuvide“ kaitsmise partei, rahvuslik keskerakond (rahvaerakond, kristlik rahvaerakond ja tööerakond) aga linna-kodanluse huvide, „linna huvide“ kaitsja.

Lahkhelid linna- ja maakodanluse huvide vahel, mis muidugi olemas on, ei tule ilmsiks mitte niivõrd nende kahe partei vahelises võitluses, sest et mõlemad parteid asetavad oma ridades linna- ja maakodanlast, vaid see huvide lahkumine linna ja maakodanluse vahel tuleb ilmsiks nende parteide sees olevas võitluses. Seda sisemist võitlust ja lahkheliseid katsub kogude-koonduse partei sumbutada ja varjata kisaga „maahuvide kaitsmisest“.

Kodanluse otsekohene majandusline ja poliitiline pealetungimine tööliste klassile ja töörahvale. Riiklike krediitide ja toetuste jagamise kõrval suurkapitalistidele ja maasuurkoodanlusele, mis peavad tulema maksude näol töörahvalt, katsub linna- ja maasuurkoodanlus pääseda kriisist välja otsekohese majandusline ja poliitilise pealetungimisega töörahvale. Põllutöökoda seadis siin üles järgmised hüüdsõnad: „Töötatööliste toetamine senisel kujul tuleb lõpetada ja töölised juhtida maale taludesse loovale tööle“. Jutt on muidugi hädaabitööde likvideerimisest, sest muud „toetust“ / töötatööliste Eestis

ei saa. Loov töö „taludes“ on muidugi palgata orjus hallparunite juures, pealegi nõuavad hallparunid selle eest, et nad töötuid oma juurde orjama võtavad, riigilt toetust. Teemandi valitsuse deklaratsioon täiendab seda hüüdsõna: „Tööpuuduse vastu võitlemine uutele alustele seada (ära hoida linnadesse valgumine, töötatöölised juhtida produktiivsele tööle ja maale)“. See programm tähendab tegelikult tööliste liikumisevabaduse kitsendamist, sest maatöölisele tahetakse liikumisevabadus linnadesse ära keelata ning teda seega täielikult hallparuni talu külge orjusesse needida. Lisaks sellele tahetakse töötatöölised linnadest maale kihutada ja seega ka neilt liikumisevabadust ära võtta. See on tegelikult sundusliku töö sisseseadmine kõige hullemal kujul, sest maatöölise liikumisevabaduse piiramisega ja linna töötute maaleaatomisega sunnitakse töölisi kõige halvemate tingimustega külakurnajate juurde tööle asuma. See on kõige otsekohesem ja paljaskooritum katse tööliste nälja ja puuduse varal kriisist välja ronida kapitalistlikel teel. „Hoolekande seadus, kui liig kulukas tema teostamisel, võtta revideerimisele ja tema liig laialist ulatust kärpida“, kõlab põllutöökoda hüüdsõna. Teemandi töökava täiendab seda järgmiselt: „Kõik võimalikud kulude kärpimised teostada. Eriti tuleb vähendada ametnikkude palkasid, pensioone ja võtta hoolekande ning hariduse korraldused revideerimisele“. Maatöölise liikumisevabaduse piiramise, linna töötute maale hallparunite juurde sunduslikule tööle kihutamise kõrval teostab suurkanaluse suurejooneliselt palkade alandamist, likvideerib igasuguse hoolekande jäänused, jätab vaesedlapsed, tööjõuetud igasuguse toetuseta, kärbib kehvemate ametnikkude palkasid, kaotab tööliste pensioonid, jättes selle muidugi järele kindralitele ja teistele prilleivasõojatele. „Sunduslik 6-klassiline algkool tuleb võtta revideerimisele selles mõttes, kas see kool ei lähe meile ülejõu kalliks. Tarbekorral muuta algkool neljaklassiliseks“, nõuab põllutöökoda ja Teemandi valitsus teostab seda nõudmist kogu järjekindlusega. Palgad maha, töötud kõhutäie eest suurkanalaliste ja külakurnajaid orjama, hoolekande ja pensioonid ära muuta, 6-klassiline algkool ära kaotada jne, niisugune otsekohene pealetungimine, töötavatele hulkadele on tähtsamaks osaks suurkanaluse kriisist väljapääsu programmis.

Nõukogudevastase interventsiooni otsekohene ettevalmistamine ja aktiivne osa-

võtmine sellest interventsioonist. See on lahutamata peosa suurkanaluse kriisist väljapääsu programmis. Et eesti kodanlus nõukogudevastases väerinnas aktiivseks lüliks on, seda tõendavad kõik tõsi- asjad. Seda tõendab salajaste sõjaliste liitude loomine nõukogudevastaste riikidega (eestkätt Poola, Rumeenia, siis Rootsi, kes nõukogudevastases väerinnas- ikka aktiivsemat osa hakkab etendama). Seda tõendab otsekohene igakülgne sõjaline ettevalmistamine (sõjavarustuse järjekindel suurendamine, lennukite ja muu sõjavarustuse järjekindel ostmine Tsheho- Slovaakiast ja Inglismaalt, sõjastrateegi- liste maanteede ja raudteede ehitamine, sõjalise jõu suurendamine mitmesuguste kodanliste sõjariistus organisatsioonide, nagu kaitseliit jne näol). Seda tõendab kogu eesti kodanluse nõukogudevastane poliitika ning järjekindlad katsed kõikide abinõudega vahekorda N. Liiduga halvendada (igasugused provokatsioonilise iseloomuga protsessid, nagu Pärtseli j.t. N. Liidu asutuste vastu). Seda tõendab terve rida teisi üldtuntud fakte. Valmistades ette sõda N. Liidu vastu, valmistades ette aktiivset osavõtmist sõjast Nõuk. Liidu vastu, tahab eesti kodanlus osasaa- misega Venemaa turgudest, mida imperialistid oma plaanides ette näevad oma kätte kiskuda, lahendada kriisi. Sellest aktiivne nõukogudevastase sõja etteval- mistamine.

Rahvusliku keskerakonna retseptid, mida ta valimiste eel esitas kriisist-väljapääsemise programmina, ei lähe põhi- joontes põllumeestekogude ja asunikkude ühinenud erakonna kriisist väljapääsu programmist lahku. Ka tema programmis seisab tööstuse- ja maakodanluse poliitiline ja majandusline toetamine, otseko- hene majandusline ja poliitiline pealetun- gimine töörahvale ja nõukogudevastase interventsiooni aktiivne ettevalmistamine ja osavõtmine sellest interventsioonist. Küsimus seisab ainult selles; et rahvus-liku keskerakonna seljataga seisvad kodanluse ja keskkodanluse ning teatava osa maakodanluse grupid nõuavad riik- lise toetuste jagamisel omale suuremat osa kui linna- ja maasuurkanaluse anda tahab. Teiseks, samal ajal, kui põllu- meestekogud nõuavad oma klassipro- grammi teostamist avalikult ja otsekohe- lina oma klassihüüdsõnade maskeerimi- seta, püüab rahvuslik keskerakond, väike- kodanluse poolehoidu võitmiseks, maskee- rida oma programmi hüüdsõnadega „üld- rahvuslistest huvidest“, „riiklistest huvi-

dest", „võitlusest kihihuvide vastu“ jne. Ta tahab töörahvale pealetungimist teostada enam maskeeritud meetoditega.

Rahvusliku keskerakonna mõju kõigutamiseks püüdsid kogupõllumehed näidata, et esimene on „linnahuvide“ kaitsmise partei, kuna nemad, kogupõllumehed, on „maahuvide“ kaitsmise partei. Küsimus ei ole muidugi selles. Küsimus on selles, kellele, missugusele linna- ja maakodanluse grupile, jagada kõige suuremat osa töörahva käest kokkuriisunud riiklistest krediitidest ja toetussummadest. Seistes tegelikult kogupõllumeeste kriisist väljapääsu programmi alusel, võitleb rahvuslik keskerakond „üldrahvuslikkude huvide“ nimel nende linna- ja maakodanluse gruppide huvide eest, kes tema järele lähevad.

Suurkodanluse kriisist väljapääsu programmi alusel, mille esitajaks on põllumeestekogude ja härrasasunikude ühineud partei, seisab muidugi ka **faschistlik „Eesti vabadussõjalaste liit“**. Seistes finanskapitali teenistuses, võitleb vabadussõjalaste liit otsekohe suurokodanluse majandusliku ja poliitilise toetamise, töörahvale veel otsustavama pealetungimise, samuti ka nõukogudevastase sõja aktiivse ettevalmistamise eest, et niiviisi kodanlust faschistilise diktatuuri ja sõja abil kapitalistilisel teel kriisist välja aidata.

Kuid et seda programmi väikekodanlastele hulkadele vastuvõetavaks teha ning väikekodanlisi hulka sid kodanluse kriisist väljapääsu programmi toetamisele võita, selleks seab ta ta üles terve rea demagoogilisi hüüdsõnu laiade hulkade petmiseks. „Vabadussõjalaste“ liit ei esinenud küll avalikult valimistel, kuid valimisteel ajal ajajärgul pidas ta oma kongressi ning arendas kõige aktiivsemat tegevust, seades üles oma hüüdsõnu. Kõik see oli sihitud edaspidiste avalikkude väljaastumiste jaoks. Sellepärast peamegi meie tarvilikuks selle grupi seisukohtade juures peatada. „Vabadussõjalaste“ liidu hüüdsõnade hulgas figureerisid niisugused „pärlid“, nagu eesti tööstuse kindlustamine „rahvusliku majanduse“ loomisega, töö muretsemine linna ja maa töötatöölistele maaküsimuse „korraldamisega“. Missugune see „maaküsimuse korraldamine“ on, see jäetakse muidugi targu ütlemata. Kuid et töötatööliste küsimust lubatakse ära „lahendada“, see on väga iseloomustavaks selle kohta, missuguste abinõudega, see liit hulka sid petta püüab.

Edasi „maksupoliitika ümberkorraldamine“. Sellel alal seab vabadussõjalaste liit niisugused demagoogilised hüüdsõnad

üles, nagu parunitele tasumaksmise lõpetamine, sõjavõlgade maksmise lõpetamine, võitlus korrupsiooni ja üleliigsete kulude vastu, üldine maksude vähendamine jne. Muidugi on need hüüdsõnad otsast lõpuni demagoogilised. Parunitele tasumaksmine sünnib suurokodanluse huvides töörahva tasku arvel. Suurokodanlusel on selleks tarvilik parunitele töörahva tasku arvel tasu maksta, et seega saavutada omale Saksa maal turgu. Sõjavõlgu maksab eesti kodanlus selleks, et järgnevas nõukogudevastases sõjas jällegi imperialistidelt krediiti saada. Ja sõjavõlgade maksmiseks minevad summad ei tule mitte finanskapitalistide taskust, kelle huvisid „vabadussõjalaste“ liit kaitses, vaid töörahva taskust. Kõrged kaudsed ja otsekohesed maksud lähevad krediitide ja toetuste jagamiseks suurokodanlastidele ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamiseks, s. o. lähevad selleks otsustavaks, mille eest võitleb „vabadussõjalaste“ liit.

Kui põllumeestekogud ja rahvuslik keskerakond tegelikult kõikide abinõudega N. Liidu vastast sõda ette valmistavad, selle juures sellest ettevalmistamisest vähem räägivad, siis „vabadussõjalaste“ liit ütleb otsekohe välja, et N. Liidu vastane sõda võib eesti kodanlust kriisist välja aidata. Hiljuti korraldas üks Tallinna lehtedest ankeedi pealkirja all: „Oleme valmis sõdima rahvuse nimel.“ „Vabadussõjalaste“ liidu juhatuse liige Sirk vastas selle ankeedi peale järgmiselt: „Oleks häbistav leppida ühemiljonilise rahvaga. Meie peame kasvama ikka suuremaks rahvaks, kuni meie riigi rahvaarv ületab praeguse arvu mitmekordselt. Meie ei tohi jääda seisma ühele kohale.“ Teine „vabadussõjalane“ Pitka vastas järgmiselt: „Sõda, võitlus ja võistlus on looduseseaduseks. Ma ei usu Pan-Euroopasse. Eesti rahvas peab ja võib tingimata suureneeda nii elanikkude arvu poolest kui ka territoriaalselt. Eeldusi selleks on ja pealegi väga häid eeldusi.“ Ühtlasi antakse otsekohe mõista, et Eestimaa „suurenemine“ nii rahva arvu poolest, kui ka territoriaalselt võib sündida idapoolses sihis. Niisugused on eesti faschistide plaanid ja plaanikesed!

Suurokodanluse kriisist väljapääsu programm on ka **sotsiaalfaschismi kriisist väljapääsu programmiks**, sest sotsiaalfaschism võitleb selle eest, et välja pääseda praegusest kriisist kapitalistilisel teel. Võideldes selle eest, et praegusest kriisist kapitalistilisel teel välja pääseda, seisab sotsiaalfaschismi ülesanne selles, et kodanluse

kriisist väljapääsu programmi töölistele ja töörahvale vastuvõetavaks teha.

Kuid iseloomustav on selle juures, et sotsiaalfaschismi parem tiib, eesotsas Viljandimaa sotsiaalfaschist Maramaa, seab täiesti paljaskooritud kujul üles **külakurnajate ja kapitalistide otsekoheise majandulise ja poliitilise toetamise odava tööjõu muretsemise näol** neile külakurnajatele ja töösturitele. Siia kuulub niinimetatud moonasulaste asutamise plaan, mida Maramaa „Rahva Sõna“ veergudel ette pani. Et päästa külakurnajaid kriisist, selleks paneb Maramaa ette asutada külakurnajate maadele väikseid moonasulaste kohakesi (maja-saun ja vakamaa maad), kuid nii suuri, et põllutööline sellest kohakesest ära ei elaks, vaid sunnitud oleks külakurnajale ühes oma perekonnaga tööd tege-ma. Niiviisi tahab sotsiaalfaschist Maramaa põllutöölisi kinnitada ühes perekondadega külakurnajate talude külge eluaegsesse palgaorjusesse. Niiviisi tahab sotsiaalfaschist Maramaa kindlustada külakurnajaid odava tööjõuga ning neid maatöölise õlgadel kriisist välja aidata.

Võttes osa Pätsi valitsusest, teostas sotsiaalfaschism tegelikult seda töösturite ja külakurnajate varustamist odava tööjõuga. Tuletame ainult meelde, et sotsiaalfaschistide koalitsioon kogupõllumeestega 1931/32. sündis linna ja maatöölise palkade alandamise hinnaga. Ilma sotsiaalfaschistide otsekoheise abita poleks linna ja maa suurkodusid suutnud teostada niisugust palkade alandamist, nagu ta teostas 1931/32. a. Võttes osa Pätsi valitsusest, aitasid sotsiaalfaschistid kodanlusel ellu viia tasumaksimist hallparunitele, missugune tasumaksimine sünnib töörahva arvel. Võttes osa Pätsi valitsusest, aitasid sotsiaalfaschistid teostada tollide tõstmist esimese järgu tarbeainete pealt (suhkur, kohv, tee, heeringas, leib jne), kuna tollidest sissetulevad summad lähevad toetuste ja preemiade maksmiseks suurkapitalistidele ning hallparunitele ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamiseks (lennukite ja muu sõjavarustuse ostmise). Võttes osa Pätsi valitsusest, aitasid sotsiaalfaschistid kruidida elukallidust mitmesuguste sisemaa esimese järgu tarbeainete pealt, seega töörahva näljasentisid kapitalistide ja hallparunite taskusse juhtides.

Sotsiaalfaschismi parem, avalikult reaktiooniline tiib tegi ka kõik, et **teoreetiliselt põhjendata kriisist väljapääsu tarvidust kapitalistilisel teel**. Kriisist väljapääs kapitalistilisel teel olevat selleks tarvilik, et kindlustada pärast seda „üleminekut

sotsialismile“. Kriisi olukorras ei olevat võimalik revolutsiooni eest võidelda.

„Kriisid, tõi küll, teatud piirini mõjuvad tööliklassi liitvalt, revolutsioneerivalt, läinud aga üle selle piiri, nad kannavad endas faschistliku või kommunistliku määratsemise ning organiseerimatus ohtu, mis teeb uue ühiskonna loomise eeldused jällegi võimatuks, sarnastades töölisliikumist orjade tumedate mässudega. Mass langeb ajaloo vaekausile siis, kui ta on kindlasti organiseeritud ja kui teadvus teda juhib. See eeldab kõik aga olukorda, mil revolutsiooniline teadvus oleks arenenud ja juhitud vormidesse. Selle aga teeb kriisiaegne elu ebastabiilsus ja määratsev viletsus võimatuks. Nii selgub, et **kriisiületamise poliitika** on kindlas ühenduses suunaga sotsialistlikule lõppideaalile“ („Rahva Sõna“, 27. aprillil, 1932. a.).

Kriisi tingimustes ei ole revolutsioon sellepärast võimalik, et sel ajal puudub töölisteklassil teadvus ja ta võib korda saata ainult „orjade tumedaid mässusid“. Järjekult on vaja kriisist välja pääseda või kriis „ületada“ kapitalistilisel teel. Pärast seda aga, kui kodanlus kapitalistilisel teel kriisist välja on pääsenud ja ennast kindlustanud, leiavad neesamad sotsiaalfaschistid, et kapitalism on liig tugev selleks, et võimalik oleks sotsialismi teostada! Niiviisi põhjendavad sotsiaalfaschistid oma abi kodanlusele kriisist väljapääsemiseks kapitalistilisel teel.

Seistes suurkodusid kriisist väljapääsu programmi alusel, teostades oma kätega seda programmi ja katsudes teda töörahvale vastuvõetavaks teha, etendab sotsiaalfaschism **nõukogudevastase sõja ettevalmistamisel eelrinnas sammuvat osa**. Tuletame ainult meelde, et eesti sotsiaalfaschistide ajakirjandus levitab kõige aktiivsemalt kodanluse ja vene valgekaardlaste valet ja provokatsioonid N. Liidu vastu. Ta toetab ja teostab täielikult faschiseeruva suurkodusid sõjaprogrammi. Ta hääletab kõikide sõjaväe ja kaitseliidu jaoks minevate eelarvete poolt. Kiidab heaks lennukite ja sõjavarustuse ostmise. N. Liidu vastase sõjaga tahab ta saavutada eesti kodanlusele kriisist väljapääsu kapitalistilisel teel.

Käesolevate valimiste eel võttis sotsiaalfaschism töötavate hulkade petmiseks kõige laiemal ulatusel „**pahempoolsed manöövrid tarvitusele**“. Oma kirjatükis 1. mail 1932. hüüdis Eesti sotsialistliku partei keskkomitee esimees Martna:

„Kapitalistlik ilm on kuristiku servale jõudnud, ning ta võib iga silmapilk kuristikku langeda. Kapitalistlikku korda võib ainult sotsialism asetada. Ta peab püüdma selleks valmis olla. Sest kaalul on rahvaste parem tulevik. Kapitalistlik süsteem on pankrottide - kriiside - tööpuuduse, ning näljasüsteem. Tänu sellele süsteemile on igasugune tööstus meil halvatud ning seisab kokkuvarisemise eel. Tänu sellele süsteemile kannatame kokkutõmbamiste ja kokkuhoju hüüdsõnade taudid, kuna selle süsteemi juhid arvavad, et see kapitalismi päästa võib. Aga see suurendab aina häda ja viletsust, ega suuda ometi hingevaakuvat surmasuust päästa. Isegi kodanline ilm ei kahtle enam selles, et „nõnda edasi minna on võimata“. Meie aga ütleme, et väljapääsu oodata võime ainult sotsialismist. Meie ootame väljapääsu sotsialismilt. Sotsialism ei tule aga ilma meie eneste tööta, ilma võitluseta, ilma teadmisest juhitud kindla tahtmiseta proletariaadi ridades!“ („Rahva Sõna“ 1. mail 1932.)

Parempoolne sotsiaalfaschist räägib, kolm päeva varem (27. aprillil 1932. a.) nagu ülevalpool nägime, et terava majandusliku kriisi tingimustes ei või olla mingit teadlikku töolisteliikumist, vaid võivad olla „orjade tumedad mässud“. „Pahempoolne“ sotsiaalfaschist hüüab, et pääsimine tuleb ainult sotsialismist. Ilus tööjaotus! Parempoolne, avalikult reaktsiooniline tiib „näitab“, et kriisi tingimistes on võimata igasugune teadlik võitlus sotsialismi eest ning sellepärast võitleb ta kapitalistliku väljapääsu eest kriisist, võitleb kodanluse programmi eest tegudega, — iga päev. „Pahempoolne“ tiib petab töölisi, rääkides, et nemad, sotsialistid, on selle poolt, et käesolevast kriisist sotsialismi abil välja pääseda.

Agas kus on teod, mis tõendaksid „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide võitlust nende sõnade eest? Kas ei seisa need teod selles, et „pahempoolsed“ toetasid täielikult Rei valitsuse suurkodanlist poliitikat 1928/29. a.? Kas ei seisa need teod selles, et „pahempoolsed“ toetasid tegelikult sotsiaalfaschistide koalitsioonipoliitikat Pätsiga? Või kas on ühtegi tegu, mis näitaks, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid võitlesid tegudega linna- ning maatöölise palkade alandamise vastu, mida Päts ühes Öinase ja Piiskariga teostasid? Ehk

on kusagil ükski fakt, mis näitaks, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid ühegiteoga võitlesid parunitele tasumaksmise vastu? Kas ei räägi faktid koguni sellest, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid hääletasid ühesparempoolsetega ning kodanlastega uussakslastele tasumaksimise poolt?! Kas ei tõenda kõik faktid, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid hääletavad sõjaväe, kaitseliidu, kaitsepolitsei jaoks minevate summade poolt?! Või kus on ükski fakt, mis näitaks, et „pahempoolsed“ tegudega võitlesid kodanluse sõjaprogrammi vastu, nõukogude vastase sõja ettevalmistamise vastu?! Kus on ükski fakt, mis näitaks, et „pahempoolsed“ ei sammuks ühes parempoolsetega nõukogudevastase sõja ettevalmistamise eesrinnas ja ei laotaks valet ning provokatsioone N. Liidu vastu?! Kus on ükski fakt, mis näitaks, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid ei toeta revolutsioonilise tööliklassi ja kommunistilise partei tagakiusamist, revolutsiooniliste tööliste kaigitamist ja mahalaskmist, kaitsepolitsei provokatsioonide ja töölisteorganisatsioonide tagakiusamist?! Kus on faktid, mis näitaksid, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid tegudega võitlevad tööliste klassi seisukorra parandamise ja sotsialismi eest? Tarvitseb ainult üles seada neid küsimusi, tarvitseb konkreetselt paljastada igat „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide äraandlikku tegu, tarvitseb võrrelda nende petlikke sõnu äraandlikkude tegudega ning nende „pahempoolsete“ nagu hakkab paistma tõelises valguses.

„Pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid suutsid, meie partei rasket seisukorda kasutades, valimiste eel kodanluse kriisist väljapääsu programmi vastuvõetavaks tegemiseks tööliste terve rea „pahempoolseid“ manöövreid läbi viia. Siia kuulub peale ülevalnimetatutu muu seas sotsiaalfaschistiliste löögirühmade asutamine, mida kodanline ajakirjandus töörahva petmiseks kvalifitseeris kui „puna-kaarti“. Et nende löögirühmade tõelise iseloomu pealt tähelepanu ära juhtida, siis organiseerisid sotsiaalfaschistid Tallinnas paar rusikakakelust faschistidega „vabadussõjalaste“ liidust. Tegelikult on aga sotsiaalfaschistiliste löögirühmad määratud revolutsiooniliste tööliste vastu võitlemiseks. Valimisteelsetel koosolekutel peksid need löögirühmlased töölisi, kes sotsiaalfaschistiliste juhtide kõnedega nõus ei olnud, andsid neid töölisi politsei kätte jne. Mitte reaktsiooni vastu ei võitle need löögirühmad, vaid revolutsiooni vastu! Seda on jõudnud juba näidata nende löögirühmade praktika.

Kommunistlise partei ülesanne seisib valimiste eel selles, et paljastada kodanluse kriisist väljapääsu programmi ja näidata, mida ta toob töölistele, kehvikutele linnas ja maal, alamteenijatele, kesktalurahvale ja kõikidele teistele töörahva kih tidele. Ülesanne seisib selles, et näidata et suurrkodanluse kriisist väljapääsu programm, mis on ka sotsiaalfaschismi kriisist väljapääsu programmiks, on tervelt ja täielikult sihitud töölisteklasi ja kogu töörahva vastu, et kodanlus tahab kriisist välja tulla tervelt ja täielikult töörahva arvel, töörahva nälja ja viletsuse arvel, vägivalla ja sõja arvel! Kodanluse kriisist väljapääsu programmi arvustamist ja paljastamist ei ole meie partei aga kaugeltki suutnud lõpule viia. Selle ülesande teostamist tuleb jätkata.

Ühtlasi seisib kommunistlise partei ülesanne selles, et üles seada revolutsioonilise väljapääsu programmi, et näidata hulkadele revolutsioonilist pääseteed kriisist ja mobiliseerida hulkasid võitlusele revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist.

3. Revolutsioonilisel teel kriisist väljapääsemise programm

Töölisteklasi juht, kommunistline partei, oli ainukene partei, kes võitles kõrvalekaldumata järjekindlusega kodanluse pealetungimise vastu, paljastades sotsiaalfaschistide äraandlikkust ning näidates töörahvale kätte revolutsioonilist väljapääseteed kriisist, mis seisab kodanluse kukutamises ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemises.

Revolutsioonilise väljapääsu hüüdsõna konkretiseerimiseks, töörahvale arusaadavaks tegemiseks ja populariseerimiseks oli suure tähtsusega see manifest eesti töörahvale, mille EKP keskk. käesoleva aasta märtsis valimiste eel välja andis. Selles manifestis näitas EKP, mida toob eesti töörahvale kodanluse pealetungimine ja kodanluse katsed töörahva nälja ja viletsuse arvel kriisist välja pääseda. Oma manifestis näitas EKP keskkomitee ühtlasi töörahvale ka kätte pääsetee kriisist väljapääsemiseks. „See väljapääs kriisist, — kirjutatakse manifestis, — mida meie, kommunistid, töörahvale kätte näitame, seisab kapitalistilise korra revolutsioonilises purustamises, võitluses proletariaadi diktatuuri eest.“

Kuid küsimus ei seisa mitte üksi selles, et näidata, milles seisab väljapääs, küsimus seisab ühtlasi ka selles, et töötavatele hulkadele näidata, mida see väljapääs kaasa toob ja miks see väljapääsutee töö-

rahvale vastuvõetav on, kuna see väljapääsutee, mida suurrkodanlus ühes sotsiaalfaschismiga töötavatele hulkadele ette paneb, mitte vastuvõetav ei ole. EKP k.-k. manifest näitab seda. Ta näitab töötavatele hulkadele, mida enesega kaasa toob revolutsiooniline väljapääs kriisist. Ta näitab, kuidas tööliste ja talurahva valitsus, tihe das koostöös N. Liiduga, toetudes tema sotsialistlikule tööstusele ja määratusuurete kogemustele, ehitab kiiresti üles tööstuse ja põllumajanduse ning tõstab neid kõrgele astmele. Ta näitab, kuidas tööliste ja talurahva valitsus tõstab kiiresti töötavate hulkade kultuurilist ja majanduslist seisukorda, seab sisse täielise sotsiaalse kindlustuse kõikide linna ja maatöölise ning teenijate jaoks, likvideerib kiiresti ja jäädavalt tööpuuduse, tõstab tööliste pal kasid, seab sisse 7-tunnise tööpäeva, kihutab kapitalistid linnade keskkohadest välja ja annab nende korterid töölistele tarvitada ning arendab laialist korteriehitamist tööliste jaoks, vabastab naisterahva kapitalistilise ja kodusest orjusest ning kindlustab temale ühesugused õigused, ühesugused töö ja eluolu tingimused mehega. Ta näitab, kuidas tööliste ja talurahva valitsus maaküsimuse, mida eesti kodanlus klassis sõjas saavutatud Pürrose võidu tagajärjel lahendas kodanluse huvides, täielikult lahendab töötavate hulkade huvides, konfiskeerides mõisnikkude, kirikute ja suurmaapidajate maa ning inventari ja andes selle tasuta põllutöölistele, maatameestele, popsidele, kehvadele asunikkudele ja väike maapidajatele tarvitamiseks, viies Petserimaa ja piiriäärses vöös läbi täielise maa ümberjagamise, jättes igalpool täiest puutumatuks kehvikute ja keskmikkudei maaomanduse jne.

EKP k.-k. märtsimanifest annab kehvikutele ja keskmikkudele kindla ja selge vastuse, kuidas sünnib põllumajanduse edaspidine toimimine ning et põllumajanduse kollektiviseerimine võib sündida ainult täieliku vabatahtlikkuse alusel, tingimusel, et kehvikud ja keskmikud ise on veendunud sotsialistilise suurmaapidamise paremuses.

Lahutamata osaks revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi ülesseadmiel on nende vigade arvustamine ning nende ära võitmine Marxi - Lenini - Stalini teooria alusel, mis revolutsioonilise võitluse teoorias ja praktikas Eestis ette on tulnud. Siia kuuluvad eeskätt Eesti töörahva kommuuna vead maaküsimuses 1918./19. a. Ilma nende vigade arvustamiseta ei või olla juttu tõelise revolutsiooni teel kriisist väljapääsu programmi ülesseadmisest. Nende vigade

arvustamine ja äravõitmine ei ole mitte üleliigne uhkusasi ja ajaviide, või katse „vanu vaielusi“ üles tõsta, või „teoreetiline pühapäeva töö“, vaid neil on otsekohe määratusuur praktiline tähtsus. Kui meie kutsume töötavat talurahvast võitlusele meie revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi eest, siis küsib see töötav talurahvas meie käest vastust ka nende küsimuste peale. Ja meie peame andma selle peale niisuguse vastuse, mis on enamlike vastuse vääriline. Sellega lööme meie ühtlasi ka jalad alt kõikidel EKP vaenlastel, alates igasugustest oportunistidest ning lõppedes sotsiaalfaschistide ja pärisfaschistidega, kes katsuvad töörahva kommuuna vigu talurahva küsimuses kasutada EKP vastu. See ei tähenda midugi, et meie oleks oportunistide arvustuse omaks võtnud, nagu mõned seltsimehed ekslikult arvavad. Eesti töörahva kommuuna vigade enamlikel enese arvustusel pole midagi ühist oportunistilise „arvustusega“, niisama nagu oportunistilisel „arvustusel“ enamlike enese arvustusega midagi ühist ei ole!

EKP K.-K. märtsimanifest paneb sellele enamlikele enese arvustusele aluse. Siit on nüüd vaja edasi minna ja laialist selgitustööd korraldada töötavatele talurahva hulkadele Eestis, et nad teaksid, kuidas tööliste ja talurahva valitsus maaküsimuse lahendab.

See on maksev ka kogu meie revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi kohta. Seda programmi on vaja laialiselt selgitada ja põhjendada. Ülesanne seisab selles, et hulkadele selgitada, kuidas ja mismoodi tööliste ja talurahva valitsusel võimalik on kiiresti tööstust ja põllumajandust tõsta, kuidas ja mismoodi on temal võimalik töötavate hulkade kultuurilist ja ainelist seisukorda parandada, tööpuudust likvideerida, maaküsimust lahendada jne. Kõik need küsimused nõuavad igakülgset vastust ja mida kindlama vastuse tööline saab, seda julgemalt, otsustavamalt ja kindlamalt võitleb ta revolutsioonilise väljapääsu eest. Selgitada neid küsimusi, argumenteerida arusaadavalt ja uskomapanevalt, see on kõikide meie kirjandusliste jõudude ja aktivistide ülesanne.

Seega ühtlasi aitame töötavaid hulkaid äratundmisele jõuda, et kapitalism ei varise kokku automaatselt, iseenesest, nagu tööliste petmiseks räägivad sotsiaalfaschistid, vaid kapitalistilise korra purustamise ja selle purustamise tähtjad olenevad täielikult tööliste klassi teadlikust võitluse jõust, tööliste klassi teadlikust võitlusest revolutsioonilise väljapääsu eest, pro-

letariaadi diktatuuri eest. Tööliste klassi revolutsiooniline võitlus kommunistilise partei juhtimisel kiirendab revolutsioonilise kriisi kätte jõudmist. Seega seisab revolutsiooniline väljapääs kriisist täielikult tööliste klassi enese käes.

4. Valimiste mõningatest tagajärgedest

Kuigi valimiste tagajärjel ei sündinud otsustava tähtsusega muudatusi, siiski näitavad nad terve rea klassilisi nihkumisi. Demagoogilise kriisist väljapääsu programmi, terrori ja provokatsiooni abil läks asunikude ja kogupõllumeeste parteil korda juurde võita üle 10 tuhande uue hääle. Rahvuslikule keskerakonnale sai osaks ligi 30 tuhandeline kaotus, kuna sotsiaalfaschistid kaotasid ligi 17 tuhat häält. Pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja kaotas 5000 häält. Üldse oli valimistest osavõtt käesolevatel valimistel umbes 50.000 vähem kui eelmistel valimistel. Üldine häälte tagajärg üksikute parteide järele on järgmine: Kogud-koondus 198.787 häält, rahvuslik keskerakond 112.990, sotsiaalfaschistid — 105.272, pahempoolsete töölised ja kehvikud — 25.837 (ühes tühjaks tunnistatud Järvamaa häältega 26.243), vene rahvuslased — 25.080, Saksa-Rootsi blokk — 16.028, peale selle veel paar vähemat rühma (Vilmsi töökoondus 9.000 ja vene sotsialistid ligi 5000 häält).

Kui vaadelda kogude-koonduse häälte arvu juurekasvamist ja keskerakonna ning sotsiaalfaschistide kaotust, siis selgub, et kogud-koondus võitis hääli juurde **peasjalikult** keskerakonna ja osaliselt ka sotsiaalfaschistide arvel.

Harjumaal võitsid kogud-koondus 1700 häält juurde, rahvuslik keskerakond kaotas siin 5382 häält. Sotsiaalfaschistid võitsid siin juurde 800 häält. Nagu sellest näha, sündis siin kogude-koonduse võit keskerakonna arvel.

Virumaal võitsid kogud-koondus juurde ligi 3000 häält, keskerak. kaotas siin 1800 häält. Sotsiaalfaschistid kaotasid siin 2834 h. Virumaa kuulus aga nende maakondade hulka, kus käesolevatel valimistel hääletajate arv kasvanud oli, nimelt 3800 võrra. (Hääletajate arv vähenes Harjumaal, Pärnumaal, Järvamaal, Läänemaal ja Viljandimaal; Tartumaa oli stabiilne; kasvas hääletajate arv Virumaal, Võru-Valga-Petseri- maal, Saaremaal ja Tallinna linnas.) Järgelikult sündis kogude-koonduse võit Virumaal, nagu seda ka külade ja valdade arvude võrdlemine näitab, peasjalikult keskerakonna ja uute hääletajate arvel.

Võru-Valga-Petserimaal võitsid kogudkoondus samuti umbes 3000 uut häält juurde, rahvuslik keskerakond kaotas siin 2173 häält, sotsiaalfaschistid kaotasid siin 4000 häält. Valimistest võttis siin käesolevatel valimistel 2700 inimest rohkem osa, kui eelmistel valimistel. Kogude-koonduse häälte kasv sündis peaaesjalikult keskerakonna kaotuse, uute hääletajate juurdetuleku ja osaliselt ka sotsiaalfaschistide arvel.

Tartumaal võitsid kogudkoondus 2700 uut häält juurde, rahvuslik keskerakond kaotas 1200, sotsiaalfaschistid 6644. Hääletajate arv oli võrdne eelmiste valimistega. Kogude-koonduse võit sündis siin keskerakonna ja sotsiaalfaschistide arvel.

Saaremaal võitsid kogudkoondus 1000 häält juurde, keskerakond kaotas 600, sotsiaalfaschistid kaotasid 1184, saksa-rootsi blokk kaotas üle 100 hääle. Hääletustest osavõtjate arv oli paarsada suurem, kui eelmistel valimistel. Kogude-koonduse võit sündis siin peaaesjalikult keskerakonna ja sotsiaalfaschistide arvel.

Keskerakonna kaotus kogude-koondusele räägib vanade kodanliste parteide edaspidisest lagunemisest, kusjuures see lagunemine läheb maal kiirematempoliselt kui linnades, kuigi ka linnades igal pool keskerakonna häälte arv tagasi läheb. See osa maakodanlusest, kes seni läks keskerakondade järele, pöörab kogude-koonduse laagrisse, kelle programm sellele osale maakodanlusest palju rohkem lubab, kui rahvusliku keskerakonna programm. Selle programmi alusel võitis kogudkoondus oma poole neid väikekodanlisi olluseid külast, kes seni keskerakonna järel läksid.

Kogude-koonduse poolt hääletasid ka üksikud väiketalupeod, kes seni olid hääletanud sotsiaalfaschistide poolt ning keda nüüd oma poole tõmbas kogude-koonduse radikaalne demagoogiline programm. Need hääletajad ei olnud aga sotsiaalfaschistide kaotuse peapõhjuseks maal.

Kogude-koonduse võit valimistel kõneleb fashiseeruva kodanluse mõju kasvust küla väikekodanliste hulkade peale, sest peale linna ja küla suurkodanluse ning hallparunite ja jõukate talupoegade hääletasid selle partei poolt, nagu meie ülevalpool nägime, ka tuhanded keskmikud ja kehvikud, kehvad ja keskmised asunikud ning kalurid. On selge, et sellest kommunistilisele parteile terve rida suure tähtsusega ülesandeid järgneb.

Sotsiaalfaschistid kaotasid Pärnu linnas 1065 häält, Narva linnas — 568, Viljandimaal 3700, Tartumaal 6644, Virumaal 2834, Võru-Valga-Petserimaal 3861, Pär-

numaal 740, Saaremaal 1184 häält, Läänemaal oli nende seisukord peaaegu stabiilne — kaotus 40 häält. Võitsid sotsiaalfaschistid Tallinnas üle 5000 hääle, Harjumaal 890 ja Järvamaal (Türi alevi arvel), kus puudus pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekiri — 934 häält. Võrreldes sotside kaotust valdade ja üksikute keskkohdade andmete järele, selgub, et sotsiaalfaschistid kaotasid nendes raioonides, kus on maotöölisi ja ka üksikutes tööstuse keskkohdades (Pärnu, Narva, Tartu); stabiilseks jäid nad neis raioonides, kus klassivahekorrad vähem arenenud (Läänemaa), juurde võitsid mõnedes tööstuse keskkohdades (Tallinn, Türi, tööstuse keskkohad Harjumaal). Võrreldes sotsiaalfaschistide võitu Tallinnas teiste parteide kaotusega, saame järgmise pildi: sotsiaalf. võitsid üle 5000 hääle, pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekiri kaotas 1849 häält, keskerakond 2610, kogudkoondus 2114. Üldse oli aga Tallinnas käesolevatel valimistel umbes 5000 hääletajat rohkem kui eelmisel. Järjekult pidi sotsiaalfaschistide võit Tallinnas sündima teatava osa tööliste häälte arvel, samuti ka kodanlistelt parteidelt üle tulnud väikekodanliste hääletajate arvel. Osa viimaste hääletajatest andsid oma hääled ka Vilmsi töökoondusele, mis Tallinnas sai 2900 häält. Töölistest hääletajate arvel sündis sotsiaalfaschistide häälte kasv ka Türil. Sotsiaalfaschistide kaotuse osas tööstuskeskkohdades ja maal põhjustasid töölistes, kes käesolevatel valimistel passiivseks jäid. Sotsiaalfaschistide poliitika maotöölisete suhtes, kokkulepe kogude-koondusega maotöölisete palcade alandamiseks 1931.a., uussakslaste tasumaksimine jne löid kõige valusamini maotöölisete pihta, kes selle tagajärjel sotsiaalfaschistide poliitikas pettusid. Kuid teisest küljest ei olnud need töölistes äratundmisele jõudnud, et tarvis on asuda revolutsioonilise klassivõitluse seisukohtadele. Sellest nende passiivsus valimistel. Seega tõendasid ka käesolevad valimised, et on olemas esimesed tundemärgid sotsiaalfaschismi algavast lagunemisest. Kuid selle juures tuleb ühtlasi ka tähele panna, et sotsiaalfaschistid osavate „pahempoolsete“ manööverdamisega suudavad mõne osa tööliste juures mõju võita, nagu see sündis Tallinnas, kus sotsid korraldasid rea „pahempoolseid“ manöövreid, millest ülemaalpool räägitud. Selle juures ei tule muidugi ära unustada iseäralisi tingimusi, milles käesolevad valimised sündisid, nimelt seda, et meie partei oma nimekirja ei saanud esitada, ega ka pahempoolsete

töölise ja kehvikute nimekirja ei toetanud, mille tõttu revolutsioonilistel töölistel oma nimekirja puudus, mille eest hääletada. Järvamaal puudus aga isegi pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja, mille tõttu seal paljud töölised juba sellepärast sotsiaalfaschistide eest hääletasid, kuna nad viimaseid teiste kodanliste parteide hulgas „vähemaks paheks“ lugesid.

Edasi ei saa arvesse võtmata jätta seda, et kommunistlikel parteil legaalsed võimalused puudusid sotsiaalfaschismi kaolitsiooni-politiika ja selle poliitika tagajärgede ning tema „pahempoolsete“ manöövrite paljastamiseks. Pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja esitajad ei teinud aga selleks paljastamiseks midagi. Teiseks, kommunistlik partei ei suutnud viimaste aastate organisatsioonilise nõrkuse tagajärjel sotsiaalfaschistide mõju purustamiseks organisatsiooniliselt palju teha. Nendes soodsates tingimustes oli sotsiaalfaschismil väga kerge manööverdada.

Edasi on vaja eestkätt tähelepanu pöörata nende linna- ja maatöölise peale, kes käesolevatel valimistel enam sotsiaalfaschistide poolt ei hääletanud, vaid passiivseteks jäid. Vaja on need töölised võita revolutsioonilise klassivõitluse seisukohtadele. Vaja vastulöökk anda sotsiaalfaschistide katsetele tungida „pahempoolsete“ manöövrite abil mõnede tööstuskeskkohtade tööliste hulka. Võitlus sotsiaalfaschismi „pahempoolsete“ manöövritega omandab määratu suure tähtsuse, sest ilma sotsiaalfaschismi mõju purustamiseta on võimata organiseerida hulgalist revolutsioonilist võitlust kodanluse pealetungimise vastu.

Muidugi järgneb neist valimiste tagajärgedest EKP-le terve rida suure tähtsusega ülesandeid. Vaja on kõvendada võitlust kehvi- ja kesktalurahva pärast. See võitlus nõuab otsustavate abinõude tarvitusele võtmist, et faschiseeruva kodanluse manöövreid paljastada ja tema mõju kasvamisele nende talurahva hulkade peale piiri panna ning neid hulkasid revolutsioonilise võitluse seisukohtadele tuua. Selleks peab EKP külasse tungima.

5. EKP valimiste taktikast

Valimistel esinenud pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja katsus kodanline ja sotsiaalfaschistlik ajakirjandus valimiste eel kujutada kommunistliku nimekirjana. Tegelikult ei olnud see nimekirja mitte mingil tingimisel kommunistlik ning EKP ei toetanud seda nimekirja. Kuna aga kodanline ja sotsiaalfaschistlik ajakirjandus kujutas seda nimekirja kommunist-

likuna ning kuna EKP ei saanud raskete põrandaaluste tingimuste tõttu kõige laiemates hulkades selgitada oma seisukohta selle nimekirja suhtes ning oma seisukohta kõige laiematele hulkadele teatavaks teha, siis hääletasid pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja poolt kahtlemata revolutsioonilised töölised. Seda enam veel, et kaitsepolitsei vangistas üksikuid selle nimekirja esitajaid, näit. Puis Viljandimaalt, kommunistlikest liikumisest osavõtmise ettekäändel, mille tõttu töölised, kelleni meie partei seisukohad ei ulatanud, arvamisele pidid tulema, et see nimekirja kuidagi meie parteiga seotud võiks olla.

Pahemp. tööliste ja kehvikute nimekirja, mis sai üldse 26.243 häält, saavutas üksikute maakondade järele järgmiselt hääli: Tallinnas 8527, Harjumaal 1552, Tartumaal 3154, Virumaal 5324, Pärnumaal 2989, Viljandimaal 1395, Võru-Valga-Petserimaal 1009, Saaremaal 939, Läänemaal 323, Järvamaal (nimekirja puudus, tühjalt antud hääled) 406.

Seega kaotas see nimekirja ligi 5000 häält, sellest Tallinnas 1800, Harjumaal 1100, Virumaal 703, Viljandimaal 748, Võru-Valga-Petserimaal 1186, Pärnumaal 707. Kaotus oli peaaegu kaksikult, Tallinna välja arvatud, maal, kuna terves reas linnades pahemp. nimekirja hääli juurde võitis.

Nii võitis see nimekirja Pärnu linnas juurde 463 häält, sotsiaalfaschistid kaotasid seal üle 1000 hääle; Tartu linnas 589 häält, sotsiaalf. kaotasid 508 häält; Viljandi linnas 331, sotsf. kaotasid üle 1000 hääle. Üldse võitsid pahempoolsed linnades juurde, Tallinn välja arvatud, 1426 häält, sotsiaalfaschistid kaotasid 3963. Maakondadest võitis pahemp. nimekirja Saaremaal. Narva-tagustes piiriäärsetes valdades tuli pahemp. nimekirja eesti parteide seas, vene rahvuselised nimekirjad välja arvatud, esimesele kohale. Sellele nimekirjale antud hääle järele võib kõigi puuduste peale vaatamata arvestada, missugustes kohtades on revolutsioonilise liikumise mõju. See on peaaegu kaksikult nendes raioonides, kus on tööliste ja maatöölise ning vene soost vähemusrahvuseid, talurahvaga raioonides on see mõju väike.

Olemasolevate soodsate tingimuste tõttu oleks võinud pahempoolne nimekirja märksa rohkem hääli saada. Tema kaotust põhjustab asjaolu, et EKP ei toetanud pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja. Oleks valimistel esinenud niisugune revolutsiooniliste tööliste nimekirja, mida oleks toetanud EKP, siis oleks kahtlemata selle nimekirja eest hääletajate hulk tun-

tavalt suurem olnud, kui seda oli praeguse pahemp. tööliste nimekirja poolt hääletajate arv. Ja selles mõttes ei näita selle nimekirja eest hääletajate arv ligilähedaltki tõelist revolutsiooniliste jõudude seisukorda ja tööliste hulkade pahemale poole minekut, nagu seda parlamendi valimised kodanlistel maalidel täielikult kunagi ei näita, eriti veel siis, kui neid tehakse „Rumeenia moodsid“, nagu see Eestis alati olnud, s. o. terrori ja provokatsiooni abil. Töötavate hulkade pahemalepoole minekust räägivad niisugused faktid, nagu streigiliikumise tõus, mida meie viimaste aastate jooksul konstateerida võime (rätsepatööliste üldstreik, pottseppade, Türi paberitööliste, Narva linavabriku tööliste streigid; siis rida vähemaid streike, nagu väiksemates ettevõtetes ja ühiskondlistel töödell Tallinnas, Viljandis, Narvas. Streikijate arv oli viimase aasta jooksul kaks korda suurem kui eelmisel aastal). Pahemalepoole minekust räägib töötatööliste liikumine, esimesed tundemärgid revolutsioonilise liikumise algamisest talurahva hulgas.

EKP ei toetanud ega kutsunud ka töörahvast „pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja sellepärast toetama, et selle nimekirja: 1) kandidaatide koosseis oli töölistele vastuvõtmata, keda võimata oli, üksikud tööliste kandidaadid välja arvatud, töörahma esitajate parlamentis saata, ja 2) et selle nimekirja valimiste platvorm oli oportunistiline ja sotsiline, mida EKP ja revolutsioonilised töölised toetada ei võinud.

Oma valimiste taktikaga viis EKP käesolevatel valimistel otsustava pöörde läbi võitluses oportunisti ja poliitilise provokatsiooni ning subatovluse vastu. EKP taktika läks siin kahe viimase riigikogu valimiste (1926. ja 1929. a.) taktikast otustavalt lahku. Kahel viimasel valimisel oli olukord üldiselt samasugune nagu käesolevatelgi valimistel. Pahempoolsete nimekirjade koosseis oli vastuvõtmata, nimekirja esitajate platvorm oportunistiline ja sotsiline. Põrandaalune oportunistiline juhtimine toetas aga täiel määral neid nimekirju ja nimekirja esitajate platvorme.

1926. a. pahempoolsete sildi all esinev Abramsoni, Veissi, Selge, Pesuri, Martinsoni j. t. nimekirja sisaldas eneses otsekoheseid provokaatoreid või nende käsi kuid, parempoolseid oportuniste, kes kõlksid kaitsepoliitsei oheliku otsas. Martinsonid, Pesurid, Selged, Veissid j. t. on niisugustena meie partei poolt nüüd täiesti paljastatud. Toetades neid nimekirju ja

nende platvormisid, tegi selleaegne põrandaalune juhtimine raske oportunistilise vea.

1929. a. valimistel esinenud Eesti Tööliste Partei nimekirja sisaldas samuti kaitsepoliitsei poolt sissepoetatud provokaatoreid või kaitsepoliitsei oheliku otsas kõlksuvaid parempoolseid oportuniste. Siia kuuluvad Kaaverid, Kirikalid, Histid, Kanepid, Käärid, Schmidtid, Brumbachid jne. Eesti tööliste partei valimiste platvormis esinesid muu seas järgmised pärlid: „Töölisteklassile tagasi kõik põhiõigused!“ „Maksuta õigusemõistmine ja maksuta õigusteadline abi kõigile töölistele ja kehvikutele!“ „Praeguse karistussüsteemi muutmise parandussüsteemiks!“ „Lõpp vildakule kodanluse ja sotside majanduspoliitikale, mille tagajärjeks äärmine tööpuudus, töörahma nälgimine ja väljasuremine!“ „Lõpp igasugusele korruptsioonile, nagu seda on Harju panga, Vene-Balti tehaste, Rei Böckeri tehaste hooldamine, Virma pehmed roopad, tollipanama, metsavargused jne!“ „Kõik sahkerdajad ja riigivargad kohtulikule vastutusele!“ „Kindlustada kõigile Eesti vabariigi piirides asuvaile vähemusrahvustele laiaulatusline kultuuriautonomia!“ „Asuda ligemal ajal desarmeerimise läbiviimisele!“ jne. Millega lähevad need eesti tööliste partei „nõudmised“ sotsiaalfaschistide omadest lahku? Nii ühed kui teised räägivad, et eesti töölisteklassil on olnud kodanlikes Eestis „kõik põhiõigused“, mida nüüd kodanluselt tagasi nõutakse. Nii ühed kui teised „nõuavad“ töölistele „maksuta õigusemõistmist“ (loe maksuta sunnitööle saatmist oma huvide kaitsmise eest) ja maksuta abi sõjaringkonna ja sõjakohtu juristidelt selle üle, missuguse paragrahvi järele see sunnitööle saatmine sünnib. Nii ühed kui teised nõuavad parandussüsteemi, kuid jätavad muidugi targu ütlemata, missugune see „süsteem“ peab olema, mille järele kodanlus kommunistidest ja revolutsioonilistest töolistest töörahma vaenlased peab „parandama“. Et kõik need kodanliku korra „parandamise“ hüüdsõnad töölisi ninapidi peavad vedama ning nendes pettelootust looma, et kodanlikes korras on võimalik lõppu teha vildakule majanduspoliitikale, kaotada korruptsiooni, läbi viia desarmeerimist jne, see on ilma pikema jututa selge. Toetades neid nimekirju ja niisuguseid sotsiaaldemokraatilise kallakuga platvormisid, tegi selleaegne EKP oportunistiline juhtimine raske oportunistilise vea.

EKP taktika käesolevatel valimistel läheb sellest oportunistilisest taktikast ot-

sustavalt lahku. EKP seadis käesolevatel valimistel selge ja järjekindla revolutsioonilise liini üles. EKP-l ei läinud korda valge terrori tingimuste ja partei organisatsiooni nõrkuse tõttu oma nimekirjasid valimisteks esitada. EKP ei toetanud ega kutsunud töörahvast toetama ka „pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja. Ta ei toetanud seda nimekirja järgmistel põhjustel:

Nagu eelmistelgi valimistel (1926. ja 1929. a.), katsus kodanlus ja sotsiaalfaschism pahempoolset nimekirja selleks ära kasutada, et ta poetas sellesse nimekirja kaitsepolitsei kaudu provokaatoreid eesmärgiga, et viimaste kaudu revolutsiooniliste tööliste häáli oma sõiduvette juhtida, revolutsioonilistele töölistele takistada riigikogusse pääsemist ning kasutada „tööliste rühma“ sildi all töörahva poolt valitud esitajaid töötavate hulkade huvide ärandmiseks.

Niisugustest provokaatoritest paljastas partei valimiste eel järgmised: Roman Laes, Bristol, Veiss, Muuli, Terepson, kes esinesid milmesuguste maakondade nimekirjades. Pahempoolsed organisatsioonid, kes pahemp. nimekirja kokkuseadmisest osa võtsid, ei kõrvaldanud nimekirjadest neid provokaatoreid.

Pahemp. nimekirja valimiste peakomitee seletas oma teadaandes „Meie Võitluse Aja“ veergudel pärast nimekirjade esitamist, et pahemp. nimekirja esitajad lähevad valimistele selle teadmisega, et parlamenti ära kasutada kui ühte klassivõitluse abinõu. Valimistekomitee seletas:

„Proletariaat peab valimistest sellepärast osa võtma, et seega 1) proletariaadil avaneb võimalus mõõta ja sõrrelda omi jõude, 2) valimisvõitlus on soodsaks organiseerimise vahendiks, 3) kodanlises parlamendis on võimalik tööliste esindajatel paljastada kodanluse ja sotside sähkerdamist ja nende tööliivaenulikkude poliitikat.

Muidugi võidakse ju öelda, et mis kasu on töörahval sarnasest tööliste kasude „kaitsjaist“, nagu seda on rkl. Hist, Kirikal, Kanep jne, kes aasta jooksul ei ole piiksatanudki riigikogus.“

Väljaastumine provokaatorite Histide, Kirikalite ja Kanepite vastu, kes EKP väljaannetes juba ammugi paljastatud, oli pahemp. nimekirja valimistekomiteel lihtsalt suitsukatteks Laesitele, Bristolitele, Muulidele ja Veissidele. Valimistekomitee lubas parlamenti ära kasutada klassivõitluse abinõuna. . . Laesi, Bristol ja Muuli

abil, jättes juurde lisamata, et see on ju seesama, mis parlamendi ärakasutamine „klassivõitluse“ abinõuna Hist, Kirikal ja Kanepi abil. Vahet pole mingisugust. On selge, et EKP sellepärast, esiteks, neid nimekirjasid toetada ei võinud.

EKP ei võinud, teiseks, seda teha ka sellepärast, et pahemp. nimekirja valimiste platvorm oli oportunistiline ja sotsiaalfaschistlike kallakuga. Valimiste platvormi „nõudmistes“ leidsid järgmised pärlid:

Nõudmine nr. 1.

„Lõpp vildakule kodanluse ja sotside majanduspoliitikale, mille tagajärjeks on äärmine tööpuudus, töörahva nälginine ja väljasuremine. Nõuame plaanimajandust, seismajäänud vabrikute ja tööstuse riigistamist ja tööelaskmist.“

Esimene pool sellest nõudmisest on Eesti tööliste partei 1929. a. valimisplatvormist maha kirjutatud, teine pool pahemp. nimekirja valimiskomitee poolt uudisena juurde lisatud. Kuid see „revolutsiooniline“ nõudmine annab selle valimiskomitee poliitilise näo otsekohe kõrvupidi välja, hoolimata sellest „uuendusest“, mis nad ETP (eesti töö. p.) valimisplatvormis tegid. Sellest nõudmisest selgub, et äärmise tööpuuduse, töörahva nälginise ja väljasuremise põhjuseks on üks kodanluse ja sotside vildak majanduspoliitika, mitte aga kapitalistlik süsteem, mis kõiki neid viletsusi töötavatele hulkadele kaela toob. Sellest nõudmisest selgub, et kapitalistlik süsteem *iseenesest* on terve ja hea, halvaks teeb teda *ainult* kodanluse ja sotside vildak majanduspoliitika. Sellest nõudmisest selgub, et tarvis pole äärmisest tööpuudusest, nälginisest ja väljasuremisest pääsemiseks kukutada kodanlist korda ja maksma panna tööliste ja talurahva valitsust, vaid tööpuudusest, nälginisest ja väljasuremisest võib pääseda kapitalistlike korra raamides, tarvis ainult lõpp teha kodanluse ja sotside vildakule majanduspoliitikale. See nõudmine näitab, et plaanimajanduse makspanemiseks pole vaja kodanlist korda purustada ja sotsialistlik maksma panna, vaid plaanimajandust võib teostada ka kapitalistlikes korras ning sel teel likvideerida tööpuudust, nälga ja väljasuremist. Sinna sihivad „pahempoolsed“ oma revolutsioonilise nõudmisega. Tuleb välja, et nad sihivad sinna, kuhu sotsiaalfaschistidki. . . kodanlike korra lappimisele! Tuleb välja, et nad katsuvad luua töölistes pettepilte, et kapitalistlikes korras ei olegi töölistel nii hull elada, et kapitalistlikes korras on või-

malik pääseda tööpuudusest, nälgimisest ja viletsusest, tarvis ainult lõpp teha kodanluse ja sotside *vildakule* majanduspoliitikale. Tuleb välja, et töölistel polegi vaja võidelda revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist. Nagu oleks võimalik ka kapitalistide ja sotsfaschistide *õige* majanduspoliitika — tööliste nõuetele vastavalt.

Nõudmine nr. 2.

„Maksuta õigusteadlik abi kõigile töölistele ja kehvikule.“ Maksva kohtukorra muutmine.“

Esimene pool sellest nõudmisest on samuti pärit oportunistilise ETP arsenaalist. Teine pool ETP hüüdsõnat on vahetatud „uuega“! Kõigepealt on see „nõudmine“ sissemurdmine lahtistest udest. Võime anda „pahempoolsetele“ ajaloolise tunnistuse: sõjaringkonna- ja sõjakohus määrab kommunistidele ja revolutsioonilistele töölistele maksuta kaitsja või juristi, kes täiesti maksuta kommunistile või revolutsioonilisele töölistele „õigusteadlik abi“ annab selle kohta, missugune paragrahv surmanuhtlust, eluaegset sunnitööd või kindlusevangistust tähendab. Milleks siis seda nõuda, mida kodanlus niikuinii väga lahkelt annab? Miks mitte nõuda seda, et kommunistid ja revolutsioonilised töölistes vabastataks niisugustest silmakirjalikkudest „kaitsjatest“ ja „õigusteadlikust abist“? Kuid niisugune küsimuse ülespanek näitab, et mitte sinna ei sihi „pahempoolsed“ selle nõudmisega. Nad sihivad selle nõudmisega sinna, kuhu sotsiaalfaschistidki. Nad tahavad töölistele ja kehvikutele näidata, et Eestis maksab „õiguslik kord“, et kohus kaitses töölise ja kehviku huvisid, et tööline ja kehvik võib kodanliselt kohtult ja tema õigusteadlikkudelt asutustelt abi oodata ja abi saada. Seega tahetakse töölistele ja kehvikule mõista anda, et ta ei ole kodanlikes korras kaugelki õiguseta seisukorras. See pettelootuste loomine on selleks tarvilik, et töölisti tagasi hoida revolutsioonilises võitluses. Sama sihti taotleb selle „nõudmise“ teine pool: „Maksva kohtukorra muutmine“. Siin antakse töölisele ja kehvikule jällegi mõista, et maksvat kodanlist klassikohut on võimalik muuta töölistele ja kehvikutele vastuvõetavaks. Sinna on sihitud need „nõudmised“.

Nõudmine nr. 3.

„Lõpp igasugusele korrupsioonile, kõik sahkerdajad ja riigivargad kohtulikule vastutusele.“

Selle „nõudmisega“ tahetakse öelda, et kapitalistiline süsteem ei ole mitte korrup-

siooniline süsteem, et sahkerdajad ja riigivargad ei ole mitte lahutamata osa sellest süsteemist. Tuleb välja, et kapitalistilise korra raamides on võimalik igasugusele korrupsioonile, sahkerdamisele ja riigivargusele lõppu teha. Tuleb välja, et sahkerdajad ja riigivargad võivad sahkerdajaid ja riigivargaid kohtulikule vastutusele võtta! Tuleb välja, et kodanline klassikohus ei ole korrupsioon, sahkerdamine ja riigivargus, vaid see seisab ülevalpool korrupsiooni, sahkerdamist ja riigivargust ning võib korrupsiooni, sahkerdamise ja riigivarguse üle kohut mõista. Kuid milles läheb see seisukoht lahku sotsiaalfaschistide ja vabameelsete kodanlaste seisukohast, kes ka kohut rippumatuks peavad ning temalt võitlust nõuavad korrupsiooni, sahkerdamise ja riigivarguse vastu? Või mida on sellel seisukohal ühist revolutsioonilise klassivõitlusega, mis tunnistab, et korrupsiooni, sahkerdamist ja riigivargust, kui kapitalistilise süsteemi lahutamata osa, võib likvideerida ainult kapitalistilise korra kukutamise kaudu? Sotsiaalfaschistidele ja nende agentidele ning käsikutele on niisugune seisukoht selleks tarvilik, et tekitada töölistes ja kehvikutes pettelootusi, nagu võiks korrupsiooni ja sahkerdamist likvideerida kapitalistilise korra raamides, nagu polekski tarvis võidelda revolutsiooni eest.

Nõudmine nr. 4.

„Lõpetada krediitide andmine spekulantidele, neile antud krediitid otsekohe tagasi nõuda.“

Tuleb välja, et eesti kapitalistid seisavad koos spekulantidest ja ausatest kapitalistidest. Tuleb välja, et mitte kõik kapitalistid pole spekulandid. Tuleb välja, et ausatele kapitalistidele võib jätkata krediitide andmist, spekulantidele tuleb see aga lõpetada. Tuleb välja, et ühed spekulandid on head, teised halvad, ühtesid võib töolisteklass krediitidega toetada, teisi mitte. Kuid mille poolest läheb see seisukoht lahku sotsiaalfaschistide omast, kes kapitalistlik korda idealiseerivad ning räägivad, et selle korra pahedes on süüdi ainult üksikud ebaausad kapitalistid ning spekulandid. Pahempoolse nimekirja esitajad tahavad samuti töölistes muljet tekitada, et krediitide andmise lõpetamisega spekulantidele ja neile antud krediitide tagasinõudmisega võib parandada maksvat korda! Aga mis on sellel sotsiaalfaschistilisel seisukohal ühist revolutsioonilise klassivõitlusega, mille nimel pahempoolse nimekirja esitajad ütlevad end tegutsevat?!

See seisukoht ei ole mitte revolutsioonilise klassivõitluse, vaid kodanlise korraldajate seisukoht!

Nõudmine nr. 5.

„Tööaja lühendamine kuni tööpuuduse kaotuseni.“

Sellele nõudmisele võib kahe käega alla kirjutada iga kapitalist ja sotsiaalfaschist, iga klassiteadlik tööline pöörab temast aga põlastusega kõrvale kui klassivaenlase hüüdsõnast. Tööaja lühendamist teostavad ju kapitalistid praegu iga päev. Palju on Eestis neid ettevõtteid, mis töötavad terve nädal! Suurem osa töötab kaks-kolm-neli päeva nädalas. Tähendab, kapitalistid teostavad tööaja lühendamist. Kuid kelle arvel? Mitte enese arvel, vaid töölise arvel. Tööline käigu kaks-kolm päeva nädalas töö ja nälgigu. Ta palk pole mitte üksi niipalju vähenenud, kui palju on tööaeg lühenenud, vaid palga vähenemine ulatab kaugelt ette. Kodanlus on niisuguse seisukorraga väga rahul: töölisi saab näljutada sandi-sentidega ja tööpuudus ei paista ka nii suur olevat, sest neid töölisi, kes leiavad paar päeva nädalas tööd, ei loeta töötute hulka. Kapitalistid oleksid valmis, kui töölised ise sellele vastu ei paneks, kõiki töötatöölisi sel moel kurtnama. Et pahemp. nimekirja esitajad siin selles mõttes kapitalistidele appi tahavad minna, näitab see, et nad nõuavad tööaja lühendamist, ilma et palga kohta sõnagi ütleks. Nad on sellega nõus, et ühes tööaja lühendamisega vähendada ka palkasid. Revolutsiooniliste tööliste hüüdsõna on 7-tunnilise tööpäeva maksmapanemine ühes endise palga edasimaksimisega. Seda hüüdsõna pahemp. nimekirja esitajad ei tunnista. Pealegi katsuvad nad ülevalnimetatud hüüdsõnaga töölistes petelootusi luua, et tööpuuduse kaotamine on kapitalistilises korras võimalik, et tööpuudus pole mitte pärast sõjaegse üldise kapitalismi kriisi lahutamata osa. Et nimelt seda silmas peetakse, seda tõendab asjaolu, et nõutakse tööaja lühendamist kuni tööpuuduse kaotuseni. Tuleb välja, et kodanlusel on võimalus kõige kiiremas korras kapitalistilisel teel kriisist välja pääseda ja isegi tööpuudust kaotada. Tuleb välja, et töölistel ei saa olla mingit lootust revolutsioonilisel teel kriisist välja pääseda. Ja niisuguste seisukohtadega lubavad „pahempoolsed“ parlamenti klassivõitluse abinõuna ära kasutada! Tõepoolest on see küll klassivõitluse seisukoht, mitte aga töölisklassi pool barrikaadiseid, vaid kodanluse pool barrikaadiseid.

Nõudmine nr. 6.

„Maksustada kõrgelt söödisseisvad maad ja uhkuseasjad?“

Söödisseisvad maad? Kelle söödisseisvad maad? Pahemp. nimekirja esitajad jätavad vastuse viimase küsimuse peale võlgu. Aga kui vastus viimase küsimuse peale võlgu jäetakse, siis ei ole see hüüdsõna mitte kaudselt, vaid otsekohe kehvikute ja keskmikkude vastu sihitud. Kelle maad praegu Eestis söödis seisavad? Külakurnajate, hallparunite ja suurmaapidajate maad? Viimastel pole mingisugust põhjust maad söödis hoida. Neil on ju kasutada odav tööjõud, preemiad, toetused. Milleks niisugustel tingimustel maad söödis hoida!? Ehk kui on, miks siis mitte otsekohe öelda, et hallparunite ja suurmaapidajate söödisseisvad maad tulevad kõrgelt maksustada! Teine asi on Eestis teatavasti kehvikute ja keskmikkudega. „Vaba Maa“ teatel ei suutnud tänavu 50% Põltsamaa kehvemast talurahvast oma põldusid täis külvata. Miks? Kas sellepärast, et nad põldude täiskülvamist uhkuseasjaks pidasid? Ei! Isegi niisugune võltsija nagu „Vaba Maa“ oli sunnitud tunnustama, et põhjused mujal seisid. Põhjused seisid selles, et seeme söödi talvel näljaga ära ehk müüdi maksude kätte maha. Samal otstarbel müüdi maha ka hobused. Aga inimesed, kes end kehvikute esitajateks nimetavad, tulevad ja nõuavad, et nende kehvikute söödisseisvad maad kõrgelt maksustataks!!! Kuid Põltsamaa ei ole erand. Kehvikud ja keskmikud preemiaid, krediitiseid ja toetussummasid ei saa. Vastupidi, neid riisutakse paljaks oksjonitega, sest „raudvara“ seadus kaitseb kehvikut ja keskmikku vähe ehk ainult niipalju, et ta ei ela ega sure. Mis ime, kui selles olukorras sadadel ja tuhandetel kehvikutel ja keskmikkudel põllud seemne, tööloomade ja põllutööriistade puudusel sööti jäävad. Midagi ühist ei ole revolutsioonilise töölisklassiga neil, kes tulevad ja nõuavad, et seemne, tööloomade ja põllutööriistade puudusel sööti jäänud kehvikute ja keskmikkude maad kõrgelt maksustataks!

Nõudmine nr. 7.

„Lõpetada igasugused kitsendused väljarändamisele ja tasuta välispassi töölilistele.“

Mille poolest on niisugune „nõudmine“ revolutsiooniline? Milleks on vaja niisugust nõudmist üles seada? Revolutsioonilikkust pole niisuguses nõudmises mingisugust, küll on aga kodanlus ja sot-

stiaalfaschism valmis niisugusele nõudmisele kahe käega alla kirjutama, sest et niisugune nõudmine neile praeguses olukorras kasulik, töölistele aga kahjulik on. Praeguse tööpuuduse tingimustes ei ole kodanlusel midagi selle vastu, kui töötud Eestimaalt nälgimast teistele maadele nälgima sõidaksid. Kodanlusele oleks kasulik, kui revolutsioonilisemad ollused töötute hulgast lahkuksid. Väljarändamise ja tasuta välispassi asemel oleks pidanud nõudma ja võitlema hulgaliste lahtilaskmiste vastu, töötutele tööandmise eest. Kuid just niisugust nõudmist pahemp. nimekirja esitajate pikas nõudmiste platvormis ei ole.

Nõudmine nr. 8.

„Kindlustada kõigile Eesti vabariigi piirides asuvaile vähemusrahvustele laialatuslik kultuur-autonoomia.“

See ei ole revolutsioonilise tööliklassi nõudmine, see on kodanluse ja sotsiaalfaschismi „nõudmine“. Revolutsioonilise tööliklassi nõudmise vormuleeris oma märtsimanifestis EKP keskkomitee järgmiselt: „Piiriäärse vene töörahva tagakiusamise ja sundusliku ümberasundamise vastu. Täieliku enesemääramise õiguse eest Petserimaa ja piiriäärse vöö vene töörahvale kuni Eestimaast lahkulöömiseni.“ Ainult see hüüdsõna võib mobiliseerida Petserimaa ja piiriäärse vöö vene töörahvast aktiivsele võitlusele rahvuslase rõhumise, tagakiusamise ja kurnamise vastu. Et „pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja esitajad seadsid selle enamlike hüüdsõna asemel üles sotsiaalfaschistlike „nõudmise“ kultuur-autonoomia kohta, siis iseloomustab see ainult nende tõelist poliitilist nägu.

Nõudmine nr. 9.

„Asuda lähemal ajal desarmeerimise teostamisele. Sõdurid kasarmust loova töö juurde.“

Lõpp koolinoorsoo militariseerimisele, sõjaline õppus koolist välja.

Lõpetada igasugused sõjalise iseloomuga ehitused piiri ääres, samuti sõjalise tähtsusega raudteede ehitamine.“

Neis nõudmistes, nagu eelpoolseteski, katsuvad pahemp. nimekirja esitajad näidata, et kodanlist korda on võimalik lappida ja parandada, et sõjavägi, militaristlik poliitika, sõjad pole mitte kapitalistlike korra lahutamata osa, et kapitalistlike korra raamides on võimalik sõjavägesid ära kaotada, militaristlikku poliitikat likvideerida ja sõdasid ära hoida. See on kõige jämedam pettus ja äraandmine. Ainult ko-

danluse kukutamine ja sotsialismi võit kogu ilmas võib likvideerida sõja põhjused ja sõjad. Tööliklass peab alati sõja vastu, Nõuk. Liidu kaitseks võitlema, kuid selle juures ei lase ta enesele silmapilgukski pettepilte tekkida, nagu oleks desarmeerimine ja sõdade ärakaotamine kapitalistlike korra raamides võimalik. Tööliklass võitleb selle eest, et imperialistlist ja Nõuk. Liidu vastast imperialistlist sõda muuta kodusõjaks kodanluse vastu, kodanluse kukutamise eest. Ainult oportunistlised veesegajad, kes tahavad nõrgestada tööliklassi võitlust sõja vastu, võivad rääkida desarmeerimise teostamisest lähemal ajal.

Mille peale pahempoolsete oportunistiline platvorm vastuse täiesti võlgu jätab, see on küsimus, kuidas töölisteklass praegusest kapitalistlikest kriisist välja peab pääsema. Kuid küsimuse avalikust käsitustest mõõdaminek ja avaliku vastuse võlgujätmine ei tähenda, nagu puuduks selle küsimuse peale maskeeritud vastus. Maskeeritud vastus järgneb ülevalpool käsitatud „nõudmistest“. Ja see maskeeritud vastus ütleb, et töölisteklass võib kriisist välja pääseda kapitalistlikele teel, tarvis ainult lõpp teha kodanluse ja sotside vildakule majanduspoliitikale, lõpp teha korruptsioonile, sahkerdamisele ja riigivargusele, lõpetada krediitide andmine spekulantidele, tööaega lühendada kuni tööpuuduse kaotuseni, maa anda maaharijatele tarvitamiseks, teostada lähemal ajal desarmeerimist, anda vähemusrahvustele kultuur-autonoomia jne.

On selge, et EKP, eesti töölisteklassi enamline juht, niisugust platvormi toetada ei võinud ega niisuguse oportunistlike ja sotsiaalfaschistlike kallakuga platvormi poolt töölisi hääletama ei võinud kutsuda. Misuguste hüüdsõnade all töörahvas praeguses klassivõitluse seisukorras Eestis peab võitlema oma seisukorra parandamise eest, selle peale annab selge ja kindla vastuse EKP keskkomitee märtsimanifest.

EKP ei toetanud, kolmandaks, pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja sellepärast, et selle nimekirja taga seisvad organisatsioonid (pahempoolsete ametiühisuste Tallinna-Harjumaa kesknõukogu, Tallinna transporttööliste ühisus jne) oportunistlik poliitikat läbi viisid, missugust poliitikat EKP mitte toetada ei võinud ega või. Nende organisatsioonide oportunistiline poliitika seisab:

1. Võitluse puudumises kodanluse pealetungimise, sotsiaalfaschismi ja reformistlike äraandlike juhtide vastu, töölisteklassi seisukorra parandamise eest.

2. Pahempoolse ametiühisuslise liikumise poliitilise joone oportunistlikes moonutamises.

3. Provokatsioonivastase võitluse tähtsuse eitamisest ja sellest võitlusest äraütlemises.

4. EKP vastase provokatsioonilise liini läbiviimises ametiühisuste häälekandjas „Meie Võitluse Ajas“.

5. Tööliste hulkadest täielikus eraldumises, streigivõitlusest kõrvalseismises, ametiühisuste muutmises sektantlikeks, väiksearvulisteks, hulkadest eraldatud organisatsioonideks.

EKP taktika iseäraldus käesolevatel valimistel seisib selles, et ta, ära öeldes pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja toetamisest tervelt ning selle nimekirja platvormi toetamisest, oskas ühtlasi ka selles kõige keerulisemas olukorras leida lülisid, millest kinni haarata, et partei enamlist nagu selgelt välja tõsta, eneseisoleerimises ja sektantsusest hoiduda ning tööliste hulka sid oma hüüdsõnade järele tõmmata. Seda saavutas EKP üksikute revolutsiooniliste kandidaatide toetamisega pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirjas. EKP seadis selle toetamise eelduseks kindlad revolutsioonilised tingimused, mida ta avalikult kõikidele töölistele oma üleskutsete kaudu teatavaks tegi. EKP toetab töölistest revolutsioonilisi kandidaate ainult sel tingimusel:

kui nad, esiteks, avalikult lahti ütlevad Laesidest ja teistest paljastatud provokaatoritest pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirjas;

kui nad, teiseks, lahti ütlevad ja avaliku võitluse kuulutavad selle oportunistlike ja provokaatorilise poliitika vastu, mida aetakse pahempoolsetes ametiühisustes;

kui nad, kolmandaks, toetavad tööliste klassi revolutsioonilisi nõudmisi ning valmis on nende nõudmistele eest parlamendis ja väljaspool parlamenti võitlema.

Vastupidi eelmistele valimistele (1926. ja 1929. a.), mil meie partei enamline nagu

selleaegse põrandaaluse juhtimise oportunistlike poliitika tagajärjel ära moonutati, seadis EKP oma liini hüüdsõna all klassi vastu täie selgusega ja järjekindlusega üles.

EKP taktika käesolevatel valimistel näitas kõige laiematele tööliste hulkadele:

et ainult EKP võitleb kodanluse pealetungimise vastu, revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist;

et ainult EKP võitleb töölisteorganisatsioonide kindlustamise ja võitlusvõimeliseks tegemise eest, provokatsiooni, oportunismi ja sotsiaalfaschistlike kallakute vastu neis organisatsioonides;

et EKP ei lase oma enamlist liini moonutada oportunistidel paremalt ega „pahemalt“ poolt; ei luba enese nimel esineda oportunistidel E. Tööliste Parteist ega pahempoolsete tööliste ja kehvikute rühmast, kes püüdsid selle „mandaadiga“, mida nad said omaaegselt oportunistlikelt põrandaaluselt juhtimiselt, mängida tööliste ees kui usaldusega, mida EKP ja Komintern neile üles näitavad;

et EKP oli, on ja jääb ainukeseks enamlikeks töölisteklassi juhiks ega anna oma osa üle ei mingisugustele Eesti tööliste parteidele ega teistele oportunistlikele organisatsioonidele.

Seega aitas EKP taktika käesolevatel valimistel tõsta partei autoriteeti kõige laiemates tööliste hulkades, mida omaaegne oportunistlike juhtimine määrada katsus; aitas mobiliseerida hulka sid partei enamlike liini ümber, partei toetuseks ja võitluseks tema liini elluviimise eest.

Ja see on suur võit parteile.

Seega aitas EKP taktika käesolevatel valimistel edasi viia võitlust selle pöörde eest, mis järgnevad Kominterni otsustest meie partei kohta ning partei keskkomitee viimase pleenumi otsustest pöörde läbiviimise kohta.

Ja see on suur võit parteile.

Kõigi: maade proletaarlaste, ühinege!

Eestimaa Kommunistlike Partei üleskutse pahempoolsetele töölistele ja kehvikutele

Klassivennad!

Ligi kolmkümmend tuhat pahempoolset töolist ja kehvikut hääletasid viimastel riigikogu valimistel selles lootuses „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja poolt, et nad arvasid, et selle nimekirja esitajad võtavad osa nende huvide kaitsmisest parlamendis ja väljaspool parlamenti, võtavad osa töörahva hulkade organiseerimisetööst võitluseks kodanluse pealetungimise vastu.

Kuidas on täitunud need lootused? Kuidas on lahendanud „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja esitajaid neid lubadusi, mida nad valimiste eel tegid?

Eestimaa Kommunistiline Partei paljastas juba valimiste eel seda nimekirja, näidates, et rida selles nimekirjas esinevaid kandidaate ei ole töörahvale vastuvõetavad, samuti ka nimekirja esitajate platvorm. EKP kutsus hääletama ainult üksikute revolutsiooniliste kandidaatide poolt, kes omaks võtavad tõelise revolutsioonilise valimisplatvormi. Eestimaa Kommunistiline Partei jätkas ka pärast valimisi „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ riigikogu rühma arvustamist, nõudes temalt tööliste ja kehvikute klassihuvide kaitsmist parlamendis ja väljaspool parlamenti.

EKP keskkomitee pani „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ rühmale ette järgmised nõudmised:

1. Rühm heitku oma ridadest viibimata välja provokaator Roman Laesi.
2. Rühm õelgu avalikult lahti kõikidest neist provokaatoritest pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirjades, kes juba kommunistlike partei väljaannetes paljastatud.
3. Rühm kuulutagu tõsine avalik võitlus provokatsiooni ja oportunisti vastu pahempoolsetes organisatsioonides.

4. Rühm toetagu töölisteklassi revolutsioonilisi nõudmisi parlamendis ja väljaspool parlamenti ning võtku osa töölistehulkade organiseerimisest võitluseks töölisteklassi revolutsiooniliste nõudmiste eest palkade, tööpuuduse vastu võitlemise, tööliste ja töötatööliste kinnitamise, otsekoheste ja kaudsete maksude, parunitele tasumaksimise, sunduslikkude oksjonite vastu võitlemise, vene valgekaardlaste välja kihutamise, Nõukogude Liidu kaitsmise küsimustes.

Nagu iga pahempoolne tööline ja kehvik näeb, seadis kommunistlike partei alg nõudmised üles, ilma mille täitmiseta igasugune vahe kaob „tööliste rühma“ ja sotsiaalfaschistide või kodanlike rühmade vahel. Üksik tööline ja kehvik ei või sallida, et tema nimel esineks kõige jõledam äraandja — provokaator. Ja sellepärast on iga ausa tööliste kõige minimaalsem nõue: välja kihutada provokaatorid.

„Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ rühma asus Eestimaa Kommunistlike Partei ettepanekute ja nõudmiste asjus niisugusele seisukohale, mis näitab, et meie partei valimiseelsed paljastused selle nimekirja üle täiesti õiged olid, et see nimekirja sipleb oportunistide ja nahahoidjate kammitsates, kes tööliste ja kehvikute huvides isegi niisugust sammu ei julge astuda, et provokaatori oma keskelt minema kihutaksid.

„Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ rühm ei ole kuidagi reageerinud kommunistlike partei ettepanekute ja nõudmiste peale, vastupidi, ta on võtnud tegelikult provokaator Roman Laesi oma kaitse alla, nimetades EKP nõudmisi ja ettepanekuid oma häälekandja „Meie Võitluse Aja“ kaudu laimuks, lastes Laesi kogu aeg rühma nimel riigikogus provokaatorlike poliitikaga esineda. Laesi väljaastumised erakorralise teadaandega laskmise kohta piiril, vangimajade ehitamise seaduse, Einbündi valitsuse deklaratsiooni jne kohta, samuti ka Tamsoni väljaastumine vangimajade ehitamise seaduse kohta on politseipoliitika esitajate väljaastumised. Täieline vastutus nende väljaastumiste eest langeb rühm enamuse peale, kelle nimel see sündis.

„Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ riigikogu rühm on seega enese poliitilist nägu tuntavalt paljastanud, on oma ülevalpidamisega näidanud, et see hindamine, mida EKP keskkomitee pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirjale valimiste eel andis, täiesti õige oli, et see rühm ei ole suutnud sellest provokaatsiooni ahelikust vabaneda, mida kodanlus ja sotsiaalfaschism tema ümber koob ning provokaatoreid oma õlgadelt maha raputada. Sellest väljaminees pöörame meie, kommunistid, kõikide pahempoolsete tööliste ja kehvikute poole ning kutsume teid, klassivennad, algama igalpool kõige otsustavamalt võitlus selle eest, et „pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ riigikogu rühm, kes ennast nimetab tööliste esitajaks, tööpoolest näitaks, kas ta tahab kaitsta tööliste klassihuviseid või mitte.

Meie kutsume teid, klassivennad, igalpool vabrikutes, tehastes, tööbörsidel, ametiühisustes, külades korraldama koosolekuid ja nõupidamisi ja nõudma, et „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ rühm viibimata ellu viiks Eestimaa Kommunistlike Partei nõudmise Laesi väljaheitmise kohta rühmast, niisama ka teised nõudmised.

Meie kutsume teid nõudma „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ riigikogu rühmalt, et ta lähematel riigikogu koosolekutel esitaks riigikogule järgmised ettepanekud vastuvõtmiseks ning organiseeriks väljaspool riigikogu koosolekute, miitii-

gute, nõupidamiste, meeleavalduste, streikide, kehvikutele ja keskmikkudele tehtavate oksjonite vastu võitlemise jne näol, kõige laiemate töötatööliste, kehvikute, kehvade asunikkude, kalurite, keskmikkude ning piiriäärse kehva ja keskmise talurahva võitlust nende nõudmistest eest:

1. Esitada riigikogule ettepanek, et töötatöölistele viibimata abi antaks raha ja toiduainete näol, et tööliste hulgaline lahtilaskmine seisma pandaks ja lahtilastud töölistele elatismiinumile vastava palga alusel vabrikutes, tehastes, ettevõtetes tööd muretsetaks.

2. Esitada riigikogule ettepanek, et kõik töötatöölised ja üldse kõik töölised vabrikutes, tehastes, ettevõtetes, raudteedel, põlevkivi kaevandustes, mõisates ja hallparunite suurtaludes riigi ja ettevõtjate kulul ära saaksid kinnitatud tööpuuduse, haiguse, õnnetute juhtumiste ja vanaduse vastu.

3. Esitada riigikogule ettepanek, et kõikidele mõisnikkudele, olgu nad eesti või teiste riikide alamad, saaks viibimata tasumaksmine lõpetatud, sest tasumaksmine lasub raske koormana kogu nälgiva töörahva, nälgivate töölisnaiste ja laste õlgadel.

4. Esitada riigikogule ettepanek, et sõja ja muude välisvõlgade tasumine viibimata lõpetataks, sest nende maksmiseks tulevad summad pressitakse töörahva käest maksude näol välja.

5. Esitada riigikogule ettepanek, et igasugused sunduslikud oksjonid, sündigu nad „raudvara“ seaduse ehk mõnel muul alusel, kehvikutele, keskmikkudele ning kehvadele asunikkudele, kaluritele ja käsitöölistele lõpetataks, et kehvikud maksudest ja võlgadest täielikult vabastataks ja keskmikkude maksukoormat vähendataks.

6. Esitada riigikogule ettepanek, et Petserimaa ja piiriäärse vöö kalurid, käsitöölised, kehvikud ja keskmikud riigi kulul oma eluasemetele tagasi toodaks ja kogu Petserimaa ja piiriäärse vöö kehva ja kesktalurahvas igasugustest maksudest ja võlgadest vabastataks.

7. Esitada riigikogule ettepanek, et kõik poliitilised vangid vabaks lastaks.

8. Esitada riigikogule ettepanek, et kõik vene valgekaardlased Eestist välja saadetak, sest et viimased organiseerivad Eestis N. Liidu vastast sõda, peavad siin oma salanõupidamisi (nagu hiljuti Petseri kloostri), on vastutavad Prantsuse presidendid Doumeri tapmise eest.

9. Esitada riigikogule ettepanek, et fashistline vabadussõjalaste liit ja kaitseliit, mis töölisti peksavad ja terroriseerivad ning veretöösid korda ähvardavad panna, laiali saadetak.

Nagu iga tööline ja kehvik näha võib, on nende ettepanekute esitamine ja nende eest võitlemine parlamendis ja väljaspool parlamenti tingimata tarvilik, et töörahva rasket olukorda parandada.

Nõudke rühma liigetelt, et nad igal riigikogu koosolekul nende ettepanekutega ja nende ettepanekute kaitseks välja astuksid, et nad hulkasid aitaksid mobiliseerida nende ettepanekute ümber.

Kontrollige ja proovige järele, kas need, kes endid ise teie esitajateks nimetavad, tõesti tahavad teie huvide eest välja astuda! Pange nende tegevus hulkade arvustuse alla! Paljastage iga nende paendlikku sammu! Pange nad niisugusesse seisukorda, et nad peavad teile selge ja kõrvalepõiklemata vastuse andma, kellega lähevad nad ühes, kas provokaator Roman Laesiga ja selle kaudu kodanluse ning sotslaalfaschismiga või teiega!

Sotsiaalprovokaatorid Eesti sotsialistlikust tööliste parteist trükivad oma lehe veerudel ära meie partei üleskutseid, moonutades neid ning katsudes näidata, et nemad on solidaarsed meie parteiga võitluses provokatsiooni vastu. Paljastades halastamata järjekindlusega provokatsiooni, ei loo meie mingit ühist väerinda sotsiaalfaschistlike juhtidega, kes on provokatsiooni ideelised juhid ja kaitsepolitsei nõuandjad revolutsioonilise töölisteliikumise lõhkumisel. Meie kutsume kõiki sotsiaaldemokraatliisi töölisti kommunistlike ja revolutsiooniliste töölistega looma ühist väerinda kodanluse pealetungimise, provokatsiooni, provokaatorite ja nende vaimliste isade — sotsiaalfaschistide vastu. Provokatsiooni purustamiseks peavad ühinema kõik ausad töölistid. Teisiti ei ole võimalik kodanluse pealetungimisele vastulööki anda.

Võitlusele kõikide tööliste ja kogu töörahva ühise väerinna eest kommunistlike partei hüüdsõnade alusel

Maha sotsiaalfaschistid, kui provokatsiooni ideelised isad ja juhid!
Nõudke „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ rühma liigetelt revolutsioonilist poliitikat! Paljastage nahahoidjaid ja ülejooksikuid!
Võitlusele kodanluse näljapealetungimise vastu!
Valvelolekule! Nõukogude Liidu kaitseks!
Võitlusele revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist!

**Eestimaa Kommunistlise Partei (Kommunistlise
Internatsionaali sektsiooni) Keskkomitee**

Juuli. 1932. a.

Provokatsiooni paljastamisele ja purustamisele

Eestimaa kommunistlise partei käes on materjale, mis täielikult paljastavad eesti kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsioonipoliitikat, selle poliitika ülesandeid ja eesmärke. EKP käes on materjalid, mis paljastavad neid provokaatoreid, keda kodanlus ja sotsiaalfaschism kaitsepoltsei kaudu seni töölisteorganisatsioonidesse on poetanud.

Neist materjalidest selgub, et eesti kodanlus ja sotsiaalfaschism, tuginedes tsaariohranka ja politseiinternatsionaali kogemustele, teostas viimastel aastatel kõige laialisemat ja kaugemaleulatavat provokatsiooni revolutsioonilise töölisteliikumise lõhkimiseks. Neist materjalidest selguvad kogu ulatuses kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsioonipoliitika eesmärgid.

Nähes, et sotsiaalfaschistid ei suuda oma demagoogia, vale, pettuse ja „pahempoolsete“ manöövritega revolutsiooniliste tööliste seas mõju võita, olgugi et kogu kodanline riigiparaat neile selleks revolutsiooniliste organisatsioonide rüüstamise ja terrori abil teed valmistas, nähes, et ühegi surveabinõuga võimalik pole revolutsioonilisele liikumisele piiri panna, otsustas kodanlus ja sotsiaalfaschism asuda revolutsioonilise liikumise lõhkimisele seestpoolt, provokatsiooni abil. Plaan seisis selles, et katsuda tungida sisse kõikidesse legaalsetesse revolutsioonilistesse organisatsioonidesse (ametiühisused, tööliste poliitilised, kultuurilised, majanduslised organisatsioonid, pahempoolsed nimekirjad riigikogu valimistel, legaalne ajakirjandus jne), kõikidesse revolutsioonilise liikumise eluvaldkustesse.

See sissetungimine seadis omale eesmärgiks kaks peaülesannet:

1. Võtta pahempoolsed töölisteorganisatsioonid oma mõju alla, haarata nende organisatsioonide juhtimine oma kätte, juhtida neid organisatsioone politsei- või subatovipoliitika seisukohtade järele, kiskuda seega revolutsiooniline liikumine kommunistlise partei mõju ja juhtimise alt ära, omada seega täielikku ülevaadet kogu revolutsioonilisest liikumisest, hoida arvel kõik need jõud, mis kodanlusele ja sotsiaalfaschismile hädaohtlikud, muuta seega kogu legaalne revolutsiooniline liikumine kodanlusele ja sotsiaalfaschismile hädaohutuks ning mängida temaga oma tahtmise järele, likvideerida kogu liikumist oma äranägemise järele kodanlusele hädaohtlikudel silmapilkudel (töötavate hulkade rahulolematuse järsk kasv, sõja algamine N. Liidu vastu jne).

2. Katsuda oma mõju all olevate pahempoolsete organisatsioonide kaudu tungida meie partei põrandaalustesse organisatsioonidesse, võtta sel teel arvele kommunistlise partei liikmeid ja tegelasi ning neid aegajalt vangistada, reast välja lüüa ja maha lasta, et seega järjekindlalt ja süstemaatiliselt revolutsioonilise liikumise kõvenemist takistada.

Katsetega pahempoolset liikumist oma mõju alla võtta, katsetega seda liikumist kommunistlise partei mõju alt ära kiskuda, tahtis kodanlus ja sotsiaalfaschism nõrgestada tööliklassi revolutsioonilist võitlust kodanlise diktatuuri vastu, kaitsta sotsiaaldemokraatlisi töölisi kommunistlise mõju alla sattumise eest, kõvendada sotsiaalfaschistide seisukohti ja avada kodanlusele kõige laialisemaid võimalusi pealetungimiseks töörahva vastu ning N. Liidu vastase sõja ettevalmistamiseks.

Niisugune oli kodanluse ja sotsiaalfaschismi plaan. Nägu näha seab see plaan omale eesmärgiks väga „kõrgelennulised“ ülesanded. Igasugused oportunistid ja leppelased paremalt ja „pahemalt“ poolt ja ka lihtsalt naiivsed inimesed, kes ei suuda aru saada kodanluse ja sotsiaalfaschismi manöövritest provokatsiooni tarvitamisel, küsivad, et milleks see kõik kodanlusele tarvilik on? Milleks on tarvilik

lasta organisatsioonid tegutseda ja neisse isegi oma inimesi „juhtima“ ja „revolutsioonilist tööd tegema“ saata, kas ei oleks kodanluse seisukohalt lihtsam organisatsioonid ära keelata? Milleks on tarvis isegi uusi organisatsioone asutada lasta ja tarbekorral ise uusi organisatsioone luua, kas ei oleks kodanluse seisukohalt lihtsam igasuguste uute organisatsioonide asutamist üldse ära keelata? Niisugused küsijad ei saa kunagi aru, missugused ülesanded seab enesele nüüdseajane politseipoliitika eesmärgiks. Niisugused küsijad arvavad lihtsalt, et kaitsepolitseide eesmärgiks on ainult üksikute revolutsionääride, üksikute põrandaaluse kommunistlike partei organisatsioonide kinnipüüdmine, paljastamine ja hävitamine. See on muidugi üks politseipoliitika tähtsamatest eesmärkidest. Aga piirata selle poliitika ülesandeid ainult selle eesmärgiga, tähendab silmist ära kaotada tähtsaid eesmärke, mida kodanlus praegusel ajajärgul faschistlike diktatuuri ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamise ajajärgul üles seab. Oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt ning nendega leppivad ollused tõid meie parteile suurt kahju sellega, et nad politseipoliitika ülesannet hindasid ainult kui üksikute kommunistide ja revolutsiooniliste tööliste kinnipüüdmist ning ei näinud mitte, et see poliitika omale eesmärgiks seab revolutsioonilist liikumist oma mõju alla haarata, seda liikumist ära lõhkuda ja rappa juhtida ja mis kõige tähtsam — katsuda teda kommunistlike partei mõju ja juhtimise alt ära kiskuda.

Revolutsioonilisi organisatsioone on väga lihtne tõesti ära keelata olukorras, misugune oli olemas Eestis pärast 1. detsembrit ja viimastel aastatel. Aga kas saab kodanlus ja sotsiaalfaschism sellega hävitada seda liikumist? 1924. a. jaanuaris hävitas kodanlus ka kõik legaalsed töölisteorganisatsioonid ning heitis nende tähtsamad tegelased türmidesse. Kuid juba sama aasta detsembris väljendas revolutsiooniline töölisteklass oma murdmata jõudu sõjariistus ülestõusuga! Töölisteorganisatsioonide ärakeelamine ei juhi revolutsioonilisi töölisi sotsiaalfaschistide ridadesse. Organisatsioonide ärakeelamise peale vaatamata oskas töölisteklass oma liikumist alati edasi viia. Seda tõendab kogu revolutsioonilise liikumise ajalugu.

Kõige sellega arvestas kodanlus ja sotsiaalfaschism, kui ta 1925—26. aastatel ja hiljem otsustava pöörde tegi provokatsiooni tarvituselevõtmisel. Ta seadis, nagu juba ülevalpool tähendatud, omale eesmärgiks — haarata revolutsioonilist liikumist seestpoolt oma juhtimise ja mõju alla, panna selle liikumise etteotsa oma inimesi — provokaatoreid. Läks tal see manööver korda? Tal läks see reas töölisteorganisatsioonides tuntavalt korda. Tal läks korda tervesse reasse organisatsioonidesse sisse tungida ja seal „oma inimesi“ juhtivatele kohtadele panna!

Kodanlusele ja sotsiaalfaschismil läks see manööver korda sellepärast, et oportunistid, kes sel ajal (1928—30.) põrandaaluse organisatsiooni eesotsas seisid, kodanluse manöövreid ei paljastanud, provokatsiooni vastu mingisugust võitlust ei pidanud, või jälle selles võitluses kitsapiirilise nokitsemisega piirdusid ja seda võitlust enamlikele poliitilisele tasapinnale ei tõstnud, nagu 1930—31. a. põrandaalune juhtimine. Ainult selle tagajärjel läks kodanlusele ja sotsiaalfaschismil see manööver korda. Kui parteiorganisatsioon oleks teostanud provokatsioonilises võitluses enamlike poliitikat, oleks paljastanud kodanluse ja sotsiaalfaschismi manöövreid, oleks mobiliseerinud revolutsiooniliste tööliste hulka võitlusele provokatsiooni vastu, siis oleks see manööver kohe algusest peale kokku varisenud.

EKP ja tema keskkomitee on oportunistid ja oportunistlike poliitika halastamata järjekindlusega parteist välja peksnud. EKP on oma keskkomitee juhtimisel määratu pöörde teinud võitluses provokatsiooni vastu, sellega üheskoos kogu kodanluse pealetungimise ja sotsiaalfaschismi äraandlike manöövrite vastu. EKP on samm-sammult kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooniplaanid paljastanud. Kümned provokaatorid on paljastatud ja reast välja löödud. Pind provokaatorite jalge all kõigub iga pool. Arusaamine provokatsioonivastase võitluse tähtsusest töölistehulkades kasvab.

Sotsiaalfaschistid — need provokatsiooni ideelised juhid ja isad — löövad juba paanikas taganema, katsudes oma tõelikku nägu varjata. EKP käes olevatest materjalidest selgub, et sotsiaalfaschistid mängisid provokatsiooniplaanide väljatöötamisel esimest viilut. Nõupidamisest provokatsiooniplaanide kokkuseadmisele võtsid sotsiaalfaschistid osa kui provokatsiooni teoretikud ja eriteadlased. Eriti suurt osa etendas sel alal sotsiaalfaschist Kõstner. Provokatsiooni tarvituselevõtmise nõudjaks on eestkätt propagandaminister sotsiaalfaschist Karl Ast Jaaksoni valitsusest pärast

1. dets. ülestõusu. EKP käes olevad materjalid paljastavad sotsiaalfaschistide osa provokatsiooniplaanide kokkuseadmisel ja organiseerimisel täielikult.

EKP paljastuste ees katsuvad sotsiaalprovokaatorid Eesti sotsialistlisest parteist kõikide abinõudega jälgi segada ja seda osa varjata, mida nad tegelikult etendasid provokatsioonisüsteemis. Sotsiaalprovokaatorid trükkivad oma lehe veergudel ära EKP keskkomitee üleskütseid. Sellega tahavad nad tööliste ees nägu teha, nagu oleksid nad kommunistlike partei paljastustega solidaarsed, nagu oleksid nad valmis kommunistidega ühist väerinda looma võitluses provokatsiooni vastu. Asjata manööverdamine! Asjata jälgede segamine! Sotsiaalprovokaatorid saavad samuti paljastatud nagu nende käsikudki, keda nad kaitsepolitsei abil pahempoolsetesse organisatsioonidesse on saatnud. Provokaatorite vaimlised isad, sotsiaalprovokaatorid, saavad samuti paljastatud, nagu kaitsepolitsei kaheksakopikalised agendidki. Peanuhkidele saab seesama osaks, mis nende käsikutelegi.

„Pahempoolne“ sotsiaalprovokaator Nigul Andreesen tõttab „Rahva Sõnas“ teatama, et pahempoolne liikumine kommunistlike partei paljastuste tõttu pankrotti olevat jooksnud. Valetad, vifets jälgede segaja! Mittē pahempoolne liikumine ei ole pankrotti jooksnud, vaid provokatsioonipoliitika on pankrotti jooksnud, sest kommunistlike partei on selle poliitika paljastanud.

Sotsiaalprovokaatorid närvitsevad ja manööverdavad sellepärast, et nende pidule hakkab lõpp tulema. Nii kaua, kui provokaatorid katsuvad mõjutada pahempoolseid töölisteorganisatsioone, oli sotsiaalfaschistidel nende provokaatorite seljataga väga hea tegutseda. Provokaatorid on ju samuti sotsiaalfaschistide käsikud, nagu kodanlusegi käsikud. Käsik ei tööta ju oma ideelise isa vastu. On selge, et provokaatorid aitasid sotsiaalfaschistide mõju kõvendada. Provokatsioonipoliitika pankrottongi, mis sotsiaalfaschiste manööverdama ja närvitsema ajab.

Sotsiaaldemokraatlikud töölistes teevad aga sellest oma järeldused. Kui nende juhid on kaitsepolitsei provokatsiooni ideelised isad, kui nende juhid võtsid osa provokatsiooniplaanide väljatöötamisest ja provokatsiooni organiseerimisest, järjekult on need juhid kõige vihasemad töölisteklassi äraandjad, kodanlise korra kaitsjad ja agendid. Järjekult peab iga aus sotsiaaldemokraatiline tööline sotsiaalfaschistlikele juhtidele põlvega virutama ja üheskoos kommunistlike parteiga provokatsiooni vastu võitlust algama. Ainult sel teel võib töölisteklass ennast igasugustest kodanluse agentidest vabastada ning oma seisukorra parandamise ja revolutsioonilise väljapääsu eest võidelda. Selleks kutsume meie sotsiaaldemokraatlisi töölisi revolutsiooniliste töölistega ühist väerinda looma.

Niisugused on esimesed tagajärjed võitluses provokatsiooni vastu. See ei tähenda veel kaugeltki, et see võitlus juba lõpule oleks viidud. See võitlus on alles algamas. Meie oleme teinud alles esimesi samme. Ülesanne seisab selles, et seda võitlust raudse järjekindlusega lõpule viia.

Kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooniplaanid ei ole veel kõikides oma üksikasjades kaugeltki paljastatud. Aga see on tingimata tarvilik, kui meie tahame revolutsioonilistele töölistele sõjariista kätte anda võitluseks provokatsiooni vastu, sest ainult vaenlase plaanide täielik avalikuks tegemine ja paljastamine aitab abinõusid leida nende plaanide vastu. Paljastada ja paljastada, teha igale töölistele, igale töörahva pere liikmele selgeks, missuguste jõledate abinõudega kodanlus ja sotsiaalfaschism oma võimu ja vägivalda töörahva üle tahab kindlustada, selles seisab ülesanne. Provokatsiooni paljastamine, see on kodanluse diktatuuri jõhkru paljastamine, see on töötavate hulkade viha mobiliseerimine võitluseks kodanluse diktatuuri vastu. Iga partei liige, iga revolutsiooniline tööline peab meie partei paljastused kõige laiematesse töörahva hulkadesse kandma. Tehke seda igal pool töö juures, isiklikkudel kokkusaamistel, koosolekutel, miitingutel, organisatsioonides!

Pekske paljastatud provokaatorid oma organisatsioonidest välja. Pange nad niisuguse viha ja põlgtuse alla, et nad kardaksid ilmuda ausate tööliste palge ette, samuti nagu kärnkonn päikese kätte. Näidake, mis tähendab töörahva vihatorm kodanlise korra kõige jõledamate jätiste — provokaatorite vastu.

Ärge laske endid eksiteele, viia provokaatoritest, kes provokaatorite vastu võitlemise lipu all püüavad kahtlustada ausaid proletarilasi. Oieti võib provokaatorite vastu võidelda ainult kommunistlike partei paljastuste juhtnõuade ja juhtimise järele. Kui proletarlastel tekib mõne tegelase vastu kahtlusi, siis leidke võimalusi selle

teatamiseks kommunistlikele parteile. Ainult kommunistiline partei võib lõplikult kindlaks teha, kas kahtlused on põhjendatud või mitte.

Võitlus provokatsiooni vastu on võitlus kodanluse pealetungimise vastu, on võitlus kodanluse pealetungimise purukslõõmise eest. Võitlus provokatsiooni vastu on võitlus tööliste klassi igapäevaste poliitiliste ja majanduslike huvide eest. Võitlus provokatsiooni vastu on võitlus N. Liidu kaitseks, sest provokatsioon on kodanluse ja sotsiaalfaschismi käes abinõuks N. Liidu vastase sõja ettevalmistamisel, kuna ta provokatsiooni abil tahab nõrgestada tööliste klassi võitlust N. Liidu kaitseks.

Kommunistiline partei purustab tööliste klassi abiga kõik vaenlase plaanid ja manöövrid. Ta paljastab ja purustab ka provokatsiooni.

Juuli, 1932. a.

Kuidas kaitsepolitsei provokaatoreid värbeerib

„Kommunisti“ lendlehe toimetusele anti tarvitada provokaatori kiri. See kiri on saadetud „Edasi“ toimetusele (juuli keskpaigas), viimane saatis ta meile kasutamiseks. Kirja autor on Terepson Narvas. Terepsoni ühes Roman Laesi, Bristolil Muuli ja Veissiga paljastas EKP käesoleva aasta riigikogu valimiste eel. Valimiste üleskutses, mais 1932. a., kirjutas EKP keskkomitee:

„Pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirjades käesolevatel valimistel etendavad kaitsepolitsei provokaatorite osa järgmised: ... Narvas Terepson, kellele kaitsepolitsei hiljuti ettepaneku tegi provokaatoriks hakata ja kes oma enese tõenduse järele selle ettepaneku vastu võttis.“

Laesi, Terepsoni ja teiste paljastamist jätkas EKP ka pärast valimisi.

Kuid Terepson ei ole rahul, et teda paljastati. Terepson nõuab, et tema asja natukene „õiendataks“. Ja niisuguse „õienduse“ saatis ta „Edasi“ toimetusele.

Terepsoni „õienduse“-kiri käib järgmiselt:

„Teie lugupeetud lehes („Edasi“ nr. 150, 8. juulil 1932. a.) on ilmunud artikkel, kus on paljastatud rida provokaatoreid Eestis, kes olid ennast oskanud poetada Riigikogu valimistel kehvikute nimekirja, kus on ka nimetatud keegi Terepson ja et teisi Terepsoni nimekirjas ei leidu, siis pean olema see mina, keda teie lehes on tembeldatud provokaatoriks. Siis pean teile teatama, et see ei vasta tõele, sellepärast loodan kindlasti, kui minu kirja kätte saate, siis parandage selle vea ära järgmises numbris ehk avaldage faktid, mille põhjal mind provokaatoriks tembeldate (kui võimalik, siis isikud, kes andsid need vale andmed). ...Kuid niikaua, kui asi selgunud ei ole täitsa, astun igalt poolt tagasi tööliikumise tegelaste hulgast vabatahtlikult, kui õige tööline, kes ei taha veel rohkem lõhkuda Narva tööliste ridu...“

Niiviisi algab see kiri ja lõpeb järgmiselt:

„Sain töölt lahti sellepärast, et ei võtnud vastu kaitsepolitsei ettepanekut, vaid selle asemel jalga lasksin, tunnistan, et lõid mind verest ära, oleks ma kohe nii tark olnud kui praegu, siis ei oleks ma seda lollust teinud, et nii ruttu ja nii väikese asja pärast verest välja läksin, kuid kartsin piinamist ja et mul üks jalg on raskelt haige olnud (luupõletik), nii et nüüd luukan ja valu teeb pika maa käimisel, sellepärast otsustasin jalga lasta, et mitte lasta sandiks teha.“

Meie ei too muidugi mitte seda provokaatori kirja selleks ära, et Terepsoni „õiendada“ või provokaatoril seletada lasta, miks tema provokaatoriks hakkas. Meie tõime selle kirja ära selle tõenduseks, et provokaatoritel pekka saanud koertena tööliliste hulkade surve all jalgade all palavaks läheb ja et võimata on lihtsalt EKP paljastusi maha salata. EKP-l olid kindlad andmed, et Terepson kutsuti käesoleva aasta kevadel Narva kaitsepolitseisse, ähvardati kinnipanemisega, kuid sellest pääsemiseks tehti ettepanek provokaatoriks hakata. Terepson, kellel oma nahk kümme korda kallim kui tööliikumise huvid, võttis selle ettepaneku vastu. Niiviisi oli asjade käik! Niiviisi hakkas Terepson provokaatoriks! Terepson katsub oma provokaatoriks hakkamise lugu seletada „haige jalaga“. Kuid mis loeb siin haige jalg: palju on neid töölisi, kellel oleksid terved jalad ja käed või puuduks luuhaigus ning kõiksugu muud tõved, kuid kes siiski nuhkidele alla ei anna!

Terepsoni kiri on ülelignee tunnistus selle kohta, et EKP paljastus õige oli. EKP paljastused sattusid märki. On ülelignee tunnistus selle kohta, et kommunistiline

partei paljastab alati õieti ja täpselt, ning tema paljastuste eest ei pääse ükski nuhk ega provokaator.

Legaalsete organisatsioonide tegelasi ähvardab alatasa hädaoht, et kaitsepolitsei neid katsub ära värbeerida, katsub neile ettepanekut teha provokaatoriks hakata. EKP käes olevad materjalid kaitsepolitsei provokatsioonilise tegevuse üle tõendavad seda täielikult. Sellepärast on kõikide meie organisatsioonide jaoks väga tähtis küsimus, kuidas oma tegelasi niisuguste provokaatorite eest kaitsta. Terepsoni kohta ei saa aga küsimust niiviisi üles seada. Terepson on närune nahahoidja, kes oleks valmis olnud sentide eest kaitsepolitseis töötama, kui ta mitte EKP paljastuste tõttu oma leivateenistust kaitsepolitseis poleks kaotanud, sest paljastatud provokaatoreid see asutus ei vaja. Meie peame aitama igal ausal proletaarlasel kaitsepolitsei provokatsioonide võrgust välja pääseda, kui see proletaarlane otsekohe oma organisatsioonidele teatavaks teeb, missuguseid ettepanekuid kaitsepolitsei talle tegi, mida temalt küsiti, missuguseid ülesandeid talle taheti anda. Iga tegelase kohus, keda kaitsepolitsei niiviisi provotseerima hakkab, on otsekohe tulla ja neid provotseerijaid kõiga avalikumalt laiate tööliste hulkade ees paljastada. Terepson ei tee aga niiviisi. Terepson ei räägi ega paljasta lõpuni. Miks ei tule ta välja ja ei paljasta neid ettepanekuid, mida kaitsepolitsei talle tegi? Miks ei räägi ta sellest, et kaitsepolitsei lubas teda riigikogusse viia, kui ta nende ettepaneku täielikult vastu võtab, lubades sel otstarbel teisi kandidaate Virumaa nimekirja eesotsast kõrvaldada? Miks ei räägi ta sellest, missuguseid ülesandeid tegi kaitsepolitsei temale teiste kandidaatide nuhkimise alal? Miks ei räägi ta sellest, kuidas kaitsepolitsei käskis teda leegaalsetes organisatsioonides provokatsiooni organiseerida? Terepson seda ei räägi, järjekult on ta provokaator, keda töölistel halastamatult oma organisatsioonidest minema tuleb kihutada. Terepsonid, Laesid, Muulid jt. eksivad, kui nad arvavad, et neid võeti provokaatorite nimekirja ainult sellepärast, et nende üle mõnesugune kõmu kuuldus. Komm. partei võib iga paljastatud provokaatori üle avaldada kõige üksikasjalikumad andmed.

Terepsoni kiri on üleliigseks tõenduseks selle kohta, kuidas kaitsepolitsei omale provokaatoreid värbeerib. Ühest küljest „koolitab“ ta kodanluse ja sotside seast tulevaid inimesi ja läkitab neid tööliste organisatsioonidesse nuhkima ja provokatsiooni organiseerima. Grimpel, Kaaver, Hist, Kirikal, Laes jne on niisugused provokaatorid. Teisest küljest katsub ta töölisteliikumise tegelaste seast leida provokaatoreid, katsudes neid hirmutamise ja meelitamisega oma võrku tõmmata. Niisugusteks provokaatoriteks on Terepson, Pumbo, Jurjev, Tannebaum jt. Iga avalikku tegelast, kes tööliste ridadest üles kerkib, ähvardab hädaoht, et kaitsepolitsei katsub teda kõikide abinõudega (hirmutamistega, schantaseerimistega, meelitamisega, igasuguste tegelase nõrkuste kasutamisega jne) ära värbeerida. Tõendus selle kohta on meie parteil küllalt. Ja sellepärast omandab määratu tähtsuse küsimus, kuidas niisuguse provokatsiooni vastu võidelda, kuidas kaitsepolitsei provokatsioonist läbi murda.

Kaitsepolitsei provokatsioonitööd kergendas seni muidugi väga palju oportunistlike suhtumise provokatsioonivastasele võitlusele meie partei organisatsioonide poolt. Provokaatoreid ei paljastatud. Provokaatorid võisid karistamata tegutseda. Nende tegevuse vastu ei tõstetud töörahva vihatormi. Provokaatoril polnud aastate viisi midagi karta. Nad ei näinud tegelikult seda pilti, mis sünnib siis, kui neid paljastama hakatakse ja kui nende vastu tõuseb töörahva vihatorm. Nad arvasid, et partei ei suuda neid paljastada, et võib karistamata tegutseda. Kõige selle tagajärjel tekkis üldine provokatsiooni õhkond: paljud tegelased ei „leidnud selles mingit kuritegu, kui kaitsepolitseile anda informatsiooni mõnedest „üldistest küsimustest“ jne. Alles nüüd, kui kümned provokaatorid on paljastatud, kui provokaatorid ja salanuhiid näevad, et pole mingit pääsemist kommunistlike partei paljastuste ees, tulevad niisugused pekse saanud provokaatori karjatused, nagu seda on Terepsoni oma. Kuid see on alles algus! Töörahva vihatorm provokatsiooni vastu on alles kasvamas!

Toome mõned tõendused, kuidas kaitsepolitsei töölisteliikumises silmapilrile kerkiivad tegelasi katsub värbeerida (provokaatoriteks tõmmata):

Keegi Artur Ingo, kes osa võttis leegaalsetest organisatsioonidest, saatis meie parteile „kahetsuskirja“, kus ta muu hulgas järgmist teatab:

„Pärast „Nelli“ kinnivõtmist (1931. a. märtsis) kutsuti mind kaitsepolitseisse ülekuulamisele. Kodus läbiotsimist ei olnud. Mulle näidati „Nelli“ pilti ja räägiti, et

Reinhard ja teised on juba kõik vangistatud ning kõik üles tunnistanud. Kui mina üles ei tunnista, siis ähvardati 12 aastaks kinni mõista. Ma tunnistasin üles ja rääkisin kõik mida teadsin. See kõik protokolleeriti ja lasti alla kirjutada, ühtlasi võeti kohustus, et ma enam töolisteliikumisest osa ei võta. Mina kirjutasin alla. Siis tegi kaitsepolitseinik Pärn mulle ettepaneku muretseda temale andmeid selle üle, mis tehakse töolistemajas: 1. teada saada X. (nimesid meie siin juures ära ei too — „K“ lendleht) käest, kust saadakse põrandaaluseid lendlehti ja 2. teada saada, kus asub põrandaalune trükikoda. Mina võtsin ülesande vastu. Pärn käskis mind nädala pärast enesega trehvama tulla, trehvamise kohaks määras ta Kungla uulitsa, ajaks kell 8 õhtul. Trehvamise ajal rääkisin ma Pärnale, et mul ei länud korda X. rääkida. Pärn käskis mind olla energilisem. Selle trehvamise puhul andis Pärn mulle 2 krooni tasuks, allkirja rahasaamise üle seekord ei võtnud. Ühtlasi tegi ta sel korral mulle ülesandeks NN käest teada saada, kas viimane on salajases kirjavahetuses poliitvangidega. Järgmiseks kokkusaamise kohaks määras ta kaitsepolitsei ruumi. Sellel kokkusaamisel ütlesin ma, et NN läks töölt ära, sellepärast ei saanud temaga kokku. Pärn hakkas siis uuesti rääkima, et ma energilisem ja püüdlikum oleksin, et kui ma temale tähtsaid andmeid kogun, siis maksab ta selle eest hästi. Sel korral käskis ta sedasama ülesannet korrata ühe teise isiku suhtes. Ka seekord ma ei saanud midagi teada. Kokkusaamisel andis Pärn mulle ühe krooni, võttes allkirja mõlemal korral saadud raha eest. Vahepeal saatsin kirjas Pärnale mõned lendlehed, mida töolistemajast sain. Neljandal kokkusaamisel, mis oli Volta uulitsal, päris Pärn minult andmeid selle üle, kellel NN töolistest on kõige rohkem autoriteeti ja kes neist teab midagi põrandaaluste üle. Sellel kokkusaamisel andis ta mulle ergutuseks veel ühe krooni, kokku seega 4 krooni. Sellel kokkusaamisel rääkis Pärn, et ma pean muutuma aktiivsemaks, pean hakkama koosolekutel kõnedega välja astuma, et enesele seega tööliste hulgas autoriteeti telia, organisatsioonides juhtivatele kohtadele tõusta, seega ka põrandaalustele lähemale pääseda ja siis lubas ta ka mulle rohkem maksta. Viies trehvine oli pärast seda, kui komm. partei trükikoda juba sisse oli kukkunud. Sel trehvimisel rääkis ta mulle, et oleksin ma energilisem olnud ja rohkem teateid muretsenud, siis oleks mul nüüd hea elu. Uut kokkusaamist ta seekord enam ei määranud, rõhutades veel kord, et kui ma tahan oma elu parandada, siis pean olema energilisem, astuma kõnedega välja jne. Ühtlasi ütles, et nüüdsest peale on ülesandeks välja selgitada uusi põrandaaluseid, kes tööle tulevad. Rohkem mul enam trehvimisi Pärnaga ei olnud.“

Umbes samasuguse „kahetsuskirja“ saatis meie parteiorganisatsioonile keegi Emil Reinhardt.

Reinhardt kirjutab muu seas, et teda on kaitsepolitseis samuti esiti ähvardatud kinnimõistmises, siis on üles tunnistanud, mida ta teab oma tegevuse tagajärjel töölisteorganisatsioonides, selle järele on kaitsepolitseinik talle ettepaneku teinud kaitsepolitsei jaoks andmeid koguda. Esiialgu on antud samuti tühiseid ülesandeid Reinhardtile järeleproovimiseks; näit. selle üle, kes „mängib ühes või teises legaalses organisatsioonis juhtivat osa, välja selgitada sm. Tuule isiklist kullerit, näidati ühte päevapilti; kelle kohta öeldi, et see olevat uus põrandaalune tegelane, kes olla tööle asunud või pidavat tööle asumata, ning kelle üle kästi asuda andmete kogumisele jne. Ülesannete andmisel maksti mulle ühtlasi kaks krooni, edaspidi aga lubati, kui ma midagi tähtsat neile teatan, ka rohkem maksta. Kästi õppida hästi tundma kommunistlikku poliitikat, et ma võiksin enesele aktiivse tegelasena autoriteeti võita tööliste ees ja niiviisi tööliste usalduse võita.“

Kommunistiline partei proovis nende kahe isiku tunnistused järele, nad vastavad üldjoontes tõele.

Iseloomulik mõlemates tunnistustes on see, missuguste abinõudega kaitsepolitsei omale provokaatoreid värbeerib. Igale töölisemale või legaalse organisatsiooni tegelasemale, kes kaitsepolitsei ähvarduste või provokatsioonide ja shantaseerimiste ees paendub, kes vähematki valmisolekut avaldab nuhkidele midagi välja rääkida, seda katsub kaitsepolitsei viibimata ära värbeerida. Parteil on selle kohta kümneid tunnistusi ja teadaandeid, mis kapo tegevust täies ulatuses paljastavad ja mille avaldamisele meie järkjärgult asume, et seega kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooni lõpulikult paljastada ja tööliste sõjariista kätte anda selle vastu võitlemiseks.

Kuid mitte ükski neile, kes väiksematki valmisolekut avaldavad kaitsepolitseile

midagi „üles tunnistada“, ei tehta provokaatoriks hakkamise ettepanekut, vaid kapo uurib iga legaalse tegelase, poliitvangi, tema kätte sattunud parteiliikme nõrke isiksusi omadusi ja katsub neid ära kasutada. Iseloomustav on selles mõttes endise EKP liikme Alma Vaarmanni teadaanne. Selles teatakse muuseas järgmist:

„1925. või 1926. a. kutsus mind kaitsepolitsei minu Paides türmis oleku ajal oma juurde ja tegi ettepaneku, et mina võiksin vangist vabaneda, kui ma kommunismist lahti ütleksin ja nemad võivad mulle teenistust anda. Ütlesin sellest ära.

Teinekord siis, kui vangis istumise aeg täis sai ja mind vabaks hakati laskma, viidi mind kaitsepolitseisse, kus jällegi seda ettepanekut korraldi. Jutuajamine kestis hommiku kella kaheksast kuni kella üheni päeval. Ma ütlesin jällegi ära.“

Nähtavasti leidis kaitsepolitsei Vaarmanni ülevalpidamises türmis või vahekorras teiste poliitiliste vangidega midagi niisugust, mis temas lootusi tekitas, et Vaarmanni on võimalik provokaatoriks võita.

Kodanlus ja sotsiaalfaschism ei kokku ühegi alatuse ees, et töölisteliikumist provokatsioonil abil lõhkuda. Ta kasutab selleks ära määratud tööpuudust, et näruste kromide eest väheteadlikku töölisi ära osta!

Peaasi, mis kõikidest EKP käes olevatest materjalidest selgub, on see, et kaitsepolitsei teeb oma värbeerimistööd väga laiaulatuslikult. Igat temale ettesättuvat parteiliiget, igat legaalses liikumises üleskerkivat tegelast, kelle kohta ta arvab, et need murduda võivad, katsub ja meelitamiste, ähvarduste ja shantaseerimiste abil provokaatoriks võita. Hädadoht ei seisa mitte ükski selles, et kaitsepolitsei võib ühte või teist parteiliiget, ühte või teist legaalselt tegelast provokaatoriks värbeerida, vaid hädadoht seisab ka selles, et niisuguste värbeerimisekatsete tagajärjel võivad tõesti ausad ja kindlad seltsimehed oma organisatsioonide kahtluse alla sattuda ja reast välja langeda. Neid, keda kaitsepolitseil korda ei lähe värbeerida, kes tema ettepanekuid vastu ei võta, neid katsub ta just niisuguse kahtluse alla saatmise teel reast välja lüüa.

Sellepärast on vaja halastamata järjekindlusega võidelda niisuguse värbeerimise ja provotseerimise vastu. Mis on vaja selleks teha?

Kõige esimene asi on see, et ükski parteiliige, ükski legaalne tegelane ei tohi vangistamiste või kaitsepolitseisse kutsumise korral midagi rääkida oma organisatsioonide tegemusest. Kes seda teeb, peab halastamata järjekindlusega parteist ja kõikidest organisatsioonidest saama välja kihutatud. Ei tohi karta ühtegi surveavaldust ega ähvardust. „Puhtsüdamline“ ülestunnistamine on see, mis vangistatu sisse mässib.

Teiseks, iga partei liige või legaalne tegelane, keda kaitsepolitsei oma juurde kutsub, peab enne sinnaminekut viibimata sellest teatama oma organisatsiooni tegelastele, et küsimust kaaluda, kas ilmuda selle kutse järele kaitsepolitseisse või mitte. Kui tegelane läheb kutse järele või ta viiakse väevõimuga kaitsepolitseisse, siis on ta pärast sealt lahtisaamist kohustatud parteiorganisatsioonide ehk legaalselt pahempoolsete organisatsioonide juhatustele kõikidest üksikasjadest teatavaks tegema, mis tema käest küsiti, missuguseid ettepanekuid tehti, missugustest inimestest räägiti, kes oli ülekuulaja, mida üldse ülekuulatavas asutuses tähele pani jne. Kes niisuguse seletuse andmisest ära ütleb, see tuleb viibimata parteist ja legaalselt organisatsioonidest välja kihutada ja teda täiesti isoleerida. Muidugi võtab kaitsepolitsei, igalt ülekuulatavalt allkirja selle üle, et ta vaikima peab. Kuid iga kommunist, iga revolutsiooniline tööline peab sülitama selle allkirja peale. Partei ja revolutsiooniline liikumise distsipliin on ainukene distsipliin, millele kommunist ja revolutsiooniline tööline alluda võivad. Kodanluse nuhkumise aparaadi, kodanluse klassikohtu ega teiste asutuste distsipliin on kommunistile ja revolutsioonilisele töölisele ainult seda väärt, et selle peale sülitada. Sellepärast ei või keegi ennast vabandada allkirja andmisega.

Kaitsepolitseisse kutsutud või viidud legaalsed tegelased peavad pärast vabanemist oma organisatsiooni koosolekul avaliku seletusega esinema, mida kaitsepolitsei temalt tahtis ja mida temale räägiti. Neid seletusi tuleb avaldada ka legaalses ajakirjanduses. Riigikogu pahempoolse rühmalt tuleb nõuda, et ta riigikogu kõnetoolilt niisuguseid seletusi ette loeks ja kaitsepolitsei provokatsioonid avalikult paljastaks. Kaitsepolitsei provokatsiooniahelikust läbimurdmiseks ei tule kõhelda ühegi abinõu ees. Vaja tegutseda revolutsioonilise julguse ja järjekindlusega. Ükski tööliste-

liikumise tegelane ei ole oma nime väärt, kes niisugustest paljastustest ära ütleb kartuses, et kaitsepolitsei teda vastutusele võtab allkirja murdmise pärast.

Kui kaitsepolitsei pärib partei liikmelt või legaalselt tegelaselt asju või teeb talle mõnesuguseid ettepanekuid, mis kogu liikumise jaoks tähtsad; siis tuleb abinõusid tarvitusele võtta, et seda partei liiget enne nende materjalide avalikuks tegemist üte vangistamiste eest päästa.

Kolmandaks, erilise ettevaatusega tuleb tegutseda sel juhtumisel, kui parteiliikmele või legaalsele tegelasele tehakse ettepanek provokaatoriks hakata. Selle ettepaneku peab partei liige kõikides peensustes oma organisatsioonile viibimata teatavaks tegema. Sellest tuleb viibimata teatada kogu parteile, et partei valvel teaks olla. Partei liiget, kes täielikult ja ausalt kõikides üksikasjades omale tehtud ettepaneku parteile teatavaks teeb, pole põhjust kahtlustada kui provokaatorit, kuid see partei liige peab kauemaks ajaks organisatsioonist kõrvale jääma, temaga tulevad igasugused sidemed lõpetada, need asjad, mida tema põrandaalusest tööst teadis, teisiti ümber organiseerida. See on juba kõigepealt sellepärast tarvilik, et kaitsepolitsei käes olnud parteiliikme jälgimise kaudu võivad nühid parteiorganisatsioonile jälgile saada. Niisugune kõrvalejätmine ei tohi parteiliikmele haavav olla, sest see on tarvilik parteiorganisatsiooni huvides, ning teistes oludes, pärast järelproovimist võib see partei liige jälle saada aktiivsele tööle tõmmatud.

Partei ja tööliste klassi vaenlane ei ole mitte see, kes ausalt paljastab kaitsepolitsei poolt temale tehtud ettepanekud, sest et ta mitte süüdi pole, et talle niisuguseid ettepanekuid tehakse; partei ja tööliste klassi kõige alatim ja närusim vaenlane on see, kes hakkab provokaatoriks või maha salgab temale tehtud ettepanekud. Aus proletaarlane, kes ennast kaitsepolitsei provotseerimise vastu kaitsta tahab, võib seda teha ainult nende provokatsioonide paljastamisega.

Legaalsetel tegelastel tuleb kogu oma organisatsioonile avalikult teatavaks teha, kui teda värbeerida katsuti ning avalikult paljastada, missuguseid ettepanekuid talle tehti. Organisatsioonidel tuleb niisuguste tegelaste provotseerimiste vastu protesteerida ja avalikku võitlust pidada. Riigikogu pahempoolselt rühmalt tuleb nõuda, et ta tegelase seletuse riigikogu kõnetoolilt ette loeks. Parteiorganisatsioonid ei tohi niisuguste tegelastega sidemesse astuda.

Neljandaks, kõik parteiliikmed ja legaalsed tegelased on kohustatud vangistamiste korral ja protsesside puhul protsessil avalikult teatavaks tegema provokaatoreid, kelle näpunäidetel neid vangistati, samuti ka arvatavaid provokaatoreid, selleks, et parteiorganisatsioon nende kohta andmeid järel proovida võiks. Pärast protsessi peavad kinnimõistetud seltsimehed teid leidma parteiorganisatsioonile teatavaks tegemiseks kõik selle, mis neilt kapos nõuti, missuguseid nimesid nimetati, kuidas üks või teine legaalne ennast ülekuulamisel üleval pidas jne.

Edasi, kõik parteiliikmed, kõik revolutsioonilised töölised peavad igal pool valvel olema, kaitsepolitsei tegevust tähele panema ning kõiki ja igasuguseid oma tähelepanekuid parteile teatavaks tegema, näit. selle üle, kes töölisteorganisatsioonide liigetest kaitsepolitseiga läbi käivad, mis on nende nuhkide nimed, kes töölisteorganisatsioonides nuhkimas käivad, kus on kapo ja provokaatorite salajased kokkukäimise kohad, keda töölisteorganisatsioonide liigetest nähakse kaitsepolitsei agentidega uulitsal trehvamas, missugune tegelane oma tegevusega kahtlust tekitab jne. Üksikult ei tohi aga ükski parteiliige ega revolutsiooniline tööline kedagi paljastama hakata, vaid ta peab oma arvamisid ja tähelepanekud parteile teatavaks tegema, sest ainult komm. partei võib järel proovida nende tõelikkust, vastasel korral võib kapo provokaatorite paljastamise lipu all ausate proletaarlaste vastu kahtlusi levitada.

Need on üksikud nähtused, kuidas tuleb võidelda kaitsepolitsei hulgalise värbeerimise vastu, mida see kodanluse ja sotsiaalfaschistide ülesandel korraldab. See võitlus provokatsiooni vastu peab muutuma tööliste hulka hulgaliseks revolutsiooniliseks võitluseks. Vaja tõmmata provokatsioonivastase võitlusega kaasa kõige laiemad tööliste hulgad. Iga üksikut provokatsiooni fakti tuleb laialistel koosolekutel arutada ja paljastada. Tuleb kasutada kõiki abinõusid, et kaitsepolitsei provokaatoreid täies ulatuses lagedale tõmmata.

See võitlus peab ühtlasi kõige tihedamalt seotud olema võitlusega sotsiaalfaschistide vastu, kes provokatsiooni ideelised juhid ja isad, kelle näpunäidete

järele kaitsepolitsei oma provokatsiooniplaanid välja töötab ja kes provokatsioonivastast võitlust ära katsuvad kasutada uute provokatsioonide organiseerimiseks ja tööliste petmiseks.

Provokaatorid ja nende ideelised juhid sotsiaalfaschistid peavad saama paljastatud ja töölisteklassi ridadest välja pektstud!

Eestimaa Kommunistilise Partei (Kommunistilise Internatsionaali sektsiooni)

Keskkomitee.

August, 1932. a.

Provokatsioon ja sotsiaalfaschism

Kodanluse pealetungimise, faschistilise diktatuuri maksmapanemise ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamise tingimustes võtab kodanlus ja sotsiaalfaschism kõige laiemas ulatuses provokatsiooni tarvitusele. Provokatsiooni abil tahab kodanlus ja sotsiaalfaschism purustada tööliste organisatsioone sisemiselt, välja selgitada ja kinni püüda juhtivaid revolutsioonilisi olluseid, kiskuda legaalseid tööliste organisatsioone kommunistilise partei mõju alt ära ning haarata neid oma mõju alla, tungida põrandaaluse kommunistilise partei ridadesse, võtta selle partei organisatsioonid ja jõud arvesse, et neid tarvilisel silmapilgul hävitada. Seega on provokatsioon kodanluse ja sotsiaalfaschismi käes sõjariistaks, mille abil kodanlus teed puhastab töölisteklassi vastupaneku murdmiseks, oma pealetungimise läbiviimiseks, faschistilise diktatuuri teostamiseks ja Nõukogude Liidu vastase sõja ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks.

Ja ainult kommunistilise partei määratu valvelolek, järjekindel võitlus provokatsiooni kui süsteemi vastu, kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooniplaanide paljastamine ning provokaatorite väljakihutamine kõikidest organisatsioonidest, provokatsioonivastase võitluse sidumine kogu töölisteklassi võitlusega kodanluse pealetungimise ja sotsiaalfaschismi vastu võib seda sõjariista kodanluse käest maha lüüa.

Provokatsiooni teostamisel etendab sotsiaalfaschism ideeliste juhtide ja eestvõitlejate osa. Sotsiaalfaschismi osa seisab selles, et põhjendada provokatsiooni tarvidust, võidelda kõige peenemalt väljatöötatud provokatsiooni eest, kasvatada oma mõju all olevaid töölisi provokatsiooni vaimus, muretseda kaitsepolitseile vilunud ja sotsiaalfaschismi koolist läbi käinud provokaatoreid, anda oma parteiliste ja ametiühisusliste tshinovnikute kaudu kaitsepolitseile materjale revolutsiooniliste tööliste vastu, õigustada kodanlust ja faschismi töölisteliikumise lõhkumisel, revolutsiooniliste tööliste ja nende organisatsioonide hävitamisel provokatsiooni abil. Provokatsiooni abil tahab sotsiaalfaschism, kui kodanluse sotsiaalne peatoetuspunkt töölisteklassis, hoida oma mõju all töölisi, isoleerida neid subatovliste organisatsioonide loomise teel komm. partei mõjust, katsuda revolutsioonilisi töölisi subatovliste organisatsioonide abil oma sõiduvette juhtida. Provokatsioon on sotsiaalfaschistide käes seega üheks tähtsamaks abinõuks, kuidas oma mõju, ja järjekult ka kodanluse mõju, vähemteadlikkude tööliste peale alal hoida, kuidas revolutsioonilist liikumist lõhkuda. Ja sellepärast on ka arusaadav, miks sotsiaalfaschism niisuguste jõupingutustega provokatsiooni teostada püüab ja provokatsioonile tähtsama osa võitluses revolutsioonilise liikumise vastu annab.

Eesti sotsiaalfaschismi — Eesti sotsialistliku tööliste partei — poliitika tõendab seda osa iga sammu peal, niisama nagu kogu rahvusvahelisegi sotsiaalfaschismi poliitika.

EKP. paljastuste ees provokatsiooni kohta katsuvad sotsiaalfaschistid, sotsiaalprovokaatorid, oma tõelist nägu varjata ja jälgi segada seega, et nad ruttavad oma „solidarsust“ üles näitama selle võitlusega, mida EKP provokatsiooni vastu peab. Sotsiaalprovokaatorite hääletoru „Rahva Sõna“ tõttas ära trükkima EKP keskkomitee ja „Kommunisti“ lendlehe üleskutseid provokatsiooni kohta. Sellega tahavad sotsiaalfaschistid näidata, et nemad mitte need tõllnerid ei ole, kes kaitsepolitsei peastapides provokatsiooniplaanide väljatöötamisest osa võtavad ja provokaatoreid töölisteorganisatsioonidesse läkitavad, vaid et nemad on samuti provokatsiooni vastu, nagu kommunistidki, et nemad, kui ausad inimesed, on isegi valmis kommunistisid toetama võitluses kaitsepolitsei jõleduste vastu.

Järjekult, sotsiaalprovokaatorid, kui provokatsiooni ideelised isad ja juhid, saavad hakkama kõige jälgima, kõige närusema, kõige provokaatorlikuma „pahempoolse“ manöövriga, mis ainult seda näitab, kui sügavale sotsiaalfaschistid kodanlise korra kaitsemises on langenud. Kuid see manööver ei pea sotsiaalfaschistidel kordaminema. Ajaloolised tõsiasiad ja kommunistilise partei käes olevad materjalid paljastavad sotsiaalfaschistid Eesti sotsialistlikust tööliste parteist kogu ulatuses. Valelik „solidaarsus“ ja jälgedesegamine ei aita! Äraandlikud „pahempoolsed“ manöövrid ei aita! Sotsiaalfaschistid on provokatsiooni korraldamiselt ühes asitõendustega tabatud!

Pöörame ajalooliste tõsiasiade poole.

Sellest silmapilgust peale, kui eesti kodanlus „iseseisvas“ Eestis hakkas oma võimuaparaadi kaudu tööliste klassi kõikide abinõudega (terror, provokatsioon) maha suruma, on sotsiaalfaschistid etendanud provokatsiooni ideeliste juhtide ja eestvõitlejate osa.

Klassisõjapäevil olid sotsiaaldemokraadid need, kes revolutsioonilise liikumise lõhkumiseks levitasid ja teostasid kõige jõhkramat provokatsiooni. Nemad olid need, kes oma provokatsioonilise kihutustööga kommunistilise partei ja revolutsiooniliste ametiühisuste ning nende kesknõukogu vastu kindralstaabile ja tema luureosakonnale teed valmistasid kommunistide ja revolutsiooniliste tööliste vangistamiseks ja mahalaskmisteks. Verejanuline prokurör Teemant ja sots.-dem. partei keskkomitee sünnitasid ühise väerinna revolutsioonilise tööliste klassi vastu. Sotsiaaldemokraatlikud juhid olid need, kes levitasid provokatsiooni selle üle, et ametiühisused töötavad „Punase Venemaa rahadega“. Sotsiaaldemokraatlikud juhid Ast, Rei, Martna, Hellat, Johanson j.t. olid need, kes nõudsid ametiühisuste hävitamist. Sotsiaaldemokraatilise partei keskkomitee oli see asutus, kus välja töötati kõige jõledam ja provokaatorlikum Isborski veretöö plaan. Sotsiaaldemokraatlik siseminister Hellat oli see, kes oma keskkomitee mõrtsukaliku provokaatorliku plaani oma kätega täide viis. Eesti töölisteliikumise vastu organiseeritud kõige suurema, kõige jäledama, kõige metsikuma, kõige verisema provokatsiooni — esimese ametiühisuste kongressi laiali ajamise ja tema 25 saadiku tapmise — ideelised juhid, väljatöötajad, peaorganisaatorid ja täidesaatjad olid sotsiaaldemokraatilise partei juhid Karl Ast, August Rei, Mihkel Martna, Aleksander Hellat, Leopold Johanson, Karl Virma ja teised.

Eesti tööliised! Pidage meeles nende provokatsiooni isade ja ülemprovokaatorite nimesid!

Sotsiaaldemokraatlik siseminister Hellat oli ka see, kes asutas kaitsepolitsei võitluseks revolutsioonilise töölisteliikumise vastu. Kaitsepolitsei asutamine sünnitas selleaegse Eesti sotsiaaldemokraatilise tööliste partei, nüüdse Eesti sotsialistilise tööliste partei, ideelisel juhtimisel ja eestvõitllemisel. Sotsiaaldemokraatilise partei keskkomitee otsuse põhjal läks peanuhk Aleksander Hellat valitsusse ettepanekuga kaitsepolitseid asutada. Ja kodanlus ei annud mitte juhuslikult kaitsepolitseid asutamise ja tema funktsioonide äramääramise ülesannet selle algatajate sotsiaaldemokraatlikkude juhtide kätte. Just see partei oli kogu oma tegevusega revolutsioonilise liikumise purustamise alal, oma provokaatorliku kihutustööga kommunismi vastu näidanud, et tema selle ülesandega kodanluse seisukohalt kõige paremini hakkama saab. Just see partei oli kõige suurema provokatsiooni organiseerimisega — Isborski veretööga — näidanud, et tema kõige kohasem selle ülesande täitmiseks on. Ja pealegi oli paljudel selle partei juhtidel, kui tsaariohranka nuuskuritel ja provokaatoritel või inglise imperialismi sõjaaegsetel salakuulajatel ja provokaatoritel (Mihkel Martna oli ilmasõja ajal inglise kindralstaabi salaluureagent ja andmete koguja enamlastekohta Schweitsis) kasutada tsaariohranka ja inglise luureameti kogemused, mida nad eesti töölisteliikumise vastu kodanluse seisukohalt kasulikult ära võisid tarvitada.

Eesti tööliised! Ärge unustage ülemprovaator Aleksander Hellati nime!

Olles kõige metsikuma provokatsiooni organiseerijad eesti tööliste klassi vastu, asutades kaitsepolitseid ning määrates ära tema funktsioonid, on eesti sotsiaalfaschistid alati teostanud juhtivat osa provokatsiooni organiseerimises. Pärast 1. detsembri sõjariistus ülestõusu saatis sotsiaaldemokraatilise partei keskkomitee Jaaksoni terrorivalitsusse Karl Asti propagandaministrina. Milles seisis selles valitsuses Karl Asti ülesanne? Karl Asti ülesanne seisis selles, et organiseerida ja levitada revolutsioonilise töölisteliikumise ja kommunistilise partei vastu provokatsiooni ja valet, et organiseerida töölisteliikumise sisemist lõhkumist ja purustamist provokatsiooni abil.

Karl Asti eestvõttel ja sotsialistlike tööliste partei keskkomitee heakskiitmisel töötati välja ja viidi ellu see provokatsiooni plaan, mida kaitsepolitsei teostas pärast 1. dets. ülestõusu. See provokatsiooniplaan, mis Karl Asti algatusel ja sotsialistlike partei keskkomitee heakskiitmisel välja töötati, ja mille kohta meie parteil nüüd kõik paljastavad andmed olemas, seisib selles, et süstemaatiliselt ette valmistada provokaatoreid ja neid siis tööliste organisatsioonidesse ja kompartei ridadesse saata, et süstemaatiliselt värbeerida töölisteliikumises välja paistma hakkavaid isikuid, et süstemaatiliselt pahempoolsetes legaalses organisatsioonides subatovi- või politseipoliitikat läbi viia, et neid subatovi- või politseipoliitika organisatsioonideks muuta ja kompartei mõju alt ära kiskuda. Selle kõige jõhkrama provokatsiooniplaani, mille abil kodanlus aastate viisi töölisteorganisatsioonid seestpoolt purustada katsus ja revolutsioonilisi töölisi hävitas, selle plaani peaautor on sotsialistlik propagandaminister Karl Ast! EKP käesolevatest materjalidest selgub, et kindralstaabi juures peetavatest nõupidamistest provokatsiooni organiseerimise üle on osa võtnud sotsiaalfaschistlikud juhid. Erilise „asjatundjana“ on seal esinenud Nikolai Kõstner!

Töölised! Kirjutage omale kõrva taha need nimed!

Sotsiaalprovokaatorid tulevad nüüd ja lõõvad omale vastu rindu: meil ei ole midagi ühist provokaatoritega, meie oleme valmis ühes kommunistidega provokaatorite vastu võitlema! Valetate, ülemnüskurid.

Teil ei ole midagi ühist? Aga August Rei valitsus 1928/29. aastal? Kas August Rei valitsus likvideeris kaitsepolitsei ja provokatsiooni või süvendas provokatsioonimeetodite tarvitamist? Kummalt poolt räägivad tõsiasjad? Tõsiasjad räägivad sotsiaalprovokaatorite vastu!

Sotsiaalfaschist August Rei valitsus, mille üheks osaliseks oli niisugune „pahempoolne“ sotsiaalfaschist nagu Leopold Johanson, tõstis provokatsiooni organiseerimise uude kõrgemasse järku. Selle valitsuse päeval saadeti töölisteorganisatsioonidesse niisugused provokaatorid, nagu Nugis, Grimpel, Kaaver, Hist, Kirikal, Käär, Pesur, Martinson ja kümned teised, kes nüüd kommunistlike partei poolt paljastatud. Rei-Johansoniga valitsuse päeval anti kaitsepolitseile käsk: „Tarvitada vähem terrorit, rohkem provokatsiooni!“ Ja tegelikult näemegi, et kõige jõledam provokatsioon õitses just 1928/29. aastal — Rei-Johansoniga valitsuse päeval. Sel ajal levitas kodanline ja sotsiaalfaschistline ajakirjandus kõige jõhkramat valet ja provokatsiooni „saladuslikkudest keldritest“, kus kommunistid oma vastaste kallal veretõid korda saatvat, provokaatoritele tehti iga päev kodanlike ja sotsiaalfaschistlike ajakirjanduse poolt reklaami, näidati neid kui suuri kangelasi, kes igal pool liiguvad ja tegutsevad, kuid keda kaitsepolitsei sellepeale vaatamata kusagilt kätte ei saa, kuigi kodanlaste ja sotside lehed igapäev igast nende sammust teateid tõid. Rei ja Johanson töötasid täiesti käsikäes Mihkalaide, Nugiste, Pesurite, Käärde, Luikidega!

Ei, sotsiaalprovokaatorid ei saa ennast lahti ütelda kaheksakopikalistest provokaatoritest Mihkalaide, Nugistest, Käärdest, Martinsonidest, Grimpelitest, Histidest, Kirikalidest!

Rei-Johansoniga valitsus oli jõledama provokatsiooni organiseerimise valitsus Eestis! Kodanlike valitsustel tuleb tõesti sotsiaalfaschistidelt õppida.

Või arvavad sotsiaalfaschistid, et eesti töölised on ära unustanud Pätsi-Piiskari-Oinase valitsuse teod 1931/32. a.? Eksite, närukaelad! Ei, töölised ei unusta ära, et Pätsi-Piiskari-Oinase valitsuse päeval lasti provokaatorite abil maha sm. Potin Tartus! Ei, töölised ei unusta ära, et provokaatorite abil, keda Pätsi-Piiskari-Oinase valitsus töölisteorganisatsioonidesse poetas, katsuti maha lasta sm. Kivissoni! Ei, töölised ei unusta ära, et Pätsi-Piiskari-Oinase valitsus organiseeris provokaatorite abil sm. Lauristini vastu provokatsioonilise protsessi! Ei, töölised ei unusta ära, et Pätsi-Piiskari-Oinase valitsus organiseeris provokaatorite abil kommunistlike partei rüüstamist ja organiseeris „34 protsessi“! Ei, töölised ei unusta ära, et Roman Laes, Muuli, Terepson, Bristol, Veiss, komm. partei poolt paljastatud provokaatorid, olid Pätsi-Piiskari-Oinase valitsuse poolt enne viimase ametist lahkumist „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja poetatud! Sotsiaalfaschistid trükitvad Roman Laesi kohta komm. partei üleskutse ära ja kisendavad, et nendel ei ole selle provokaatoriga midagi ühist. Valetate, võllanõod! Piiskar ja Oinas — Pätsi valitsuse ministrid, võtsid osa nende provokaatorite väljavalmimisest ja „Pahempoolsete tööliste ja kehvikute“ nimekirja poetamisest! Roman Laes on sotsiaalfaschismi ideoloogia sünni-

tus! Roman Laesi paljastamine paljastab kogu kodanlist korda ja sotsiaalfaschiste-
eriti. Sellest ka sotsiaalfaschistide paanika ja närviline jälgede segamine!

Kommunistlise partei paljastuste ees on sotsiaalfaschistid tõesti märgade vareste
seisukorda sattunud. Iga tööline, iga tööraha pere liige saab aru, et kodanlusel ilma
sotsiaalfaschistide abita korda poleks läinud provokatsiooni organiseerida, et sotsiaal-
faschistid siin peasa etendavad. Kõik tõsiasiad tõendavad seda.

Selles seisukorras katsuvad „pahempoolsed“ kisakõrisid Reised, Astised, Mihkel
Martnaid, Aleksander Hellateid, Piiskareid, Oinaid, Johansoneid päästa. „Pahempoolne“
sotsiaalprovokaator Nigol Andreesen avaldab „Rahva Sõnas“ kirjutuse, milles ta rää-
gib, et „pahempoolne kehviklus“, pahempoolne tööliseliiikumine olla kommunistlise
partei paljastuste tõttu pankrotti jooksnud.

Mitte provokaatorid ja nende vaimlised isad — sotsiaalfaschistid, pole Andreeseni
sõnade järele kompartei paljastuste tagajärjel pankrotti jooksnud, vaid pahempoolne
revolutsiooniline liikumine. Purustada provokatsiooni abil seda liikumist, see oli
muidugi sotsiaalfaschistide eesmärk. Parempoolsed oportunistid EKP-st, kes pro-
vokatsiooni vastu ei võidelnud, aitasid tegelikult pahempoolse revolutsioonilise lii-
kumise lõhkumisele kaasa. Just selle oportunistilise poliitika tagajärjel läks kodan-
lusel ja sotsiaalfaschismil korda pahempoolsele revolutsioonilisele liikumisele tun-
tavat hoopi anda ja sotsiaalfaschistide mõju jaoks teed valmistada.

Kuid see oli võimalik ainult selle silmapilguni, kuni EKP oportunistid oma rida-
dest välja kihutas ja tõelist, kõrgel poliitilisel tasapinnal seisvat võitlust provokat-
siooni vastu algas. Sellest silmapilgust jooksis pankrotti see provokatsioon, mida sot-
siaalfaschistid ja kodanlus kaitsepolitsei abil olid organiseerinud. Pankrotti ei jooks-
nud mitte pahempoolne revolutsiooniline liikumine, vaid sotsiaalfaschismi provokat-
sioonipoliitika.

Võitluse puudumine provokatsiooni vastu, mille eest vastutavad parempoolsed
oportunistid, kõigutas meie partei autoriteeti töolistehulkade silmis. Otsustav võitlus
provokatsiooni vastu, mida partei peab pärast oportunistide kõrvaldamist, tõstab par-
tei autoriteeti kõige laiemates tööliste hulkades. **Provokatsiooni ideeliste juhtidena
on sotsiaalfaschistid saanud määratu hoo, meie partei on aga võitnud, kui
ainuke tõeline võitleja kodanluse pealetungimise ja provokatsiooni vastu.** Tartu
töölise aktiivi otsus, kes 95 häälega 11 vastu meie partei seisukoha Roman Laesi
kohta omaks võttis, on teiste tõsiasiade kõrval selle tõenduseks.

Sotsiaalfaschismi provokatsioonipoliitika on tõesti pankrotis. Need ajad on mõõda,
mil sotsiaalfaschistid niiviisi provokatsiooni organiseerida võisid, nagu viimastel aast-
tatel. Meie partei ja kogu töolisteklassi valvelolek on tõusnud ja enam ei saa karis-
tamata töötada ükski provokaator, keda kodanlus ja sotsiaalfaschistid tööliste orga-
nisatsioonidesse katsuvad poetada.

Sotsiaalfaschistidel on põhjust närvitsemiseks ja jälgede segamiseks. Subatovpoliit-
ika, mida parempoolsete oportunistide armust aeti legaalsetes organisatsioonides,
oli parajaks kaitseks sotsiaalfaschismile. Selle poliitika abil katsus sotsiaalfaschism
ära hoida oma mõju all olevate tööliste sattumist kommunismi mõju alla. Nüüd hak-
kab see pidur purunema. Meie partei loob subatovpoliitika puruks ja sotsiaalde-
mokraatlikud töölised satuvad jällegi otsekohe revolutsiooniliste olluste ja revol-
tsioonilise poliitikaga kokku. Ja see revolutsiooniline poliitika veendab sotsiaalde-
mokraatli töölisi, et see poliitika ainukene õige poliitika on.

Meie pöörame kõikide sotsiaaldemokraatlike tööliste poole. Meie kutsume teid
ühises väerinnas võitlema provokatsiooni vastu. Paljud sotsiaaldemokraatlikud tööli-
sed on juba selles küsimuses revolutsiooniliste töölistega koos läinud.

Kommunistid! Partei poolehoidjad! Revolutsioonilised töölised! Selgitage igal pool
sotsiaaldemokraatlikele töölistele, missugust osa etendavad sotsiaalfaschistlikud juhid
provokatsiooni organiseerimisel. Näidake neile, et sotsiaalfaschistlikud juhid on kõige
jõledamad töolisteklassi ridade lõhkujad ja õõnestajad. Näidake neile, et sotsiaal-
faschistlikud juhid on provokatsiooni ideelised isad! Tõmmake kõik sotsialistilise partei
mõju all olevad töölised ühisesse väerinda võitluseks kodanluse pealetungimise,
kasvava faschismi ja provokatsiooni vastu!

Maha provokatsiooni juhid ja ideoloogid — Martnad, Reid, Astid, Johansonid, Hel-
latid, Andreesenid, Kõstnerid!

Elagu revolutsiooniliste tööliste ühine väerind sotsiaaldemokraatlike töölistega!

August, 1932. a.

Teise viisaastaku põhiküsimusi

Ligi 15 aastat on möödunud Oktoobrirevolutsioonist, mis maailma jagas kahte põhimõtteliselt vastupidisesse ossa. Endise kapitalistliku ilmamajanduse asemele sai kaks vastupidist tüüpi majandust — kapitalistline ja sotsialistline. NSV Liit langes kapitalistilisest ilmast välja nii poliitiliselt kui majanduslikult, asudes iseseisvate ajaloos enneolematule sotsialistlike ühiskonna ehitamise teele proletariaadi diktatuuri kaudu, Marxi-Engelsi-Lenini õpetuse alusel.

Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäev langeb ühte esimese viisaastaku viimase, neljanda aastaga. Ta langeb ühte ka teise viisaastaku teostamisele üleminekuga. Ja just esimese viisaastaku teostamise hiigla edusammud on selleks aluseks, millele toetudes NSVL proletariaat, kolhoosnikud ja kogu töörahvas võib ette võtta teist viieaastakut.

Missugused on need esimese viisaastaku peavõidud? Selle kohta andis selge ja kindla vastuse ÜK(e)P ajalooline XVII konverents 1932. a. algul. Kõige tähtsam saavutus on see, et meie maal on juba loodud alus, mis võimaldab kogu meie rahvamajandust sotsialistlikuks ümber ehitada. Meie saame sellega omal jõul hakkama, sest meie oleme endile juba ehitanud sotsialistlike mehaniseeritud suurtööstuse. Teine samatähtis edusamm on see, et NSVL on laialipillatud väikepõllupidamise maast muutunud maailmas kõige suurema põllupidamise maaks kolhooside ja sovhoooside asutamise ja põllumajanduse kõige uuema masinatehnikaga varustamise teel (traktorid, kombainid, autod jne). Kõige sellega käis kaasas kulakluse kui klassi likvideerimine, mis peajoontes juba teostatud on; see kujutas endast kapitalismi juurte lõpulikku purustamist NSV Liidus. NSV Liit on lõpulikult, kindlalt ja tagasipõrkamatult sotsialistlike arengu teel.

See on mitte üksnes NSVL töörahva vaid kogu ilma proletariaadi ja kogu töörahva määratu võit. NSV Liidu sotsialismi ehitamise edusammud on kogu ilma töörahva revolutsioonilise võitluse edusammud, ning meie piiritaguste klassivendade võidud võitluses kapitalismi ikke purustamisel on ka meie võidud. Vene revolutsiooni küsimused on ka rahvusvahelise proletariaarse revolutsiooni põhiküsimusteks.

Eriti just praeguse kapitalistlike majanduse üleilmse kriisi tagaseinal paistavad NSV Liidu 15. aastase sotsialistlike ehitustöö saavutused üliselgelt silma. Ja siit teeb rahvusvaheline proletariaat, kogu töörahvas ikka selgemalt ja kindlamalt kaks põhijäreldust, esiteks — et proletariaat ühes töötava talurahvaga suudab omal jõul juhtida oma riiki ja ehitada sotsialistlik majandust, ilma et nad tarvidust tunneks kapitalistide, „peremeeste“ järgi (aga rääkisid ju kapitalistid ja nende kannupoisid, et töölistel ajud rakkus nagu käedki ja et nad niisuguse asjaga, nagu riigi juhtimine, hakkama ei saa! NSVL praktika näitab, et see vaid sihikindel kodanline laim on.) Teine järeldus, — kapitalistlike süsteem, võrreldes NSV Liidus oleva sotsialistlike süsteemiga, on töörahva jaoks vangikammer, kapitalistlike süsteem ei suuda enam majandust edasi arendada, vaid vastuoksa, takistab majanduse asenemist. Sellepärast, vaja jälgida Nõukogude Liidu eeskujule, kukutada sõjariistust jõul oma kodanlus ja maksma panna proletariaadi diktatuur NSVL eeskujul. See sügav arusaamine levib kogu ilma töölikklassis ikka enam, ja enam hoolimata sotsiaalfaschistide ja kodanluse meeletikkudest püüetest ja jõupingutustest seda igati takistada.

Ka meie vaenlased on nüüd juba hambaid kiristades sunnitud tunnistama, et pjätiletka, mida algul nimetati enamlaste bluffiks, jaburduseks, kõmuks, on väga ja vägagi reaalne asi ja teostatakse vankumata järjekindlusega. Siit kodanluse järjest suurenev viha ja verivaenu kasv N. Liidu vastu, konkreetne interventsiooni ettevalmistamine, sõjahädaohu enneolemata kasv.

Need hiiglavõidud esimese viisaastaku teostamisel olid võimalikud ainult sellepärast, et kogu seda tööd juhtis revolutsioonivõitlustes karastatud kommunistlike partei, kes kindlalt teostas leninlist partei pealiini (maa industrialiseerimist) oma enamlaste keskkomitee ja N. Liidu ning kogu ilma proletariaadi juhi sm. Stalini juhtimisel. See järjekindel partei pealiini teostamine sündis halastamatus klassivõitluses kapitalismi jäänustega, vihases võitluses kallakutega, eestkätt parempoolse kallakuga kui peahädaohuga praegusel ajal, kui ka „pahempoolse“ kallakuga. Partei löi puruks need mõlemad kallakud kui ka kontrevolutsioonilise trotskismi. Sellela

poleks võimalik olnud esimese viisaastaku teostamine ega teise viisaastaku teostamisele asumine.

Need on peamomendid selles hiiglavõitluse reas, millega NSVL proletariaat ja kogu töörahvas läheneb oma sotsialistlike isamaa 15. aastapäevale ja teisele viieaastakule.

*

Kõik teise viisaastaku probleemid koonduvad õieti kahe punkti ümber, nagu neid ära märkis XVII parteikonverents. Esiteks — „teise viisaastaku poliitiliseks põhiülesandeks on kapitalistlike olluste lõpulik likvideerimine ja klasside likvideerimine üldse, klassivaheid ja kurnamist tekitavate põhjuste täielik hävitamine ja kapitalismi jäänuste äravõtmine nii majanduses kui inimeste teadvuses, kogu maa töörahva muutmise teadlikkudeks ja aktiivseteks klassitu sotsialistlike ühiskonna ehitajateks.“ See tähendab, et teise viisaastaku kestel teostatakse NSV Liidus klassitu sotsialistlik ühiskond. Sarnast üleilmisajaloolist ülesannet võimaldas meid üles seada esimese viisaastaku teostamine, see, et meie selle viisaastaku jooksul valmis ehitasime sotsialistlike ühiskonna alusmüüri ja NSV Liidu muutsime agraarmaast industriaal-agraar maaks, see tähendab põllumajanduslikust maast maaks, kus rahvamajanduses ülekaalus on juba suurtööstus. Kapitalistlike olluste likvideerimine NSV Liidus teostub eeskätt põllumajanduse lausakollektiviseerimise alusel, kulakluse kui klassi likvideerimise kaudu. Teises viisaastakus saavutame NSVL põllumajanduse lõpuliku, täielise kollektiviseerimise ja ühes sellega ka kulakluse kui klassi täielise likvideerimise. Kõigist kapitalistlikest ollustest NSV Liidus moodustas ja moodustab praegusel silmapilgul kulaklus määratu enamuse, sellepärast on just kulakluse kui klassi likvideerimisel, kapitalistlike olluste lõpulik hävitamisel, nii hiiglasuur tähtsus.

Siin tekib küsimus: kui meie teises viisaastakus likvideerime klassid üldse, kas ei lõpe siis teises viisaastakus klassivõitlus, kas ei muutu proletaarne riik „ülearu-seks“, kas pole siis „ülearu“ ka proletariaadi partei, kommunistlik partei?

Kahtlemata saab klassivõitlus kestma ka teises viisaastakus, mõnel ajal ja mõnel kohal sotsialistlike ehitustöö käigus isegi teravnedes. Kõigepealt, klasside likvideerimine iseenesest on vihasema klassivõitluse akt, klasside likvideerimine ei toimu tasahilju, iseenesest. Likvideeritaval kulaklusel, kui klassil, jäävad ju ka veel peale ta likvideerimist (s. t. endistel kulakutel) tükiks ajaks alale ta endisest, kapitalistlikest minevikust päritud vaated ja teguviisid, mis end aegajalt kahtlemata avaldama saavad. Neid on vaja maha suruda. Tähendab, jääb klassivõitlus, on vaja proletaarne riik, proletariaadi diktatuur, on vaja proletariaadi enamline partei, kes seda diktatuuri juhib.

Kuid see on ainult üks osa küsimusest. See kümnetesse miljonitesse ulatav kolhoosnikkude hulk, kes alles hiljuti laialipillatud väiketaludes elas oma tibatillu-kest majandust pidades, ei muutu ju ka kolhoosi astudes üle õõ sotsialistiks, kommunistiks. Tallegi jäävad veel tükiks ajaks külge väikeomaniku vaated. Neid kümneid miljoneid kolhoosnikke on vaja ümber kasvatada „teadlikkudeks ja aktiivseteks klassitu sotsialistlike ühiskonna ehitajateks.“ See kõik ei lähe mõistagi ise-vooluga, iseendast. Siin on eriti tähtis proletariaadi juhtiv osa, selle juhtiva osa kõvendamine. See ümberkasvatamine toimub samuti ägedas klassivõitluses.

Ning edasi ei tohi unustada ka seda, et NSV Liidul teises viisaastakus tuleb elada ja tegutseda kapitalistlikes ümbritsuses. See on ka väga tähtis asjaolu, mida ei saa unustada, rääkides klassivõitluse arenemisest teises viisaastakus.

Nagu juba nende paari kolme asjaolu loetlemisega näeme, ei saa mingit juttu olla sellest, et teises viisaastakus NSV Liidus klassivõitlus vaibuks ja proletariaadi diktatuuri nõrgendada võiks. Vastuoks, teise viisaastaku poliitiliste ja majanduslike ülesannete teostamine nõuab proletariaadi diktatuuri *kõvendamist*.

Teine peapunkt, mille ümber koonduvad teise viisaastaku küsimused, on see, et „teise viisaastaku tähtsamaks ja otsustavaks majanduslikeks ülesandeks on kogu rahvamajanduse ümberhitamise lõpulevitamine, kõikidele rahvamajanduse harudele kõige uuema tehnilise aluse loomine“ (XVII parteikonverentsi otsusest). Nii peame teise viisaastaku kestel kogu meie tööstuse, põllumajanduse, transpordi jne täielikult üle viima kõige uuema ja täiuslikuma sotsialistlike tehnika alusele. Seda oleme teinud ja teeme seni eeskätt metallurgia ja masinaehituse tööstuse aladel, kus oleme ehitanud terve rea uusi ettevõtteid, mis oma tehnika poolst kapitalist-

liste maade kõige kõrgemast tehnikast põrmugi maha ei jää, vaid isegi selle üle töövad (näit., Stalingradi traktoritehas, Nishni-Novgorodi autovabrik, Magnitostroi, „Kalibr“ j. t.). Suurel määral oleme mehaniseerinud juba ka meie sotsialistlist põllumajandust.

Selles tehnilises ümberehitamises mängib peosa nõukogude masinaehituse tööstus. Meie masinaehituse tööstuse arendamise küsimus on väga lähedalt seotud N. Liidu majanduslise iseseisvuse küsimusega, ta olenematuslega kapitalistlistest maadest. 1932. aastal valmistab N. Liidu masinaehituse tööstus saadusi 6,8 miljardi rubla eest, sellest põllutöömasinaid 940 miljoni rubla eest. Traktoreid valmistatakse 82.000 tk., autosid — 73.000 tk., kombaine — 32.000 tk., vedureid — 1300 tk. jne. Teise viisaastaku jooksul peab aga nõukogude masinaehituse tööstuse toodang 1932. aastaga võrreldes kasvama 3—3½ korda, s. o. andma 1938. aastaks 20—24 miljardi rubla väärtuseni aastas. Teises viisaastas peame jõudma niikaugele, et kogu meie rahvamajanduse tarbed kõikidel aladel võime rahuldada omal maal valmistatud kõige täiuslikkumade masinatega.

Teiseks tähtsaks teguriks meie rahvamajanduse tehnilises ümberehitamises on kõige täiuslisema energaetilise baasi loomine sellele rahvamajandusele. Tähtsamaks jõuallikaks meie rahvamajandusele lähemas tulevikus saab elekter. 1932. a. toodame 17 miljardi kvt tundi elektrienergiat, 1937. aastal aga peame XVII parteikonverentsi otsusel tootma mitte vähem kui 100 miljardi kvt tundi. Elektrienergia saamiseks kasutame eeskätt ära meie hiiglasuured veejõu tagavarad. Üks seesugusest suurematest elektrijaamadest, mida teises viisaastakus üles ehitame on Kamõschini juures Volgale ehitatav jaam, mis 4 korda suurem saab kui Dnjeprostroi! Mitte vähema tähtsusega pole ka kivisöe tarvitamine jõuallikana. 1932. a. toodame kivisütt 90 mln. tonni, 1937. aastal — mitte vähem kui 250 mln. tonni. Naftatoodang 1932. aastal on meil 27 mln. tonni, 1937. a. — mitte vähem kui 70—80 mln. tonni. Need arvud räägivad küllalt selget keelt sellest, missuguse määratu ulatuse võtab teises viisaastakus N. Liidu rahvamajanduse energia-varustus.

Mustmetallide tootmine peab 1937. a. ulatama 22 mln. tonnini (1932. a. — 9,5 mln. tonni), kusjuures erilist rõhku pannakse masinaehituse tööstuse varustamisele kõrgeväärtusliste terasesortidega.

Raudtee transpordi jälilise rekonstrueerimisega (isehaakijate tarvitusele võtmine, elektrifitseerimine jne, jne) ühelajal ehitatakse 25—30.000 klm. uusi raudteid, erilist tähelepanu juhtides raudteede ehitamisele majandusliselt mahajäänud ääremaalidel.

Tarbeainete ja toiduainete tööstuse arenemine peab teises viisaastakus kindlustama selle, et iga inimese tarvitus kolmekordseks kasvab võrreldes praegusega.

Need on tähtsamad tähised tööstuse arenemisest teises viisaastakus.

Põllumajanduse alal teises viisaastakus on vaja eeskätt rõhutada seda, et 1937. a. juba masina-traktorijaamad harivad kõik kolhooside maad (aga selleks ajaks on kogu N. Liidu töötav talurahvas kollektiviseeritud) ja teostavad peajoontes põllumajanduslise tootmise mehaniseerimise. See tähendab seda, et põllumajandusline töö muutub industriaaltöö üheks osaks, et inimese käte ja turjajõu asemel teeb masin põllumehe töö. See on otsustav hoop „külaelu idiotismile“ ja hiiglasamm edasi küla ja linna vahe kaotamise teel.

Üheks põllumajanduslise tootmise peaküsimuseks teises viisaastakus on loomakasvatuse küsimus. Meie peame teises viisaastakus samuti lahendama liha ja rasvaainete küsimuse, nagu meie esimeses viisaastakus lahendasime teravilja ja leiva küsimuse. Kuid ka teravilja alal pole meil veel kõik tehtud, mis vaja teha. Siin seisab teises viisaastakus eeskätt ees viljasaagi tõstmise küsimus, võitlus põuaga ja vilja kaotaminekuga lõikuse ja peksu ajal ning muul viisil. Kõige selle juures peab põllumajanduslise tootmise alal tähelepanu keskkohtaks olema kolhooside organisatsiooniline ja majandusline kindlustamine nende artellivormis, mis aastatepikkune ajajärk saab olema, ning kolhoosnikkude hulkade sotsialistiline ümberkasvatamine, millest jutt oli ülal.

Kolhooside organisatsioonilise ja majanduslise kindlustamise peaküsimuseks on kolhoosi kaubanduse arendamine. Kolhoosid toovad oma saadused (peale vähendatud riikliste põllumajandussaaduste kokkuostu plaanide täitmist õigel ajal) ilma vahelfkauplejateta turule ja müüvad neid seal turul väljakujunevate hindadega. See annab kolhoosidele head sissetulekut, mis neid võimaldab oma tootmist laiendada ja rohkem saadusi turule toimetada. See kõik on aga ülitähtis linnatöölise

toiduainetega varustamise alal ja toob kaasa toiduainete turuhindade tuntava alanemise. Kolhoosi kaubanduse arendamine on üks osa üldisest nõukogude kaubanduse arendamisest, millela võimata on tööliste ja kolhoosnikkude varustamist tarbe- ja toiduainetega parandada praegusel ajal. Kui kapitalistlike maade leheneegrid, seal hulgas ka eesti kodanlike lehtede omad, kolhoosi kaubanduse kohta räägivad, et see olla mingi „neo-nep“, järelandmine erakapitalile jne, siis on see sihilik töörahvale puru silmaajamine ja N. Liidu mustamine, ja teiseks — kodanlane oma kodanlike mõtteviisi ja arusaamisega ei suuda ju mõista meie sotsialistlike ehitustöö dialektilist protsessi ja selle näilisi vastuoksusi. Kui kodanlike ajalehed kolhoosi kaubanduse kõrvu seavad uue majanduspoliitika maksmapanekuga 1921 aastal, siis näitab see nende sulerüütlike naeruväärt saamatust sotsialistlike ehitustöö nähtuste hindamisel. 1921. aastal olime just pääsenud aastatepikkusest ilma- ja kodu-sõjast, tööstus oli purustatud, põllumajandus samuti langenud, transport lagunenud jne. Oli nälj, külm. Sotsialistlike sektor rahvamajanduses oli vähemuses. Ülekaalus oli laialipillatud väikevalmistus, eeskätt põllumajanduses. Ja kui selle olukorraga kõrvu seada esimese viisaastaku teostamise saavutusi („5 a. plaan 4 a.“), milledest ülal lühidalt jutt oli, siis näeme, et olukord põhjalikult muutunud on ja et proletaarse riigi käes kõik tarvilised vahendid on selleks, et kolhoosi kaubanduse peale oma reguleerivat mõju avaldada. Rääkida mingist „kapitalismi ketiotsast lahtilaskmisest“ on alatu vale ja laim N. Liidu kohta.

Nõukogu kaubandus valmistab praegusel momendil ette pinda selleks, et praegust sunnitud kaupade normeerimist ära kaotada ja üle minna täiesti kogu töörahva varustamisele nõukogu kaubanduse abil.

Arusaadav, et kogu N. Liidu rahvamajanduse tehnilise rekonstruktsiooni (ümberehituse) teostamine, kõige uuema tehnika tarvitusele võtmine nõuab kõigilt neilt, kes selle tehnikaga kokku puutuvad, ta täielist tundmist. Sellepärast omandab teises viieaastaplaanis erilisel suure tähtsuse sm. Stalini poolt ülesseatud hüüdsõna: „enamlased peavad valdama tehnika“. Kõige kõrgemast sotsialistlikest tehnikast on siis vähe kasu, kui meie teda tarviliselt kasutada ei oska. Muidugi, see tehnika valdamise hüüdsõna pole maksev mitte ainult üksi puhttehnilistel aladel, vaid ta on maksev kõikidel sotsialismi ehitamise aladel, ta maksab iga aktiivse sotsialismi ehitaja kohta sel alal, mil ta töötab. Meie peame igaüks oma alal täieliselt valdama oma töö ja tegevuse tehnika selleks, et teostada teist viieaastaplaani.

Teine viisaastak nõuab senisest veel otsustavamalt sm. Stalini kuue ajaloolise võidutingimuse teostamist. Esiteks, vabrikute ja tehaste varustamine tööjõuga, kolhoosidega tehtavate lepingute alusel; teiseks, tööliste (ja üldse töödtegitajale) tasumaksimise võrduse kaotamine ja palgamaksimine igaühlele ta tehtud töö headuse ja hulga järgi; kolmandaks, tööjõu organiseerimine vabrikus, tehases, kolhoosis jne nii, et töövõljalikus alatas kasvaks ja et ei oleks vastutamatus töös; neljandaks, sotsialistlike ehitustöö määratu ulatus ja ülesanded nõuavad, et meie looksime tööliklassi enda liikmetest endile tootmis-tehnilise intelligentsi, omad kõrgesti kvalifitseeritud insenerid, tehnikud jne; viiendaks, samal ajal kui loome iseoma intelligentsi, ei tohi meie kõrvale tõugata ka neid kodanlike ja vanu eriteadlasi, kes nõukogudevõimu poole hoides oma jõu ja oskuse ausalt sotsialismi ehitamisele rakendavad; kuuendaks, kogu meie rahvamajanduses on vaja kõige järjekindlamalt teostada isetasuvuse põhimõtet, et iga ettevõtte omal jõul oma majandusbilansi raamidest töötaks ja huvitatud oleks (ka aineliselt) oma töö tulemustest. Need on lühidalt sm. Stalini kuus tingimust, millede alusel praegu ikka enam ja enam edukalt tööd ja tegevust korraldatakse kogu sotsialistlike ehitustöö väerinnal N. Liidus ja mis kindlustavad meie töö edu.

Need on teise viieaastaplaani põhiküsimused *).

* *) Siinkohal pean tarvilikuks märkida, et minu artiklikeses „Sotsialismi võidukäik“, mis ilmus „Klassivõitlus“ nr. 139—140 leidub suuri puudusi, mis lugejat poliitilistele eksijäreldustele võivad viia ja kahju tuua. Tähtsamad neist puudustest on: puudub sotsialistlike ehitustöö lähemate aastate perspektiiv (mida, mõistagi, ei õigusta ka see, et art. oli kirjutatud enne XVII parteikonverentsi teeside ilmunist), mis kirjutisele annab eeskätt passiivse kirjelduse iseloomu ja tarvilisel määral ei organiseeri proletariaati kõvendama võitlust klassitu sotsialistlike ühiskonna eest N. Liidus teises viisaastakus. Puudulikult on käsitatud enamlike partei juhtivat osa sotsialistlikes ehitustöös ning sm. Stalini 6 tingimuse tähtsust selles ehitustöös.

Nende teostamiseks on tarvilik enamlise partei lakkamata võitlus kahel väerinnal. Eestkätt on vaja võidelda parempoolse kallaku vastu (kui peahädaohu vastu praegusel ajal), sest meie pole kindlustatud selle eest, et sotsialistilise ehitustöö ühel ehk teisel väerinna osal olevate ja vast tekkivate kasvu raskuste puhul ning väikekodanlike olluste survele see kallak uuesti pead ei püüa tõsta ning proletariaati ta ainsalt õigelt, leninliselt teelt kõrvale, oportunisti rappa kiskuda. Samuti on vaja võidelda ka „pahempoolse“ hädaohu vastu, sest sotsialismi ehitustöö hiiglasaavutused võivad mõnel nõrgemal „edust peapöörituse“ tuua. Halastamata võitlus kahel väerinnal ja kontrevolutsioonilise trotskismi vastu, samuti ka leplikkuse vastu nende vaadete suhtes on teise viisaastaku eduka teostamise eelduseks.

Kümnemiljoniliste tööliklassi ja kolhoosnikkude hulkade aktiivne osavõtt sotsialismi ehitamisest enamlise partei juhtimisel kindlustab teise viisaastaku teostamise, kindlustab nende põhiprobleemide teostamise, millest ülal jutt oli; see kõik aga tõstab N. Liidu teise viisaastaku majanduslise arenemise tasapinna poolest Euroopas esikohale. Meist ette jääb siis veel ainult P. A. Ü.

Teise viisaastaku teostamine aga kindlustab äraarvamatult rahvusvahelise proletarise revolutsiooni võitu, ta võitluse seisukohti. Juba 1925. aastal kirjutas sm. Stalin nende küsimuste kohta järgmist:

„Pole kahtlust selles, et meie mai sotsialistilise ehitustöö edu, seda enam aga sotsialismi võit ja klasside hävitamine on niisugused üleilmlis-ajaloolise tähtsusega faktid, mis ei või väljakutsumata jätta kapitalistlike maade tööliste võimast tungi sotsialismile, mis ei või väljakutsumata jätta revolutsiooniplahvatusi teistel maadel.“ („Ob oppositsii“.)

Praegu läheneme meie teisele revolutsioonide ja sõdade ajajärgule. Seisame lähemal kui kunagi varem peale 1917.—23. aastaid uutele revolutsiooniplahvatustele, kuid samal ajal lähemal kui kunagi varem imperialistilisele sõjale, interventsoonile N. Liidu vastu. Sellepärast on kogu rahvusvahelise proletariaadi ja kogu töörahva (ka Eestis) ülesanne kogu jõuga **aktiivselt, tegelikult** kaitsta N. Liitu interventsoonilise hädaohu vastu, kogu jõuga võidelda selle eest, et N. Liit saaks takistamata asuda teise viisaastapl. teostamisele ja teostada teist viisaastapl. sama edukalt, ja veelgi edukamalt kui esimest viisaastaplaani. See aga kindlustab proletarise revolutsiooni võidu, töörahva vabastamise kapitalismi ikkest kogu ilmas. N. K.

Kirjandusest

H. Põõgelmann: Klassivõitluse ajalugu. Lühike kokkuvõte. „Külvaja“ kirjastus, Leningrad, 1928. 175 lhk.

(Enesearvustamise korras.)

Käesolev raamat on kirjutatud haridusekomissariaadi kava ja juhtnõõride järele. Käsikiri oli valmis 1927. a. kevadeks, jõudis aga trüki alles aasta hiljem, ja sellepärast oli võimalik lõpul veel mõnda hilisemat küsimust puudutada, kuigi ainult mõõdamannes. Algastmena oma alal pidi raamat — harkomil juhtnõõride nõudeid — võimalikult lihtsas väljenduses ilmuma. Samuti olid kitsaks määratud ulatuslised raamid: kogu Venemaa töolisteliikumine kuni imperialistilise ilmasõjani, näiteks, on 28 leheküljele mahutatud! Arusaadav, et seesugustes tingimustes käsitamisel lihtsustamise nõue enam kui kergesti labastamiseks võib muutuda, mida raamatus ka tõesti leidub. Siis algab raamatu puuduste ja vigade esimene sari.

Milles need seisavad? Esiteks selles, et rida küsimusi, mille tähtsust eriti viimastel aastatel ja koguni viimasel aastal, sm. Stalini tuntud kirjast (partei ajaloo võltsimise asjus) alates, on alla kriipsutatud, sedavõrd mõõdamannes on puudutatud, et nad arusaamise tumedaks jätavad või koguni vale arusaamisele viivad. Teiseks on sündmusi ja küsimusi jutustades puudulikuks jäänud, tihtilugu hoopis kaduma läinud täpsus, mida eriti vaja on põhimõtetlike seisukohtade väljendamisel, nagu seda olid vahekorrad võitluses enamlaste ja vähemlaste vahel, mitmesuguste voolude ja kallakute esinemised jm. Kolmandaks puuduvad — esimeses osas, täielikult, ja see on siin muidugi tingitud ruumikitsusest — tsitaadid, väljavõtted algallikatest, milline puudus loomulikult tuntavaks puuduseks on raamatule üldse.

Teise rea puudusi põhjustab sündmuste ja küsimuste pealiskaudne, mitte lõpuni läbimõeldud või koguni valesti arusaadud hindamine, mis järjekindlas jälgimises paratamatalt välja viib ühele või teisele kallakule, kõrvalekaldumisele õigest enamlastisest, leninistlisest joonest, s. o. parteiajaloo võltsimisele, mille vastu meie kõikide kohus on kõige jõuga võidelda.

Eelmist silmas pidades on arusaadav, et iseäranis puudulik ja vigane on tööliste liikumise vanema ajajärgu käsitus. Siin leidub terve rida küsimusi, millest kas ainult riivates üle on mindud, mis neist vale ettekujutuse võib anda, või mille puudulik käsitamine ehk koguni nimetamata jätmine eriti käesoleval ajal, kus nende küsimuste tähtsus seotud on rea käesoleva aja võitluseküsimustega, raamatu tarvitamiseks kõlbmatuks teeb.

Siin on kõige pealt nimetada enamlaste arenemise käiku, mis täitsa tumedaks on jäänud, eriti neil, nimetatud ajajärkudel. Ei ole selgust vahekorradest „Töö vabastamise grupi“ ja Venemaa Sots. Dem. Töölisterpartei vahel, samuti pole teravalt eraldatud partei esimene ja teine kongress, ega alla kriipsutatud teise kongressi eriline tähtsus Venemaa klassivõitluse ajaloos, kuigi nimetatatud on lahkumineku, mis viisid kahe voolu tekkimisele ja enamlaste võitlusejoone erinemisele. Võitlusest kahel väerinnal, sellest enamlaste põhi-arenemise teest, on otsekoheselt juttu ainult ökonomismi ja es-eride vastu võitlemisel (sajandi algul), kuna hiljem vähemuses mehaaniliselt ökonomismi asemele nihkub, ilma et kahekülgsel võitluseväerinda oleks täpsustatud; ometi on siin vahekorrad muutunud. Üige lühidalt (kuigi mitmel ja mitmel korral) ja pealiskaudselt on juttu võitlusest enamlaste ja vähemlaste vahel pärast poole, kuni imperialistlike sõjani, eriti reaktiooni-aastatel, mis jällegi enamlaste osa ja tähtsust töölisterpartei võitluse juhtimises ei lase selgesti välja paista. Mida siin aga eriti suureks puuduseks tuleb lugeda, on Trotski „permanentse teooria“ arvustuse puudus sel ajajärgul (sellest on juttu alles hiljem), mille tagajärjel lõpuni ei ole välja arendatud Lenini revolutsiooni-vaated 1905. a. revolutsioonis, (kodanlik-dem., revolutsiooni ümberkasvamine proletariseks), vaid ainult seda on alla kriipsutatud, milles lahku läksid enamlaste ja vähemlaste vaated selle revolutsiooni väljavaadete ja ta kandvate jõudude kohta. Samuti on ainult pealiskaudselt — mis vildakutele järeldustele võib viia — puudutatud Trotski seisukohta Praaga konverentsi puhul, Trotskismi kui keskvoolu vastu võitlemine jääb selkombel üldse varjule, ja kui sellest hiljem on juttu, siis ei suuda see siiski anda õiget ettekujutust trotskismi vastu võitlemise ulatusest ja tähtsusest enamlaste arenemisel.

Seda enamlaste tähtsuse allakriipsutamist ja enamlaste seisukohtade esiletoomist tumestab veel üks redaktsiooniline viga: on tarvitatud V.S.-D.T.P. nimetust harilikult enamlaste tähendamiseks, kuna seal, kus vähemlastest jutt, neid otsekohe selle nimega; s.o. vähemlasteks, on nimetatudki. Kuna aga vormiliselt oli üks „ühine“ VSDTP, siis võib seesugune ebamäärasus nimetamisel muidugi raskeid arusaamatusi tuua. Näiteks kõneldakse ilmasõja lahtipuhkemise järel VSDTP keskkomitee väljaantud manifestist, mis teatavasti enamlaste partei manifest oli; ja kuigi manifestis vähemlaste seisukoha vastu vaieldakse, võib enamlaste nimetamise puudus siiski arusaamatusi tuua ja mingisuguse ühise VSDTP ettekujutuse luua. Ja kui see nimetuste ebamäärasus vaevalt segadusi toob lugejal, kes partei ajalooga tuttav, siis võib see ometi vägagi segav olla ja valearusaamisele viia algajaid lugejaid, kellele raamat otse on kirjutatud. Iseäranis käib see ajajärgu kohta, mil enamlaste parteis organisatsiooniliselt veel lahutatud ei olnud, s.o. kuni Praaga konverentsini.

Eriti märkida tuleb veel üht rasket puudust sellest ajajärgust, mis selles seisab, et revolutsiooniline võitlus Venemaal kuigi üleilmse liikumise raamidesse on pandud, siiski ainult vormiliselt sellega sidemes seisab, sisulikult aga ise omaette areneb ja eriti enamlaste sellega ainult kaudselt, majanduslike arenemise kaudu, kokku puutub, aga mitte oma ideelises võitluses. Sellest võib järeldada, nagu oleks enamlaste sisemine vene elu nähtus olnud, ainult majanduslike aluspinna kaudu muu ilmaga seotud; nagu oleks leninism, nagu oleks Lenin oma tegevuses ainult Venemaa töölisterpartei liikumisega, Venemaa vähemlaste ja kodanlaste vaadete vastu võitlemisega piirdunud, vähemalt kuni ilmasõjani, mis muidugi mitte õige ei ole, aga millist vaadet leninismi võltsimiseks, leninismi vastu võitlemiseks kasutatakse. Ja kui võrd raamat vastupidist materjali ei anna, aitab ta kaudselt kaasa leninismi vastas-

tele. Et Lääne-Euroopa sots.-dem. arengut arvustavalt käsitatakse, see ei täida auku, mis eespool nimetatud puudus enamluse arengusse ja võitlusesse jätab.

Oktoobrirevolutsiooni juurde jõudes leiame samuti rea vigu ja vildakusi. Nii on oktoobri-hüüdsõnades väga nõrgalt märgitud kehvatalurahva osa, mis arvamisele võib viia, nagu oleks Lenin proletariaadiga üksi kodanluse võimu kukutama tahtnud minna. Küll on talurahva osa ja tähtsust oktoobrivõitluste käigus alla kriipsutatud, kuid see on juba ise küsimus, kui hüüdsõnad, mis Lenin üles seadis peale juulipäevade. Neist hüüdsõnadest on teravasti allakriipsutatud ainult proletariaadi osa, mis muidugi õige on, kuid teise poole — kehvatalurahva toetuse — kinnimätsimisega on antud vale ettekujutus tõudude tõelisest vahekorrast ja nende hinnangust

neil aastatel partels sisemist võitlust olnudki, või ainult üksikutele silmapilkudel esile puhkenud. Mis muidugi enamlaste partei ajaloo võltsimine on, ja igasugustele vasijatele võimaluse annab enamlaste osa ja tähtsust neil aastatel maha salata, kogu ni tõendustega esineda, nagu poleks Eestimaa töölisevõitluse keskkohas, Tallinas, 1905. a. enamlaste parteid olnudki! Ainult möödaminnes, üleliiga lühidalt on ka mõned teised ajajärgud klassivõitluse väerinnalt Eestis käsitatud, nii näit. Eesti Tööraha Kommuuna ajajärk, mis klassisõjast 1918.—1919. a.a. paratamata vildaku arusaamise annab. Samuti ei saa isegi käesoleva ulatuse raamides kuidagi rahuldavaks pidada kirjeldust Nõukogudevõimu esimesest ajajärgust Eestis. Just enamlaste osa ühel kui teisel nõukogude ajajärgul näeme liiga nõrgal kujul, eriti nõrgas valguses E.T.K. ajajärgul.

Peale kõigi loetletud puuduste ja vigade, mis üksikutele juhtumistele objektiivselt välja viivad kallakutele — peamiselt parempoolsele kallakule, kuid kohati ka trotskismi paljastamiseks ja tema vastu võitlemiseks tarvilikku materjali ei anna, seega siin väerinna avastavad nende klassivaenlaste vastu, peale kõigi nende ja rea üksikasjaliste vigade, mida siin pole puudutatud, tuleb veel ühte üldist puudust raamatusele esile tuua, s.o. ta kokkuseade printsiipi: see eraldab parteiküsimused üldisest poliitilisest arengust välja. See annab küll ülevaate parteielust üheskoos, kuid eraldab partei üldisest võitlusest hulkade seas ja hulkade eesotsas. See annab parteiküsimuste ja eriti enamlaste võitluse iseloomustamisele mehaanilise mulje, akademismi maigu. Meil kaob siin ära enamlaste võitluses hulkade seas ja hulkade pärast, ja sellega osalt ongi seletatav see enamlaste osa tähtsuse varjule jäämine, liig nõrk allakriipsutamine üksikutele — eriti vanematel — ajajärgudel, millise puuduse peale eespool tähendasin.

Kõike eespool öeldut silmas pidades on arusaadav, et käesolev raamat ei suuda ega või klassivõitluse õperaamatu ülesannet täita. Nüüd eriti, kus meie, peale sm. Stalini kirja, oleme sootuks kõrgemad nõuded üles seadnud enamlaste partei ajaloo käsitamiseks, kus meie oleme lubanud võeldada ja peame võitlema mitte ükski kallakute vastu ja väärdõpetuste vastu, mida sihilikult püütakse enamlaste partei ajaloo ridade vahele poetada; et seda võltsida, vaid ka kõigi nende puuduste ja vigade vastu, mis autorite eksitustest ja nõrkustest on tekkinud, kuid objektiivselt siiski võivad kallaklasele arusaamisele viia või lugejat ei relvasta kallakute ja võltsimiste ning vassimiste vastu võitlemiseks, — nüüd eriti on meie kohus kõike puudulikku kõrvaldada ja paremaga, õige leninistliku ajaloo asendada. See nõudmine on paratamatu ka käesoleva raamatu kohta. Käesoleva raamatu asemele on vaja hoopis uus kirjutada, kusjuures Eestimaa tööliselikumise kohta käiv osa tuleb välja eraldada omaette tööks. Meil on nüüd küllalt juba materjali, osaliselt läbitöötatudki materjali, et sellise töö ette võib võtta — vaja on teda hädapärast. Enamlaste partei ajalugu Eestis nõuab samuti leninistlikku valgustamist. Oleme küllalt juba kaua teda vajada lubanud — sellele mädale liberalismile peame ise lõpu tegema.

1./VIII/32.

H. Pöogelmann.

Eestimaa kommunistliku partei keskkomitee poliitbüroole

Teatan, et tunnistan poliitbüroo otsuse minu teadaande (ilmus „Klassivõitluses“ nr. 7) kohta õigeaks, sest minu ligi aastane vaikimine oma oportunistlikest vigadest andis põhjust arvata, et mina omi vigu salgan ja et minul mingi eriliin on, mis kooskõlas pole Kominterni poliitsekretariaadi ja ka veebruaripleenumi (1931. a.) otsustega.

Samuti loen õigeaks, et mina omas teadaandes omi vigu objektiivsete põhjustega pehmendada püüdsin. Minu kõrvalolek Eestimaa tööliisklassi tegelikust võitlusest ei või mingiks vabanduseks olla minu poolt tehtud oportunistlikele vigadele, mis tegin kõige rohkem just sel ajal, kui mul endal võimalus oli kõige lähemalt eesti tööliisklassiga kohapeal tutvuneda.

Minu vigade põhjuseks oli kõigepealt olukorra mitteõige ja täiesti vale hindamine minu poolt ja K. K. juuniplenumi (1929. a.) mitteõigete seadete teostamise jätkamine. See minu vale hinnang seisis selles, et töölisklass on valge terrori, tööstuse lagunemise ja tööpuuduse tagajärjel nõrgenenud ning kodanlus tugevnenud. Analüüeerides Eestimaal sündinud muutusi, tegin järelduse, nagu oleks partei nõrkuse ja töölisklassi revolutsioonilise võitluse puudumise põhjuseks terror, töölisklassi deklasseerumine, selle arvuline nõrkus ja töölisklassi oportunist, aga mitte meie partei kohapealsete organisatsioonide oportunistiline praktika, mis mitu aastat kestis.

Sellest minu oportunistlikust hinnangust järgnes see, et ma tegelikult vahet ei teinud ETP ja pahempoolsete ametiühisuste paendliste juhtide ja sinna koondatud pahemale poole nihkuvate tööliste hulkade vahel, keda nende juhatused sotslisesse sõiduvette vedasid. Selle asemel, et hulkade ees avalikult paljastada paendliste ja kahtlaste ETP ja pahempoolsete ametiühisuste juhte, et üle juhtide peade töölist võitluseks organiseerida paendluse ja provokatsiooniga, astusin ma nende organisatsioonide paendliste juhtidega ühendusesse ja hakkasin kombinatsioonide looma teiste samasuguste paendlaste vastu, ning nendega üheskoos omavalitsuste valimishoogtööd korraldama. See minu oportunistiline kombinatsioonide poliitika ei olnud tegelikult mingi enamline võitlus oportunisti ega provokatsiooni kui süsteemi vastu, vaid võimaldas kaitsepolitseile meie ridadesse edasi tungida ja provokatsiooni arendada. Minu selleaegne Eestimaal olukorra hindamine, kombinatsioonide poliitika ETP ja pahempoolsete ametiühisuste oportunistlike juhtidega, ja nokitsemine võitluses provokatsiooni vastu, sünnitasid selle, sisuliselt oportunistlike poliitilise liini, mida ma tegelikult omas töös teostas.

Teatan P. büroole, et tunnistan EKP KK veebruariplenumi otsused ja praeguse Poliitbüroo poliitilise liini õigeks, ning kohustan end võitlema partei liini teostamise eest kahel väerinnal, parempoolse oportunisti kui peahädaohu vastu praegusel silmapilgul, ning pahempoolsete partei liini moonutuste vastu.

Kommunistlike tervitusega *M.*

EKP Keskkomitee Poliitbüroo otsus sm. M. teadaande kohta:

Lugeda sm. M. käesolev teadaanne rahuloldavaks.

Agitaatori lehekülg

Kolm aastat kapitalistlike majanduse kriisi

(Kommunistlike Akadeemia ilmamajanduse ja ilmapoliitika instituudi konjunktuuriõsakonna kokkuvõtte)

	1929. a. kõrgem punkt	1931. aasta juunis	1932. aasta mais	1932. aasta juunis	Muutmise % 1932. a. juunis võrreldes 1929. aasta kõrgema punktiga + rohkem, — vähem
Tööpuudus.					
Inglismaa (töötute hulk kindlustatud tööliste hulgas, tuh.)	1164 ¹⁾	2707	2822	2832 ²⁾	+ 143,3
Saksamaa (registreeritud töötuid, tuhandetes)	1252 ¹⁾	3954	5583	5569	+ 344,8
P.-A. Ühisriigid (Teotsemise indeks 1923—25 = 100)	juuni 105	77 ³⁾	64 ⁴⁾	61 ³⁾	— 41,9
Tööpalk.					
P.-A. Ühisriigid. Väljamakstud palga üldsumma indeks 1923—1925 = 100	sept. 112	72 ²⁾	49 ⁴⁾	46 ³⁾	— 58,9
Saksamaa. Tööstustöölise keskmise nädalapalga indeks 1913. a. = 100	97,6	81,7	66,3 ⁴⁾	65,0 ³⁾	*— 33,4
Tööstustootmise indeks.					
P.-A. Ühisriigid. „New-York Timesi“ majand. tegevuse indeks (nädalas)	110,1	73,9	55,4	54,6)	— 50,4
Saksamaa. Tööstustoodangu suuruse indeks 1928. a. = 100	juuni 108,4	27. VI 74,4	28. V 56,5 ⁴⁾	25. VI 59,2 ³⁾	— 43,4
Prantsusmaa. Tööstustoodangu suuruse indeks 1928. a. = 100	aprill 113,4	99,2	74,8 ⁴⁾	73,2 ³⁾	— 35,4
Mälmitoodang.					
P.-A. Ühisriigid (tuhat tonni)	dets. 3961	1665	797	638	— 83,9
Inglismaa (tuhat tonni)	mai 700	329	330	311	— 55,6
Saksamaa	okt. 1204	575	381	310	— 74,3
Prantsusmaa (tuhat tonni)	juuli 847	674 ³⁾	457 ⁴⁾	445 ³⁾	— 47,5
Terasetoodang.					
P.-A. Ühisriigid (tuhat tonni)	okt. 5371	2109	1125	869 ³⁾	— 83,8
Inglismaa (tuhat tonni)	mai 904	436	424 ⁴⁾	459	— 49,2
Saksamaa	okt. 1470	779	624	506	— 65,6
Prantsusmaa (tuhat tonni)	jaan. 847	674 ³⁾	457 ⁴⁾	445 ³⁾	— 47,5
Autotoodang.					
P.-A. Ühisriigid (tuhat tükki)	okt. 622	250	148 ⁴⁾	185 ³⁾	— 70,3

	1929. a. kõrgem punkt	1931. aasta juunis	1932. aasta mais	1932. aasta juunis	Muutmise % 1932. a. juunis võrreldes 1929. aasta kõrgema punktiga + rohkem, — vähem
Eksport.					
P.-A. Ühisriigid (milj. dollarit)	377	183	132	115	— 69,5
juuni					
Inglismaa (milj. naelsterlingi)	67	29	30	30	— 55,2
juuni					
Saksamaa (milj. marka)	1077	747	447	454	— 57,8
juuni					
Prantsusmaa (milj. franki)	3959	2513	1471	1575	— 60,2
juuni					

1) Kõige madalam punkt.

2) Eelkõkkuvõte.

3) Maikuu andmed.

4) Aprillikuu andmed.

Juunis-juulis sai kolm aastat täis sellest ajast, kui kapitalistlike majanduse arenemise kõverjoon allapoole murdus ning algas oma sügavuse ja teravuse poolest ennenägemata majanduskriis. Toome mõningaid andmeid selle tähelepanuväärt „juubeli“ iseloomustamiseks.

Tootmise üldindeks. 1932. a. 5 kuu jooksul vähenes 1929 a. 5 kuuga võrreldes P.-A. Ühisriikidel 43 prots., Saksamaal — 45 prots., Prantsusmaal — 29 prots.

Malmi toodang vähenes 1932. a. esimese aastapoole kestel võrreldes 1929. a. esimese aastapoolega P.-A. Ühisriikidel 70,1 prots., Saksamaal — 69,0 prots., Prantsusmaal — 46,1 prots., Inglismaal — 44,9 prots.

* Eksport vähenes samal ajal: P.-A. Ühisriikidel — 67,7 prots., Saksamaal — 56,8 prots., Prantsusmaal — 59,4 prots., Inglismaal — 47,9 prots.

Ülaltoodud tabeli andmed näitavad, et tänavuaasta juulis jätkus selle protsessi süvenemine.

Hoolimata põllutöö hooajast ning töötute nimekirja hulgalisest „puhastamisest“, stabiliseerus tööpuudus Saksamaal 5—6 miljoni inimese peale (Saksamaa konjunktuurinstituudi viimase kokkuvõtte järgi on Saksamaal tänavu juuli lõpuks 7 miljoni töötatöölist. — Tõlkija). Töötute hulk Inglismaal suurenes mõõdund kuul.

Tootmine väheneb peatamata. Ameerika malmi toodang, mis langenud 1896. a. tasapinnale, oli juunis kõigest 638.000 tonni, see on kõigest 16 prots. kriisieelsest (mai 1929) maksimumist. „Annalist'i“ andmetel on Ameerika rauatööstuse koormatus juulikuus kõigest 10—12 prots.

Kriisi süvenemist P.-A. Ühisriikides tähistab samuti ka pankrottide laine kasv: 1932. a. esimese 6 kuu jooksul jäi pankrotti 16.000 ettevõtet 1,1 miljardi dollari kapitaliga (vastavad arvud 1931. a. olid — 14.000 ja 900 miljoni dollarit). Ka Ameerika eksport vähenes juulis tugevalt.

Ka Saksamaal jätkub kriisi süvenemine. Hoolimata suurematest nõukogude tellimistest vähenes Saksamaa malmi toodang juunis määratult, langes 310.000 tonni peale, ja püsib veel õieti ainult nõukogude tellimiste tõttu. Saksamaa masinaehituse koormatus on kõigest 25—30 prots. Tuntavalt vähenes juunis tarvitusvahendite tootmine. Juunis langes jällegi ka Inglismaa ja Prantsusmaa majandusline aktiivsus.

Inglise ajakirjandus on sunnitud tõendama, et protektsionistlikud abinõud (kaltsetollid jne), mis Inglismaal tarvitusele võeti, läbikukkunud on: tööpuudus kasvab jälle, tootmisvahendite tootmine langeb.

Juunis jätkus proletariaadi vaesenemine. Saksa proletariaadi reaalne tööpalk langes kriisiaastate jooksul 33,4 protsenti. Streigilaine (Belgia, Poola,

P.-A. Ühisriigid) ja klassivõitluse järsk teravnemine (Saksamaa) näitavad, et kodan-
lus sotsiaaliaschistide toetusel jätkab tööraha elatistasapinna allasurumist, mille
juures tal aga hulkade kasvava vastupanuga tegemist on.

Samal ajal jätkub ka üleilmse agraarkriisi teravnemine. Suureneb kõige
laiemate talurahva kihtide vaesenemine, areneb väikepõllunduse degradeerumise
protsess. Poolas müüdi põllutöömehhanismid 1932. a. esimesel poolel 1—2 prots. sellest,
mis müüdi 1928. a. sama aja jooksul.

Andmeid majanduskriisist Eestis

(H. Pöögelmanni broschüürist „Экономический кризис в Эстонии“. Партиздат, 1932.)

Väliskaubandus

Aastad	Väljavedu		Sissevedu		Üldläbikäik	
	milj. krooni	tuhät tonni	milj. krooni	tuhät tonni	Väljaveo + ehk sisseveo — ülekaal	% 1928. aasta läbikäigust (väärtuselt)
1928	127,1	591,1	131,4	469,6	— 4,3	100
1929	117,5	444,2	122,9	501,1	— 5,4	93
1930	96,4	385,6	98,4	496,6	— 2,0	75,3
1931	71,0	pole andmeid	61,2	pole andmeid	+ 9,8	51,2

Tähtsamate põllumajandusesaaduste väljavedu

	Tuhät tonni				Miljon krooni			
	1928	1929	1930	1931	1928	1929	1930	1931
	Kartul	37,57	13,34	11,22	26,5	3,84	1,12	0,57
Sealiha	2,21	1,36	1,24	} 3,8	2,94	2,29	1,46	} 2,3
Liha (peale sealiha)	2,82	1,15	0,93		2,21	1,14	0,67	
Või	11,22	12,36	14,07	14,44	33,06	36,51	31,56	25,6
Munad (miljon tükki)	23,51	22,31	24,78	22,4	2,35	2,34	2,10	1,5
Värske kala	1,17	1,72	1,20	—	1,32	1,67	0,68	—
Linaseeme	0,30	2,86	2,57	—	0,09	0,97	0,47	—
Linakiu	5,63	5,96	4,82	4,0	9,14	8,55	3,98	1,8

Töölisi tähtsamates tööstusharudes

Oli töölisi 1. sept.:	1929. a.	1930. a.	1931. a.
Tekstiiltööstuses	9654	8543	6920
Puutööstuses	4018	3406	3115
Paberitööstuses	2959	2359	2123
Mineraalide ümbertöötamise tööstuses	1606	1277	1294
Kivimurdudes ja kaevandustes	3091	2616	2577

(Valge Eesti ametlikud andmed, mis tõelist olukorda paremana püüavad näidata kui
ta tööpoolest on.)

Tekstiiltööstuse koormatus sõjaeelsega võrreldes on 25—30 protsenti

Protesteeritud vekslid

1928. aastal	45.155	vekslit	10.335.000	krooni	väärtuses
1929. "	83.788	"	18.987.000	"	"
1930. "	92.275	"	19.852.000	"	"
1931. "	89.147	"	19.014.000	"	"

Tähtsamate põllumajanduse saaduste hinnad 1929—1931. a.
(eesti kroonides):

	1929. a. I poolaasta	1930. a. IV veerand- aasta	1931. a. IV veerand- aasta	1931. a. IV veerandaasta hinnad protsentides 1929.a.hindadest
Hobune (tükk)	159	117	81	51
Lüpsilehm (tükk)	100	79	43	43
Härg (tükk)	149	106	59	39
Lamma (tükk)	12,5	13	9	72
Siga (kilogramm)	1,115	0,95	0,40	36
Või (suurmüügil, kilogramm)	2,65	2,02	1,43	53
Või (talumehel, "	2,27	—	1,08	47
Munad (kast, 360 tükki)	36,18	36,63	25,03	70
Rukis (tseentner)	17,42	17,10	14,86	85
Nisu "	23,80	19,94	19,61	84
Kartul "	6,56	2,25	2,36	36
Petseri lina (tonn)	1310,5	560	465	35
Liivi lina (tonn)	1230,5	469	397	32

Põllumajanduse saaduste väikemüügi hinnad
(sentides klg. eest):

	Veebruar 1932. a.	Septemb. 1931. a.	Septemb. 1928. a.
Heeringad	58	58	57
Rukis	16	16,2	27
Nisujahu	32	32,8	40
Sai	45	45	49
Riis	56	56	49
Mannatangud	60	60	58
Makaronid	80	80	73
Peensuhkur	34	29	41
Kartulijahu	38	38	49

1932. aasta aprillis tõusis saia ja rukkileiva hind 5 ja 2 senti kilolt.

Kõik need andmed näitavad, et ka Eestis majanduskriisi arenemine üldiselt seda rada läheb nagu teistelgi kapitalistlistel maadel, — väheneb tootmine nii tööstuses kui põllumajanduses, kuivab kokku kaubandus, suureneb pankrottijäämiste arv jne.

Eriti huvitavad aga on andmed, mis näitavad põllumajanduse saaduste suurmüügi ja väikemüügi hindade liikumist viimastel aastatel. Sel ajal, kui nende kaupade suurmüügi hinnad 30—70 prots. langenud on, on väikemüügi hindade langemine väga väike, mõned kaubad (toiduained) on väikemüügil praegu kallimad kui 1928. aastal. Nii näeme, et tööliklassini see põllumajanduse kaupade hindade langus kuigi tuntavalt ei ulata oma absoluutses suuruses. Kui aga arvesse võtta seda, et eesti tööliste palkasid viimaste paari aastaga 30—50 prots. on kärbitud, siis näeme, et tegelikult eesti töölisel elukallidus praegu suurenenud on võrreldes 1928. aastaga; rääkimata veel sellest, et praegu tööpuudus tuntavalt suurem on kui 1928. aastal. See kõik näitab tööliklassi absoluutset vaesnemist ja lükkab ümber kodanluse ja sotsiaalfaschistide jõeleta vale sellest, nagu oleks eesti töölisel praegu elu 1/3 odavam kui 1928. aastal.

Sotsialistilise majanduse kasv NSV Liidus

	1929. aasta	1931. aasta	1932. a. I poolaasta	Kasv ^o /1931. aastal võr- reldes 1929. aastaga	Kasv ^o /1932. aasta I pool- aastal võrrel- des 1931. a. I poolaastaga
Kivisöetoodang (tuhat tonni)	34.720	44.620	32.920	28,5	23
Naftatoodang " "	12.060	19.120	11.240	58,5	6,8
Malmi toodang " "	4.347	4.856	2.984	11,7	27
Terasetoodang " "	4.878	5.416	2.914	10,9	11

* * *

Tootmisvahendite tootmine (grupp „A“) kasvas 1932. a. esimese 5 kuu jooksul võrreldes sama ajaga 1931. a. — 125,3% peale, ning tarbainete tootmine (grupp „B“) vastavalt 113,2% peale.

* * *

Nõukogude Liidus — sotsialistilise majanduse kasv 10, 27, 58 protsenti.

Kapitalistlikes ilmas — sama aja jooksul tootmise ja kogu majanduslise tegevuse vähenemine 30, 50, 70, 80 protsenti.

See on surmaotsus kapitalistlikele korrale. Selle surmaotsuse viib täide rahvusvaheline proletariaat.

Trükiparandus

„Klassivõitluses“ nr. 143-144 on artikli „Rahvusdemokratismi klasside ja klassivõitluse teooria“ juures eksikombel autori nimi — N. Jürison — välja jäänud.

Sisukord

	Lhk.
1. 1-ne august — rahvusvaheline sõjavastane päev	1
2. Riigikogu valimistest Eestis — <i>L. Looring</i>	3
3. Eestimaa Kommunistilise Partei üleskutse pahempoolsetele töö- listele ja kehvikutele	24
4. Provokatsiooni paljastamisele ja purustamisele	27
5. Kuidas kaitsepolitsei provokaatoreid värbeerib	30
6. Provokatsioon ja sotsiaalfaschism	35
7. Teise viisaastaku põhiküsimusi — <i>N. K.</i>	39
8. Kirjandusest — <i>H. Pöögelmann</i>	43
9. Teadaanne EKP KK Poliitbüroole — <i>M.</i>	46
10. Agitaatori lehekülg	48

„Klassivõitluse“ toimetuse ja talituse
adress:

Ленинград 31, ул. 3-го июля 48

„Klassivõitluse“ tellimise hind on:

1 aasta	2 rbl. 40 kop.
1/2 „	1 „ 20 „
1/4 „	„ 60 „

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Каротамм.
Издание № 120. Сдано в производство 24. VIII. 1932. Подписано к печати 14. IX. 1932.
Формат 74×105. 3 1/2 печ. лист. Кегль 10. 1 печ. лист 84.320 зн. Всего 295.120 знаков

Журнал „**КЛАССОВАЯ БОРЬБА**“ № 145-146 на эстонском языке.
Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).

Денгорлит № 55128. — Тир. 1200. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского № 49.
Зак. 3336. Изд. „Кюльвая“.

